

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

12 СНЕЖНЯ 2013 г.

ЧАЦВЕР

№ 234 (27599)

Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

МЯСЦОВЫЯ НАВІНЫ — У РЭЖЫМЕ АНЛАЙН

Сайт раённай газеты павінен выконваць функцыі «гарачай лініі». Пра гэта заявіў міністр інфармацыі Алег ПРАЛЯСКОЎСКІ ў Салігорску падчас работы рэспубліканскага семінара кіраўнікоў дзяржаўных рэгіянальных друкаваных СМІ.

Міністр адзначыў, што за гады сваёй работы на пасадзе пабываў у кожнай раённай газеце краіны. «Нашы раённыя газеты аснашчаны вельмі добра, ідуць у нагу з часам, у іх ёсць інтэрнэт-версіі, да якіх звяртаюцца з усяго свету», — сказаў ён. Важна, што сайт пачынае выконваць функцыю «гарачай лініі», паколькі не ўсе рэгіянальныя выданні выходзяць штодзень. «Навіны раёна, горада ідуць у рэжыме анлайн. У друкаванай версіі выдаюцца больш вялікія аналітычныя матэрыялы. На гэта мы арыентуем раённыя газеты», — адзначыў міністр.

ФОТА БЕЛТА

Алег Праляскоўскі падкрэсліў, што рэгіянальная прэса займае сваю нішу ў інфармацыйным полі Беларусі, выконваючы функцыю грамадска-палітычнага інфармавання грамадзян. Па папулярнасці рэгіянальная прэса займае вядучае месца ў краіне, падкрэсліў міністр, звярнуўшы ўвагу, што разавы тыраж рэгіянальных газет (991 тыс.) перасягнуў тыраж рэспубліканскіх. А па сукупным рэйтынгу раёнкі сапернічаюць з газетай «Советская Белоруссия».

Паводле слоў міністра, з больш як 130 рэдакцый абласных, гарадскіх і раённых газет 90 — самаакупныя выданні. Гэта сведчыць аб тым, што з боку нешматлікіх апанентаў крытыка дзяржаўнага фінансавання рэгіянальнай прэсы неабгрунтаваная. «Газета нясе дзяржаўную інфармацыю, і гэта невялікая падтрымка была,

ёсць і будзе. Некаторым яна не патрэбна, але дзяржава заўсёды будзе аддаваць належнае гэтым выданням», — заявіў Алег Праляскоўскі.

Сфера друкаваных СМІ Беларусі актыўна рэфармуецца, у тым ліку і на рэгіянальным узроўні. Так, у Магілёўскай вобласці на базе аблгасет было створана інфармацыйнае агенцтва «Магілёўскія ведамасці». У Віцебскай вобласці на базе абласных газет «Віцебскі рабочы» і «Народнае слова» створана рэдакцыя новага абласнога выдання «Віцебскіе весті», якое ўжо сёння аб'янае стаць канкурэнтаздольным на рэгіянальным рынку.

Удзельнікі мерапрыемства наведалі шэраг аб'ектаў Салігорскага раёна, а ў час пленарнага пасяджэння разгледзелі актуальныя пытанні развіцця рэгіянальнай прэсы.

■ Парламенцкі дзённік

БЮДЖЭТ-2014: выдаткі на адукацыю і ахову здароўя павялічацца

Сёння парламент разглядае пакет законапраектаў, якія тычацца бюджэту. Учора на пасяджэнні Пастаяннай камісіі па бюджэце і фінансах Палаты прадстаўнікоў ішло абмеркаванне гэтых дакументаў.

Найбольш цікавымі і спрэчнымі з'яўляюцца два праекты: закона аб рэспубліканскім бюджэце на 2014 год і закона, які датычыцца прадпрымальніцкай дзейнасці, падаткаабкладання і адміністрацыйнай адказнасці. На падрыхтоўчым этапе было ўнесена каля сотні дэпутацкіх прапаноў. Некаторыя з іх непасрэдна паўплывалі на змяненне асобных частак законапраектаў.

ЯШЧЭ АДЗІН ШАНЦ

Намеснік міністра фінансаў Беларусі Максім ЕРМАЛОВІЧ, прадстаўляючы законапраект «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у

некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях прадпрымальніцкай дзейнасці, падаткаабкладання і адміністрацыйнай адказнасці», растлумачыў, што «дэпутаты выказалі некаторыя асцярогі з нагоды прымянення павышаных памераў ставак падатку на нерухомасць і зямельнага падатку ў дачыненні да маёмасці, якая не выкарыстоўваецца ці выкарыстоўваецца неэфектыўна». Прапаноўвалася даць права мясцовым Саветам дэпутатаў па павелічэнні гэтых ставак у дзесяць разоў. Таксама прапаноўвалася ў пяць разоў павялічыць стаўкі падатку на нерухомасць і падатку на зямлю па аб'ектах звышнорматывага незавершанага будаўніцтва. «Мы дэталёва прапрацавалі ўсе асцярогі, якія былі выказаны дэпутатамі па аб'ектах даўгабуду, што знаходзяцца на балансе прадпрыемстваў. З улікам выказаных заўваг і прапаноў гэтыя нормы з праекта закона былі выключаны», — паведаміў Максім Ермаловіч.

■ Будзь пільным!

КАБ СВЯТА НЕ АЗМРОЧЫЦЬ

Напрыканцы кожнага года сталіца нібыта ператвараецца ў прыфрантавы горад. Складана знайсці зацішнае месца, дзе не гучалі б «кананады» ад выбухаў петард і іншых піратэхнічных вырабаў. Безумоўна, весяліцца з нагоды свят ніхто не забараняе. Але, каб забава не ператварылася ў трагедыю, трэба ўспомніць і правілы бяспекі. Аб чым рэгулярна нагадваюць супрацоўнікі МНС.

Што і казаць, навагоднія і калядныя ночы для выратавальнікаў праходзяць у вельмі напружаным рэжыме. Колькасць загінулых на пажарах павялічваецца амаль утвая. Акрамя «класічных» прычын трагічных выпадкаў кшталту засынення з непатушанай цыгарэтай ці няспраўнасці ацяпляльных прыбораў, да іх далучаюцца і спецыфічныя. Здараецца так, што людзі не жадаюць набываць бяспечныя электрычныя гірлянды ў магазіне, а карыстаюцца самаробнай ілюмінацыяй, нярэдка з адкрытым полымем.

— Да таго ж нашы людзі часта пераацэньваюць габарыты сваіх жылых памяшканняў. Не трэба, каб ёлка ўпіралася ў столь. Адлегласць пры яе ўстаноўцы павінна быць не меншай за метр, як і ад сцен, — раіць першы намеснік начальніка ўпраўлення нагляду і прафілактыкі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Уладзімір Сувораў. — Але сапраўды галаўны боль для нас — гэта выкарыстанне піратэхнікі.

Жыццё ў глыбіні

...векавога лесу

СТАР. 4

ЧЫРВОНКА

Ці магчыма ўгадаць правільныя адказы на ЦТ?

Макс Лорэнс:

«У нас з Дзідзюлем творчыя сімпаты!»

АНОНС

«ПРАМОЙ ЛІНІІ»

УСЕ ПЫТАННІ
ГРАШОВА-КРЭДЫТНАЙ
ПАЛІТЫКІ

18 снежня 2013 года з 11.00 да 12.00 у рэдакцыі нашай газеты адбудзецца «прамая лінія» з удзелам старшыні праўлення Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь Надзеі Андрэеўны ЕРМАКОВАЙ. Калі вас хваляюць пытанні стабільнасці курсу беларускага рубля, захавання ўласных зберажэнняў, працэнтаў па ўкладах і крэдытах і любыя іншыя аспекты грашова-крэдытнай палітыкі нашай краіны, — тэлефануйце!

Задаваць пытанні падчас «прамой лініі» можна будзе па тэлефонах 8 (017) 287 18 66 і 8 (017) 287 18 71. Папярэднія пытанні дасылайце на электронны адрас рэдакцыі info@zvyazda.minsk.by.

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 12.12.2013 г.

Долар ЗША	9410,00	▲
Еўра	12950,00	▲
Рас. руб.	287,50	■
Укр. грыўня	1140,95	▲

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 4°	☁
Віцебск	+ 2°	☁
Гомель	+ 1°	☁
Гродна	+ 3°	☁
Магілёў	+ 1°	☁
Мінск	+ 1°	☁

ISSN 1990 - 763X

СТАР. 2

СТАР. 3

БЕЗ ПЕРАКЛАДЧЫКА

Ужо тое, што кітайскаму паслу ў Беларусі не патрабуецца перакладчык, сведчыць аб ступені ўзаемаразумення паміж дзвюма краінамі

Нездарма пра поўную падтрымку на міжнароднай арэне і разуменне адзін аднаго з паўслова ішла размова падчас сустрэчы Старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Анатоля РУБІНАВА з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Кітайскай Народнай Рэспублікі Гун ЦЯНЬВЭ-ЕМ. Нагодай для сустрэчы стала заканчэнне двухгадовай дыпламатычнай місіі Гун Цяньвэя ў нашай краіне.

— Для нас Кітай — самая галоўная краіна, з якой мы супрацоўнічаем, калі не казаць пра брацкую Расію, — заўважыў Анатоль Рубінаў. — Бо мы ведаем Кітай не толькі як вялікага свайго сябра, надзейнага партнёра, але і як краіну будучага. Кітай сёння дынамічна развіваецца і будзе сваю палітыку на некалькі іншых прынцыпах, чым у цяперашняга заходняга свету. І мы, безумоўна, ганарымся тым, што Кітай знаходзіцца ў ліку нашых сяброў.

Старшыня Савета Рэспублікі адзначыў, што супрацоўніцтва дзвюх краін паспяхова развіваецца ва ўсіх сферах, пры гэтым Гун Цяньвэю належыць значная заслуга ў развіцці рэгіянальных стасункаў. «Трэба было б яшчэ ўстанавіць прамыя авіякантакты, — дадаў спікер верхняй палаты. — Думаю, пры такіх цесных дзелавых зносінах колькасць пасажыраў ужо дастатковая, каб эканамічна апраўдаць прамыя авіярэісы паміж Беларуссю і Кітаем».

Гун Цяньвэя нагадаў, што сёлета ў ліпені падчас візіту Прэзідэнта Беларусі ў КНР кіраўнікі дзвюх краін паведамлілі аб новым статусе беларуска-кітайскіх адносін — усебаковым стратэгічным партнёрстве. Зараз падрыхтаваны дакумент, які напоўніць гэты статус адпаведным зместам.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

ПРАБЛЕМЫ РАЁННАГА МАШТАБУ

На асабісты прыём грамадзян у Капыльскім раёне, які правёў Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусі Уладзімір Андрэйчанка, прыйшлі людзі з рознымі праблемамі: ад канфлікту з аднаўскаўцамі да адсутнасці нармальнага ўмоў пражывання. Прычынамі, якія выклікаюць такія звароты, становіцца як асабістая пазіцыя чалавека, так і імкненне вырвацца з бюракратычнага кола.

Афера з домам ветэрана

Ветэран Вялікай Айчыннай вайны Фёдар Карпавіч Голуб пайшоў на пенсію ў 1994 годзе. І менавіта тады пачаліся яго праблемы. Дагэтуль ён жыве ў Любані. Там у яго быў дом, які дзяржава бязвыплатна перадала ў маёмасць. Стаўшы пенсіянерам, Фёдар Карпавіч вырашыў здаць дом у арэнду, а самому пажыць на дачы ў Капыльскім раёне. Але наймальнік кватэры аказаўся чалавекам з «двайным дном»: нейкім чынам у яго аказаліся дакументы на продаж дома з подпісам Фёдара Карпавіча. Ветэран адмаўляе той факт, што ён прадаваў некаму свой дом. Вось і атрымаўся, што прайшлі гады, арандатар памёр, дом пустуе, а пенсіянер дагэтуль жыве на дачы ў дамку без выгод. Даказаць, што ён стаў ахвярай аферыстаў, Фёдар Карпавіч імкнецца і зараз.

Уладзімір Андрэйчанка збіраецца на днях звярнуцца з праблемай ветэрана да Старшыні Вярхоўнага Суда Беларусі Валянціна Сукалы.

Памяць і бюракратызм — рэчы несумяшчальныя

Віктар Дашкевіч прыехаў на прыём з вёскі Калодзежнае Капыльскага раёна. З 2008 года ён займаецца ўпарадкаваннем могілак, дзе пахаваны расстраляныя падчас Вялікай Айчыннай вайны аднаўскаўцы. Здавалася б, усё добра: ёсць чалавек, які хоча дабіцца пэўнай мэты, ёсць неабыхавыя людзі, якія згодны дапамагчы малой радзіме хоць і невялікімі, але грашыма. І тым не менш, з-за бюракратычных падыходаў увесь час узнікалі нейкія праблемы. Вось і дагэтуль агароджа вакол могілак не пафарбавана. Мала таго, мясцовы лясгас літаральна за 10 метраў ад пахаванняў зрабіў своеасаблівы склад, дзе ляжаць піламатэрыялы, галлё, што не вельмі эстэтычна і этычна.

Старшыня Палаты прадстаўнікоў паабяцаў узяць гэтае пытанне на кантроль.

У кожнага павінен быць свой куток

Жыхарка Капыля Людміла Шкірыч жыве з хворым на сухоты сынам. Дом у іх вельмі стары: па словах жанчыны, ён дастаўся яшчэ ад прадеда. Натуральна, жыць у ім не вельмі камфортна, асабліва для сухотніка. Мала таго, пачаліся праблемы з ацяпленнем: печ у доме сапсавалася.

Хутка ў Капылі здадуць у эксплуатацыю дом на 16 кватэр — якая для льготных катэгорый насельніцтва: дзяцей-сірот, інвалідаў. Сын Людмілы мае 22 нумар чаргі на атрыманне сацыяльнага жылля, але калі пабудуюць новыя кватэры для льготнай катэгорыі насельніцтва — невядома.

Уладзімір Андрэйчанка параіў прадстаўнікам мясцовых улад знайсці для маладога чалавека іншы варыянт.

Даём тлумачэнні па ўсіх пытаннях

— Я не магу сказаць, што мясцовыя органы ўлады не вырашаюць пытанні свайго раёна, — адзначыў Уладзімір Андрэйчанка. — Мы праглядзелі кнігі скаргаў і зваротаў грамадзян: у гэтым годзе па Капыльскім райвыканкаме няма нараканняў. Сёння мы даём тлумачэнні па ўсіх пытаннях, з якімі да нас звяртаюцца. Нешта мы вырашым, нешта паставім на кантроль. Адзначу, што ёсць скаргі абгрунтаваныя, а ёсць не вельмі.

Сярод іншых зваротаў — цяжба з жыллёва-камунальнай службай Капыльскага раёна. Праблема, якая заключалася ў сапсаваным водаправодзе. Таксама быў зварот грамадзянкі, якая, прадстаўляючы інтарэсы свайго мужа-інваліда, прасіла перавесці яго з паловы на поўную працоўную стаўку. Аднак, паколькі чалавек хворы, яго працоўны дзень павінен быць скарачаным... Яшчэ былі звароты, дзе справа зайшла ў тупік з-за праблем у чалавечых стасунках...

Надзея ЮШКЕВІЧ,

г. Капыль.

БЮДЖЭТ-2014:

ВЫДАТКІ НА АДУКАЦЫЮ І АХОВУ ЗДАРОЎЯ ПАВЯЛІЧАЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Разам з тым, ён не выключыў магчымасці ўвядзення такіх ставак падаткаў у 2015 годзе. «Мы спрабуем даць прадпрыемствам яшчэ нейкі час, каб яны навялі парадак у выкарыстанні маёмасці», — патлумачыў прадстаўнік Мінфіна.

НА ШТО ПОЙДЗЕ «АЎТАМАБІЛЬНАЯ ПОШЛІНА»?

«Дзяржаўная пошліна за допуск аўтамабіляў да дарожнага руху будзе размярковацца пароўну паміж рэспубліканскім і мясцовымі бюджэтамі і накіроўвацца на фінансаванне работ па будаўніцтве і рэканструкцыі дарог», — запэўніў Максім Ермаловіч. Норма, якая гэта прадугледжае, унесена ў праект закона аб рэспубліканскім бюджэце на 2014 год. «Гэта значыць, што палова пошліны будзе паступаць у рэспубліканскі бюджэт і накіроўвацца на будаўніцтва і рэканструкцыю аўтамабільных дарог рэспубліканскага ўзроўню, а другая палова будзе накіроўвацца ў мясцовыя бюджэты. Пры размяркаванні сродкаў паміж абласнымі бюджэтамі будзе ўлічвацца сетка дарог, яе стан, якасць, працягласць», — адзначыў намеснік міністра. Прадугледжваецца, што сродкі мясцовых бюджэтаў будучы накіроўвацца на фінансаванне будаўніцтва і рэканструкцыю мясцовых аўтамабільных дарог, а таксама вуліц, якія з'яўляюцца працягам такіх дарог. Частка сродкаў будзе накіроўвацца і ў Мінск, на вуліцы, якія з'яўляюцца працягам магістральных аўтамабільных дарог, для таго, каб павысіць якасць і палепшыць стан найбольш загрузаных аўтаатранспарту вуліц горада. Што тычыцца размяркавання сродкаў паміж бюджэтамі базавага ўзроўню, то тут прадастаўляецца права абласным саветам дэпутатаў сва-

ім рашэннем размярковаць сродкі і даводзіць іх да ўзроўню раённага бюджэту з тым, каб фінансаванне дарог, будаўніцтва дарог і вуліц ажыццяўлялася непасрэдна з бюджэтаў рацыянальных падыход, і спадзяюся, што абласнымі Саветамі дэпутатаў размяркаванне будзе ажыццяўляцца таксама ў залежнасці ад якасці і працягласці дарог, найбольш вострай неабходнасці іх рамонту. Мы гатовы сіламі казначэйства даводзіць гэтыя сродкі непасрэдна з рэспубліканскага бюджэту да раённага бюджэту адразу ж, калі будзе прынята адпаведнае рашэнне», — сказаў Максім Ермаловіч.

Зыходзячы з колькасці зарэгістраваных транспартных сродкаў, а таксама колькасці транспартных сродкаў, якія прайшлі дзяржаўны тэхнічны агляд у 2012 годзе, паступленні ў 2014 ацэньваюцца ў 1,6 трлн рублёў. З улікам увядзення збору з'яўляецца магчымасць павялічыць бюджэтныя выдаткі на дарожную гаспадарку ў 2014 годзе больш чым у 2 разы. Нагадаем, што ўвядзенне дзяржаўнай пошліны за допуск аўтамабіляў да дарожнага руху — новаўвядзенне 2014 года.

Зніжаецца доля выдаткаў на падтрымку нацыянальнай эканомікі. Гэта звязана з магчымым павышэннем эфектыўнасці вытворчасці.

Мяркуюцца, што стаўкі дзяржпошліны будуць устаноўлены ў памеры ад 1 да 25 базавых велічынь у залежнасці ад масы і віду транспартнага сродку, а таксама ад таго, хто ім валодае — фізічная або юрыдычная асоба. Спаганяцца пошліна для спрашчэння адміністравання будзе падчас праходжання тэхагляду транспартнага сродку. Дарэчы, у

іншых краінах таксама існуе аналагічны транспартны падатак.

СТРУКТУРА ВЫДАТКАЎ БЮДЖЭТУ ТРОХІ ЗМЕНИЦА

«У цэлым даходы кансалідаванага бюджэту на 2014 год прагназуюцца ў суме 206 трлн рублёў, рэспубліканскага — 128,6 трлн. Бюджэты ўсіх уз-

Новая норма прадугледжвае магчымасць накіравання сродкаў, якія былі сэканомлены бюджэтнай арганізацыяй, на павышэнне заробкаў работнікаў.

роўняў запланаваны без дэфіцыту. Істотных змен у структуры выдаткаў бюджэту няма. Захоўваецца асноўны прыярытэт сацыяльных выдаткаў. Дарэчы, выдаткі на адукацыю і ахову здароўя нават вырастуць. Затое зніжаецца доля выдаткаў на падтрымку нацыянальнай эканомікі. Гэта звязана з магчымым павышэннем эфектыўнасці вытворчасці, а таксама верагодным зніжэннем стаўкі рэфінансавання», — заявіў Максім Ермаловіч.

Намеснік міністра фінансаў адзначыў сярод іншага змяненне механізму павышэння заробатнай платы: «Сёння гэта робіцца шляхам павелічэння тарыфнай стаўкі першага разраду. Але ў законе ёсць новая норма, якая прадугледжвае магчымасць накіравання сродкаў, якія былі сэканомлены бюджэтнай арганізацыяй, на павышэнне заробкаў работнікаў».

Яшчэ адно новаўвядзенне — мясцовыя бюджэты будучы фарміраваць асабістую падатковую базу. «Мы павінны разумець, што змяненне падыходаў да мясцовых бюджэтаў будзе прыводзіць да нарастання адрозненняў у выдатках на жыхара раёна. У залежнасці ад таго, як эфектыўна працуе старшыня райвыканкама, столькі і будзе ўкладвацца ў раён», — падкрэсліў чыноўнік. Раёнам прыйдзецца спадзявацца толькі на сябе і жыць па сродках.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

■ Па той бок прылаўка

Інспекцыя правярыла «сеткі»

Гандлёвая інспекцыя Міністэрства гандлю правяла праверкі шэрагу крам сеткі «Рублёўскі». У выніку, у адпаведнасці з дзейным заканадаўствам, на юрыдычных асоб, што працуюць пад гэтай гандлёвай маркай, могуць быць накладзены адміністрацыйныя штрафы на суму звыш 500 мільёнаў рублёў.

Як паведамліў у Мінгандлю, праверкі засведчылі, што ў кожным гандлёвым аб'екце з ліку правяраных зафіксаваны выпадкі няправільнага афармлення цэннікаў, амаль у кожным — рэалізацыі тавару са скончаным тэрмінам прыдатнасці, у кожным другім аб'екце парушаліся правілы захоўвання прадуктаў. Па ўсіх выяўленых фактах складзены пратаколы аб адміністрацыйных правапарушэннях.

Дарэчы, перад гэтым прайшла аналагічная праверка сеткі крам «Еўраопт». Усяго было правярана 16 гандлёвых аб'ектаў у Віцебску, Гомелі, Гродне, Лідзе, Магілёве, Мазыры, Калінкавічах, Рэчыцы, Светлагорску, Мінску і Мінскай вобласці. Парушэнні дзейнага заканадаўства былі ўстаноўлены ва ўсіх правяраных крамах. Асноўную іх частку склалі: адсутнасць у продажы тавару, прадугледжанага асартыментам пералікам; наяўнасць у продажы тавараў са скончаным тэрмінам прыдатнасці. Сярод іншых парушэнняў — незахаванне ўстаноўленага парадку афармлення цэннікаў, адсутнасць кантрольных вагавых і вымяральных прыбораў, недаўдзешчэнне да ведама пакупнікоў неабходнай і дакладнай інфармацыі пра тавары і іх вытворцаў.

Сяргей РАСОЛЬКА

ЗАТРЫМАЎ НЕЦВЯРОЗАГА КІРОЎЦУ

24-гадовы вадзіцель віцебскага прадпрыемства «Белвест» Сяргей Барэйка затрымаў нецвярозага, які кіраваў легкавым аўто.

— На перасячэнні вуліц Праўды і Церашковай у Віцебску Сяргей Аляксандравіч Барэйка, кіруючы асабістым матацыклам «Ямаха», затрымаў нецвярозага вадзіцеля аўтамашыны «Фольксваген». У дачыненні да апошняга — раней судзімага 7 разоў за аналагічныя злачынствы — суд Кастрычніцкага раёна горада Віцебска вынес абвінавачычы прысуд. Яму прызначана пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі тэрмінам 1 год 1 месяц з адбываннем у праўчай калоніі строгага рэжыму, — паведаміла **Іна ГАРБАЧОВА**, афіцыйны прадстаўнік упраўлення Следчага камітэта па Віцебскай вобласці.

Пра нецвярозага за рулём паведамліў у міліцыю неабыхавыя людзі. Зразумела, паездка ў стане «пад мухай» магла б скончыцца цяжкімі наступствамі. З-за вялікай колькасці транспарту ў час пік праваахоўнікам адразу не ўдалося затрымаць парушальніка. На дапамогу прыйшоў больш манеўраны матацыкліст, які «загнаў» аўто ў тупік і затрымаў кіроўцу.

За мужнасць і самаадданасць, праяўленыя пры затрыманні раней неаднаразова судзімага, смелы мужчына ўзнагароджаны граматай упраўлення Следчага камітэта па Віцебскай вобласці.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Шчыра смуткуем у сувязі са смерцю стваральніка беларускай школы дзіцячай неўралогіі, доктара медыцынскіх навук, заслужанага дзеяча навукі, акадэміка БАН, прафесара ШАНЬКО Георгія Георгіевіча. Сябры, вучні, паплечнікі, калектыў РНПЦ неўралогіі і нейрахірургіі.

■ **Грошы**

СТАЎКІ ПА СПАЖЫВЕЦКІХ КРЭДЫТАХ ЗНІЗЯЦЦА?

Праўленне Нацыянальнага банка прыняло комплекс рашэнняў, накіраваных на аптымізацыю банкаўскага кредытавання і павышэнне эфектыўнасці выкарыстання суб'ектамі гаспадарання кредытных рэсурсаў, паведамляе ўпраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязяў Нацыянальнага банка.

рэалізацыі праектаў і пры наяўнасці ліквіднага забеспячэння выканання абавязацельстваў у дадатак да паказаных гарантый.

Дарэчы, на ўзгадненне ва ўрад накіраваны праект пастановы Праўлення Нацыянальнага банка, які прадугледжвае ўзмацненне жорсткасці патрабаванняў да валютнага кредытавання суб'ектаў гаспадарання.

На імпорт грошай не дадуць

У прыватнасці, банкам рэкамендавана перагледзець падыходы да прадастаўлення кредытаў для набыцця тавараў прамежкавага імпарту тым прадпрыемствам, якія маюць звышнарматыўныя запасы гатовай прадукцыі, а таксама пратэрмінаваную або пралангіраваную дэбіторскую запазычанасць па экспартна-імпортных аперацыях. У мэтах павышэння эфектыўнасці кредытавання і зніжэння кошту імпортных закупаў банкам рэкамендавана не прадастаўляць кредыты для набыцця імпортнага абсталявання і тэхнікі праз пасрэднакаў. Гэтая рэкамендацыя распаўсюджваецца і на лізінгавыя здзелкі. Акрамя таго, банкам рэкамендавана перагледзець умовы ажыццяўлення кредытавання пад гарантыі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў. Такія кредыты павінны прадастаўляцца толькі пасля комплекснай ацэнкі эфектыўнасці

Высокія стаўкі стануць нявыгаднымі

Нацбанк таксама звярнуў увагу на спажывецкае кредытаванне. У адпаведнасці з пастановай № 720 ад 9 снежня 2013 года «Аб асаблівасцях фарміравання спецыяльнага рэзерву на пакрыццё магчымых страт па кредытах на спажывецкія патрэбы», ад сёння пры выдачы спажывецкіх кредытаў, па якіх гадавая працэнтная стаўка перавышае двухразовы памер стаўкі рэфінансавання (на сёння гэта 47% гадавых), банкам прыйдзецца фарміраваць спецыяльны рэзерв на пакрыццё магчымых страт па актывах, схільных да кредытнай рызыкі. Памер спецыяльнага рэзерву павінен будзе складаць 100% ад агульнай сумы запазычанасці па адпаведных актывах. Такім чынам, прадастаўленне спажывецкіх кредытаў па высокіх працэнтных стаўках стане для банкаў эканамічна неэфектыўным.

Фота Петра ФАМІНА.

Усе гэтыя дзеянні Нацбанка накіраваны на ўмацаванне макраэканамічнай збалансаванасці і адпавядаюць рэкамендацыям Антыкрызіснага фонду ЕўрАзЭС па правядзенні жорсткай грашова-кредытнай палітыкі як умовы прадастаўлення Беларусі 6-га траншу стабілізацыйнага кредыту, паступленне якога чакаецца да канца гэтага года.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

НАПРЫКАНЦЫ 2014 ГОДА СЯРЭДНІ ЗАРОБАК У МІНСКУ — \$800?

Па традыцыі, снежань — час не толькі падсумоўваць вынікі і набыткі года, які заканчваецца, але і планаваць эфектыўную дзейнасць на будучы. Напярэдадні наступнага 2014-га, калі Беларусь прымае Чэмпіят свету па хакеі з шайбай, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт клапоціцца пра гэта асабліва ўважліва.

Пэўныя змены адбыліся ў сферы жыллёвага будаўніцтва і выдзяленні ўчасткаў пад яго. Доўгі час вялася падрыхтоўчая работа, вынікам якой стала наступная схема. Цяпер часткі пад жыллёвую забудову будуць выдзяляць толькі паводле аўкцыёну. Да таго ж, каб выключыць паўтарэнне сітуацый, калі мясцовыя жыхары выказвалі незадаволенасць наконт ушчыльнення іх мікрараёна, спачатку абавязкова пройдзе грамадскае абмеркаванне і будзе дэталёва прапрацаваны магчымы праект. І не мае значэння, пабудуюць тут жыллё ці новы аб'ект харчавання, ці што іншае. Шанс атрымаць жаданы ўчастак па кон-

курсе застанецца толькі ў прадпрыемстваў і толькі ў тым выпадку, калі адразу некалькі адначасова падалі заяўкі на яго.

Наконт складскіх запасаў сітуацыя ў Мінску склалася наступным чынам. Як сказала **намеснік старшыні Мінскага гарвыканкама Жанна БІРЫЧ**, за першае паўгоддзе сталічныя прадпрыемствы скарацілі аб'ём нерэалізаванай прадукцыі на 950 млрд рублёў у грашовым эквіваленце. Нягледзячы на тое, што ў кастрычніку адгрузкі затрымаліся, у апошнія месяцы года сітуацыя выраўнялася і набыла ўстойлівую тэндэнцыю на зніжэнне.

«Каб рэалізаваць прадукцыю, трэба эфектыўна

працаваць, — кажа Жанна Бірыч. — Мінгарвыканкам актыўна шукае дадатковыя крыніцы. Напрыклад, цяпер мы вядзем працу з Міністэрствам замежных спраў па пашырэнні беларускіх гандлёвых прадстаўніцтваў за мяжой. Бо экспарт для прадпрыемстваў застаецца першачарговым арыенцірам. Задачы, вядома, напружаныя, але цалкам выканальныя».

Што датычыцца сярэдняй заробатнай платы ў Мінску на будучы год, па словах Жанны Бірыч, Мінскі гарвыканкам прапанаваў Міністэрству эканомікі імкнуцца да сумы ў 7 млн 657 тысяч рублёў. Кажучы пра своечасовасць выдачы заробку, яна падкрэсліла, што ў Беларусі праблема затрымкі разлікаў амаль сышла на нуль.

Як сталіца рыхтуецца да Чэмпіянату свету па хакеі? Вялікія змены чакаюцца ў транспартным сектары. Напрыклад, на час спабор-

ніцтва арганізуюць 13 дадатковых маршрутаў, якія будуць дастаўляць гледачоў ад чыгуначнага вакзала, аэрапорта і студэнцкай вёскі да месцаў правядзення турніру — спарткомплексаў «Мінск-Арэна» і «Чыжоўка-Арэна». Транспартны парк Мінска папоўняць 50 новых тралейбусаў, 100 аўтобусаў і 5 саставаў метро. Спецыяльныя камфартабельныя аўтобусы на базе МАЗ-107 будуць абслугоўваць маршруты ад Нацыянальнага аэрапорта. Дарэчы, праязныя білеты падчас ЧС па хакеі-2014 не толькі змяняць свой знешні выгляд, але і пры наяўнасці квітка на матч стануць бясплатнымі. Аднак толькі для гасцей Беларусі. Пэўнае ўпарадкаванне адчуе на сабе таксі. Закрытыя стаянкі з'явіцца ў Нацыянальным аэрапорце і на вуліцы Бабруйскай, асобныя адкрытыя тэрміналы — паміж вуліцамі Кірава і Ленінградскай.

Любоў КАСПЯРОВІЧ.

КАБ СВЯТА НЕ АЗМРОЧЫЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Міні-салюты, бенгальскія агні, петарды — без гэтага не абыходзіцца ні адзін Новы год. Аднак жаданне дарослых сканоміць крыху грошай і купіць піратэхніку, як кажуць, «з-пад палы» можа скончыцца вельмі дрэнна. Інструкцыя па правільным выкарыстанні да такой несертыфікаванай прадукцыі або зусім адсутнічае, або напісана ў лепшым выпадку калі не на кітайскай, то на англійскай мове. Узровень валодання замежнымі мовамі ў большасці насельніцтва вымушае жадаць лепшага. Як вынік, пры запуску такіх вырабаў даводзіцца спадзявацца выключна на ўласны вопыт і інтуіцыю. Аднак гэтая гісторыя можа скончыцца дрэнна — напрыклад, у апёкавым аддзяленні бальніцы. Выбітае вока, лопнуўшая барабанная перапонка, рваныя раны рук, апёкі — вось вынік неасцярожнага і няўмелага абыходжання з піратэхнікай.

— Летас ад яе пацяраў 21 чалавек, у тым ліку сям'ера дзяцей. Бацькі проста грэбуюць элементарнай тэхнікай бяспекі, дазваляючы запускаяць петарды малым, — наракае Уладзімір Сувораў. — Таму я рэкамендаваў бы проста адмовіцца ад выкарыстання піратэхнікі. Былі ж нават выпадкі, калі петарда па розных прычынах ляцела «не туды», прабівала аконнае шкло, трапіла ў кватэру і выклікала пажар. Але калі без гучнага святкавання зусім ніяк не абыходзіцца, то набывайце піратэхніку толькі ў спецыялізаваных гандлёвых кропках і патрабуйце на яе сертыфікат са зразумелай інструкцыяй.

Валяр'ян ШКЛЕННІК.

КНИГА ПРАЦУЕ НА ДАБРАЧЫННАСЦЬ

Сёння, 12 снежня, у 18.00 у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі пачынае сваю працу Дабрачынны баль кнігі. Праходзіць ён у межах VII Міжнароднай канферэнцыі выдаўцоў, паліграфістаў і распаўсюджвальнікаў друку «Трансфармацыя друкаваных і кніжных рынкаў ва ўмовах інтэграванай эканомікі». Арганізатар канферэнцыі — Саюз выдаўцоў і распаўсюджвальнікаў друку пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Федэральнага агенцтва па друку і масавых камунікацыях Расійскай Федэрацыі, Нацыянальнай кніжнай палаты Рэспублікі Казахстан, Асацыяцыі распаўсюджвальнікаў друкаванай прадукцыі (Расійская Федэрацыя), Асацыяцыі выдаўцоў і кнігараспаўсюджвальнікаў (Рэспубліка Казахстан).

Сродкі, якія атрымаюць на аўкцыёне ў выніку продажу кніг айчынных выдавецтваў, будуць накіраваны дзесям. Дарэчы, Міністэрства інфармацыі краіны, прадпрыемствы кнігавыдавецкай і паліграфічнай галіны плануюць напярэдадні Новага года і іншыя мерапрыемствы ў рамках акцыі «Нашы дзеці». Апошнія снежаньскія дні — лепшая нагода зрабіць падарункі самым юным грамадзянам нашай дзяржавы.

Мікола БЕРЛЕЖ.

■ **Вынікі**

АПОШНІ ФІНТ ФУТБОЛЬНАГА СЕЗОНА

У НАЦЫЯНАЛЬНАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ АДБЫЛАСЯ ЦЫРЫМОНІЯ ЎЗНАГАРОДЖАННЯ «ЗОРНЫ МЯЧ-2013»

Правесці мерапрыемства ў Міжнародны дзень футбола — добрая ідэя. Адзначаць сёлетніх герояў — гэта ўжо звыклая справа, а вось заслугі футбольных ветэранаў успамінаюцца не кожны дзень. Вось арганізатары цырымоніі і прыгадалі, што 2013 год стаў юбілейным для дзвюх памятных дат. У 1963 годзе футбольны клуб «Дынама» (Мінск) стаў бронзавым прызёрам чэмпіянату СССР. А роўна праз дваццаць гадоў паўтарыў гэта дасягненне. Таму ў пачатку вечара, каб атрымаць ўзнагароды, на сцэну выйшлі героі мінуўшчыны — Эдуард Малафееў, Людас Румбуціс і іншыя гульцы мінскага клуба розных гадоў. Не засталіся без увагі спонсары і партнёры Беларускай федэрацыі футбола, а таксама спартыўныя журналісты, якія асвятлялі футбольны сезон. І нарэшце — клубныя і індывідуальныя намінацыі.

Сапраўднымі трыумфатарамі цырымоніі сталі Цімафей Калачоў і Віталь Радзівонаў. Футбаліст расійскага «Растова» атрымаў прыз «За футбольны талент і самааддачу ў гульні за Беларусь», а таксама самую галоўную ўзнагароду — у намінацыі «Лепшы футбаліст Беларусі».

Лепшы футбаліст Беларусі — Цімафей КАЛАЧОЎ.

Наша каманда здольная выступаць значна лепш. У апошнія часы проста не хапае шанцавання і сабранасці. Спадзяюся, у наступным годзе мы праявім сябе».

А вось гулец БАТЭ Віталь Радзівонаў сабраў ажно чатыры ўзнагароды — «Лепшы футбаліст чэмпіянату Беларусі 2013», «Лепшы форвард», «Лепшы бамбардзір» і «Самы карысны гулец».

У адной з самых прэстыжных намінацыяў «Лепшы беларускі трэнер» перамогу святкаваў настаўнік маскоўскага «Лакаматыва» Леанід Кучук. «Так здарылася, што калі я з'езджаў з Беларусі, пра мяне ўвогуле не ведалі як пра трэнера. Але час усё расставіў па сваіх месцах, — адзначыў глаўкам расійскага клуба ў гутарцы з карэспандэнтам «Звязды». — У мяне ёсць правіла: «Выйгравай паўсюль, дзе ёсць магчымасць гэта зрабіць». Але, вядома, атрымаць прызнанне на радзіме ўдвая прыемна».

Астатнія перможцы ў намінацыях: «За сумленную гульню» — ФК «Шахцёр» «Прыз глядацкіх сімпатый» — ФК БАТЭ «За волю да перамогі» — ФК «Дынама» (Мінск) «Лепшы варатар чэмпіянату Беларусі» — Сяргей Чэрнік (ФК «Нёман», Гродна) «Лепшы паўабаронца чэмпіянату Беларусі» — Аляксандр Паўлаў (ФК БАТЭ, Барысаў) «Лепшы абаронца чэмпіянату Беларусі» — Ягор Філіпенка (ФК БАТЭ, Барысаў)

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ. Фота Надзеі БУЖАН

Пад Быхавам сутыкнуліся 4 аўто

Слізкая дарога і дрэннае надвор'е сталі на Магілёўшчыне прычынай цяжкай дарожнай аварыі, у якой загінуў чалавек.

На зімовай дарозе не змаглі раз'ехацца два грузавыя «Рэно», «Фольксваген» і «Аўдзі». Для 29-гадовага кіроўцы «Аўдзі» гэтая паездка стала апошняй ў жыцці. Каб выцягнуць яго цела з пакарабачанай машыны, спатрэбілася дапамога выратавальнікаў.

— Кіроўца «Аўдзі» пры абгоне не справіўся з кіраваннем, яго аўтамабіль па чарзе сутыкнуўся з кожнай з машын, — паведаміла інспектар аддзялення абласнога ўпраўлення ДАІ Таццяна Старасотнікава. — Зараз высвятляецца прычына гэтай аварыі. Дарога, дзе адбылося ДТЗ, была пасыпана саяльна-пясчанай сумессю, але ішоў снег і на шашы ўтварылася «каша». У такіх складаных умовах надвор'я трэба быць больш уважлівымі, выбіраць бяспечную хуткасць, не здзяйсняць рызыкоўных маневраў, а лепш зусім адмовіцца ад паездкаў.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

ЦЫВІЛІЗАВАНАЯ... ГЛУШ

Як жывуць маленькія вёскі ў глыбіні векавога лесу

Камянецкі раён унікальны тым, што на тэрыторыі сярэдняга па рэспубліканскіх мерках раёна, значную частку якога займае Белавежская пушча, размешчаны 234 населеныя пункты (напрыклад, у Столінскім раёне — 98 вёсак, у Ганцавіцкім — яшчэ менш). З іх 175 вёсак маюць менш за 50 жыхароў. Ёсць вёсачкі, дзе засталіся дзве-тры жылыя хаты. Але і туды рэгулярна ходзіць аўтакрама, а калі трэба, школьны аўтобус. У гэтым давлялося ўпэўніцца падчас наведвання шэрагу пушчанскіх вёсак. Аб тым, што ў глыбіні лесу, далекавата ад шашы, ёсць населены пункт, чалавеку несвядомаму і здагадацца было б цяжка. Але Лескі менавіта такая вёска.

Ганна Мікалаеўна Цыбуля.

Лескі з трагічным лёсам

Лескі адна з «вогненных вёсак» Беларусі, якіх не пашкадавала вайна. Яе лёс вызначыла месцазнаходжанне. Хіба карнікі паверылі б у тое, што лясныя жыхары не дапамагаюць партызанам? Таму 4 мая 1943 года ўсіх жыхароў сагналі на край сяла, на ўзлесак. І расстралілі. Хаты спалілі. Выратавацца ўдалося адной маленькай дзяўчыцы. Мясцовы паліцай злітаваўся. Можна, знаёмы яе бацькоў. Пасадзіў у воз, прысыпаў сенам, так і вывез з пекла. Астатнія палеглі. На помніку, які ўзведзены ў 1980-я гады, высечаны прозвішчы бязвінных ахвяр, цэлыя сем'і па пяць, восем, дванаццаць чалавек. Усе дваленні: прабабулі, бабулі, маці, дзеці-немаўляты — жудасна чытаць. Цяпер у гадавіну трагедыі тут збіраюцца вясцоўцы, прыязджаюць нават далёкія сваякі загінулых. Вакол абеліска тэрыторыя добраўпарадкавана. Праўда, зусім састарэлі бярэзы над помнікам. Старшыня райвыканкама прапаноўваў іх спілаваць гэтым летам. Людзі не далі. Дрэвы пасадылі адрозна пасля трагедыі. Яны — памяць аб загінулых.

У Ганны Мікалаеўны Цыбулі тут пахаваны родныя мужа. Сам ён прыйшоў з вайны на папалішча. І гэту хату з белымі аканіцамі, у якой яна цяпер жыве, узводзілі разам з мужам. Пабудаваліся і іншыя вясцоўцы. Вёска ажыла.

Праўда, цяпер тут жывуць толькі 7 чалавек. Яшчэ некалькі прыязджаюць на лета. Ганне Мікалаеўне 88 гадоў. Дачка і сын прапаноўвалі пераехаць у Брэст. Любы з іх гатовы быў хоць сёння забраць маці. Яна і пажыла адну зіму ў брэсцкай кватэры. І вельмі цяжкімі падаліся ёй гарадскія выгоды. «Глядзяць мяне, нібы дзіця малое, — расказвала вясковая жанчына. — Нявестка добрая, унуці ўважліва. Адзін унук хірургам працуе — калі што,

хутка ў бальніцы пралецаць, каб дома прымала ўсе неабходныя лекі, прасочаць». Але сумна было без роднай хаты, нібы ў залатой клетцы. Таму на сямейным савеце прынялі рашэнне, што на гэтую зіму да маці пераедзе дачка. Самой Ганне Мікалаеўне цяжкавата спраўляцца з хатняй гаспадаркай.

Так і жыве там, дзе прайшло (хоць і нялёгкае, але яе) жыццё, дзе вісяць любімыя партрэты, дзе яна доўга даглядала хворага мужа-франтавіка. Ваду клапатлівая дзеці правялі ёй у хату. Па надворку ходзяць качкі — як і належыць вясковай сядзібе. Насупраць хаты вісіць расклад аўтакрамы. Прывязуць і хлеб, і іншыя прадукты.

— А летам, — расказвае бабулька, — нека сяджу каля хаты, спыняецца машына. Выходзіць чалавек, кажа, што ён кіраўнік гаспадаркі, да якой далучылі нашы землі (*дырэктар ААТ «Відамлянскае» Міхаіл Страпко. — Аўт.*). Уважлівы такі, папытаў, ці маю ў чым патрэбу, сказаў, каб не саромелася, званіла ці прыходзіла ў кантору, калі трэба бульбу пасадзіць, напрыклад, альбо збожжа выпісаць.

Пазней Міхаіл Страпко расказаў карэспандэнту «Звязды», што да гэтай вёскі ў яго асабліва трапятлівыя адносіны. У далёкія 1980-я гады ён, малады аграном знакамітага калгаса «Савецкая Беларусь», на службовым «пікапе» прывозіў хлеб людзям. Аўтакрамы сюды не хадзілі. А тагасны старшыня калгаса, двойчы Герой Сацыялістычнай працы Уладзімір Бядуля, калі даведаўся пра трагічны лёс Лесак, распарадзіўся дапамагаць людзям. І вось цяпер, калі Міхаіл Мікалаевіч узначальвае вялікую гаспадарку, у склад якой уваходзіць 40 населеных пунктаў, стараецца не пакідаць без увагі пенсіянераў, якія, паводле яго слоў, адпрацавалі некалі на зямлі за капейкі. Такіх, як Ганна Цыбуля.

— Куды ж я паеду? — сказала нам на развітанне бабуля Ганна. — Я ўжо нікуды не паеду з Лесак.

Крыжы Вуглян

Вуглянны знакамітыя найперш сваімі крыжамі. Звычайна крыж стаіць у пачатку вёскі і адзін. А тут цэлых восем абнесена агароджай у самым цэнтры вёскі. Пра гэтыя крыжы ёсць легенда. Даўным даўно, больш за сто гадоў таму, расказваюць людзі, здарылася нейкая эпідэмія. Сталі паміраць у Вуглянах цэлымі сем'ямі. Тады па нечай падказцы сяляне прыехалі ў пушчу, высеклі малады, але даволі высокі дуб, за адну ноч зрабілі з дрэва крыж. Тры разы абнеслі яго вакол вёскі і ўкапалі на самым высокім месцы. І навала адступіла. Потым з'яўляліся новыя крыжы: людзі верылі, што яны — своеасаблівы абярэг ад хваробы. Расказваюць, што былі прыклады цудоўнага вылечвання і пазней. Састарэлыя крыжы мяняліся на новыя. А людзі шанавалі гэтае месца як найлепшую святыню. Да свят жанчыны прыбіралі крыжы ручнікамі і стужкамі, мужчыны падпраўлялі агароджу. Калі ў 50-я гады, згодна з раённай дырэктывай, крыжы хацелі прыбраць, вясцоўцы іх адстаялі. Дзяжурны па начах, кідаліся камянямі ў вандалаў. Крыжы пілавалі, але іх ставілі зноў. У рэшце рэшт ваяўнічыя атэісты махнулі рукой на непакорных жыхароў. Вёска ж ненавідавоку, воддаль ад вялікіх дарог. Так і сёння стаяць вуглянскія крыжы. Каля іх спыняюцца пахавальныя працэсіі, тут развітваюцца з кожным, хто пакідае гэты свет. Раней і вясельныя картэжы спыняліся, аддаваў пашану кожны прызыўнік, які накіроўваўся ў войска. Цяпер у Вуглянах засталася мала людзей — усяго 24 жыхары.

Адна з іх — Марыя Васільеўна Ермаловіч — чалавек, які нясе цяжкі крыж свайго лёсу. Адзіную дачушку дачкалася недзе пасля 40 гадоў. Нарадавацца не магла, тым больш, што расла Алена працавітай, паслухмянай, аж суседзі зайздросцілі. У страшным сне не магло прысніцца маці, якое гора чакае наперадзе. Пяцёра дзяцей нарадзіла дачка — жыць бы і радавацца, ад дзяржавы падтрымку мець як шматдзетнай сем'і. Але спачатку співаўся муж Алены, а потым — і яна сама. Чацвёрта дзяцей забіраюць. Толькі старэйшы ўнук быў у полі зроку бабулі, бо на той час, як вырашаўся лёс дзяцей, ён паступіў у сярэднюю навучальную ўстанову. Двое трапілі ў прыёмныя сем'і, дваіх малых дзяцей усынавілі. І цяпер бабуля, якая перанесла інсульт, рукаецца з цяжкасцю, шукае ўнукаў па ўсёй краіне. Піша лісты ва ўсе інстанцыі, нават самыя высокія. Праўда, дваіх старэйшых унукаў яна знайшла, бацькі прыёмных сем'яў не пярэчаць яе стасункам з унукамі. Таму раз у год, на дзень нараджэння кожнага, яна вязе падарункі ў гарады, дзе цяпер жывуць унукі. А пра малых Марыі Васільеўне ніхто не скажа, бо ёсць тайна

Абеліск каля вёскі Лескі.

ўсынаўлення, якая ахоўваецца законам. Гэта шмат разоў настойліва тлумачылі жанчыне на ўсіх узроўнях. Яна не хоча з гэтым змірыцца, піша лісты зноў. Застаецца толькі паспачуваць жанчыне. Яшчэ большае спачуванне выклікае тое, што дачка, абавязаная перадаць асоба, не вельмі клапатліва даглядае маці. Перад ад'ездам на працу ў печы як след не напаліла. Калі мы зайшлі ў дом, у ім было халаднавата. Сама гаспадыня пасля інсульту печ напаліць не здолее. Затое па ўсіх пакоях можна бачыць плён працы яе залатых рук: прыгожыя вышыўкі на падушках, тканыя пакрывалы і ходнікі, вышытыя карціны ў рамках. Гаворыць Марыя Васільеўна

ў поўным парадку. Уладзімір Кліменцэвіч абкошвае кожную магілу, прыбірае лішні хмызняк, падтрымлівае парадка, як належыць. Зараз, калі могілкі перадалі на баланс ЖКГ, расказваў стараста, прыезджалі спецыялісты-камунальнікі некалькі разоў, падзякавалі старасце.

Уладзімір Кліменцэвіч разам з іншымі актывістамі дапамагаюць мясцовай царкве. Ды і любая праблема ў вёсцы — яго праблема. Расказваў, разбітым быў кавалак дарогі на выездзе. Адночы хавалі аднавяскоўца, заслужанага працаўніка, а жонка яго як загалосіць: «Ці ж не заслужыў ты, мой родны, каб правезлі цябе апошні раз па

ной дарогі вакол пушчы, якія паціху ажываюць. А ў вёсцы з паэтычнай назвай Пастухова Балота засталіся дзве бабулькі. Нядаўна да іх праклалі новую электралінію, бо са святлом там была праблема.

— Вёскі, якія знаходзяцца ў зоне пушчанскага лесу, не адчуваюць сябе закінутымі, — падзяліўся думкамі старшыня Камянецкага райвыканкама Андрэй Пісарык. — Восем аўтакрам райспажыўсаюза і адна прыватная абслугоўваюць насельніцтва раёна. Грамадскі транспарт, на які бюджэт раёна выдаткоўвае мільярдныя датацыі, звязвае ўсе асноўныя населеныя пункты. Нават раённая бальніца, на рэканструкцыю якой мы за апошнія два гады патрацілі звыш 23 мільярдаў рублёў, — сведчанне клопату аб гэтых людзях. Дарэчы, Марыя Васільеўна Ермаловіч не так даўно больш за месяц правяла ў бальніцы, хоць крыху паставіла бабুলу на ногі.

На жаль, маленькія аддаленыя вёскі аб'ектыўна аджываюць — жыхароў там усё менш. Не ўратауюць іх так званыя дачнікі, якія часта набываюць жыллё. Але апошняе паспрыяе, каб не знікла тая ці іншая вёска з карты наогул. І тое, што раней было цяжкасцю для вёсак (іх аддаленасць) цяпер становіцца ў нейкім сэнсе плюсам. Літаральна нядаўна ў вёсцы Антаны мы знеслі нічийны дом і прадалі ўчастак на аўкцыёне за 31 мільён рублёў. Потым знайшоўся пакупнік і на другі ўчастак. Хутка прыедуць людзі з горада, нешта пабудуюць. Практычна выкуплены ўсе пустыя дамы ў Вуглянах. А ў некаторых вёсках бліжэй да абязной дарогі цана на старую вясковую хату трымаецца ў межах 10 тысяч долараў. Тут ужо будуюцца некалькі агра-сядзіб.

Пушча, якая зрабіла гэтыя вёскі ляснымі сёламі, цяпер, можна сказаць, вяртае даўгі. Блізкасць нацыянальнага парка і газіфікацыя робяць участкі ў населеных пунктах прывабнымі.

Святлана ЯСКЕВІЧ.
Фота аўтара.

Андрэй Пісарык каля вуглянскіх крыжоў.

з цяжкасцю пасля перанесенай хваробы, але падзякавала старшыню райвыканкама за увагу ўлады да яе. Сапраўды, ёй дапамагаюць, чым могуць, заўсёды.

Дарогі і могілкі

Калі б у кожнай вёсцы быў такі стараста, як Уладзімір Кліменцэвіч Каляда з Галёнчыцаў, можна было б гаварыць, што пытанне арганізацыі мясцовага самакіравання вырашана. Былы трактарыст, ардэнаносец, у сваёй 70 з гакамі застаецца чалавекам неабываковым, няўрымслівым, шмат робіць для свае вёскі і суседніх. Колькі гадоў таму ён прыйшоў на прыём да старшыні райвыканкама з просьбай купіць касілку. Касілку яму купілі, цяпер могілкі ў суседнім Гарадзішчы заўсёды

добрай дарозе?» Сорамна стала старасце, і дабіўся ён усё ж, каб дарогу адрамантавалі. А могілкі даглядаць ён лічыць сваім святым абавязкам. З чым сам не справіцца, сын з горада прыедзе, дапаможа.

Пушча вяртае даўгі

Падчас гэтай экскурсіі па невялікіх вёсках, якую дапамог ажыццявіць старшыня райвыканкама Андрэй Пісарык, давялося пабываць у вёсцы Грудовікі, дзе засталася адна сям'я з пяці чалавек і куды штодня заходзіць школьны аўтобус. Наведалі мы і Макавішчы, дзе карэнны жыхароў зусім мала, але актыўна купляюць участкі гараджане і дзе шэраг вёсак з абодвух бакоў новай аб'яз-

Імёны

Макс ЛОРЭНС:

«МАСКВА МЯНЯЕЦЦА З КОЖНЫМ ДНЁМ, А Я — НЯЗМЕННЫ»

Калісьці ён напываў па памяці бабуліну калыханку сабе перад сном, потым без памылак пісаў дыктанты па сальфеджыя... І вось Макс Лорэнс ужо пятнаццаць гадоў на сцэне. Біяграфія яго творчага і асабістага жыцця настолькі яркая, што аднойчы ён напіша кнігу. Але не цяпер, бо ў прыярытэце сёння — музыка. Маючы вопыт супрацоўніцтва з Сярогам, у дуэтах з многімі вядомымі дыджэямі, зараз ён працуе з маэстра ДзіДзюЛЯм. Яны выступаюць сумесна на канцэртах, прайшлі ў фінал беларускага адбору «Еўрабачанне-2014», а ў бліжэйшы час рыхтуюцца зладзіць дабрачынны канцэрт для дзяцей з парушэннямі слыху. Падчас падрыхтоўкі да канцэрта ў Гомелі мы з Максам і сустрэліся для размовы...

— Бачу, што работа ў самым разгары...
— Трэба зрабіць вельмі шмат. Паколькі наш канцэрт уключае ў сябе выступленні двух калектываў, то трэба прафесійна правесці саўндчэк, каб ён не затрымаўся ні па якіх прычынах. Усё павінна быць выдатна — гук, святло. Мае дырэктары займаюцца дастаўкай музыкантаў з Масквы. У ДзіДзюЛЯм калектыву не маленькі, і ў іх шмат інструментаў, канцэртнага абсталявання. Трэба сустрэць, размясціць, стварыць належныя ўмовы для працы. У нас невялікая арганізацыя, таму

ўсе прымаюць удзел у падрыхтоўцы да канцэрта.

Таксама не абыходзіцца і без эмацыйных выдаткаў, бо ты разумееш, дзеля якіх мэт робіцца ўсё. Хочацца, каб дзеці, дзеля якіх рыхтуецца канцэрт, засталіся задаволенымі. Калі яны не змогуць пачуць музыку, то змогуць адчуць нашу энергетыку, эмоцыі, што будуць скіраваныя ў залу.

— Ваша супрацоўніцтва з ДзіДзюЛЯм пачалося сёлета. Пры якіх умовах яно ўзнікла?

— ДзіДзюЛЯм я ведаю з часоў «Славянскага базара». Мы пазнаёміліся з ім тады, калі я ў складзе групы Slam Jam прыехаў на фестываль. Потым перыядычна перасякаліся на розных мерапрыемствах. Мне падабаецца яго творчасць, і я разумею, што ў нас узаемны творчы пасыл у музыцы. Прысутнічае творчая сімпатыя. А цяпер, мабыць, нады-

шоў час, калі ўзнікла патрэба зрабіць нешта сумеснае. Гэта адбылося натуральна і разам з тым нечакана. Для мяне ніколі не існавала праблемы запісаць з кімсьці дуэт. У гэтым выпадку так сшыліся зоркі, што нашы творчыя душы ўбачылі і пачулі адна адну. І ўсё стала на свае месцы.

(Заканчэнне на 8-й стар. «ЧЗ».)

РазМЕРКАВАННЕ

«НАБІЦЬ» РУКУ І НЕ ПАРАНИЦЬ СЭРЦА...

Гэты горад раздзяляе на дзве часткі чыгуначнае палатно: цяжкі адсюль ідуць ажно ў чатырох кірунках. Мы ў Асіповічах, адкуль сем гадоў таму паехаў вучыцца ў сталіцу Леанард ПРАКАПЕНКА. Скончыўшы Беларускае дзяржаўнае медыцынскі ўніверсітэт, ён стаў хірургам, а адпрацоўваць размеркаванне накіраваўся ў родны горад. Што такое «класічная» хірургія, чаму доктар ніколі не надзене кашулю навыварат і як не «згарэць», кожны дзень сутыкаючыся з людскім горам, чытайце ў нашым артыкуле.

Першы стрэс, першае шво...

У бальнічным калідоры нас сустракае малады доктар. У Асіповічах Леанард працуе з гэтага лета. За плячыма — шэсць гадоў вучобы ва ўніверсітэце плюс год інтэрнатуры.

— Усе ведаюць, што студэнцтва — самы лепшы час, але калі гаворка ідзе пра медыцынскі ўніверсітэт, то тут усё крыху па-іншаму, — успамінае доктар. — Навучанне забірала вельмі шмат часу. У некаторыя дні мы маглі вучыцца літаральна з 8 раніцы да 8 вечара.

Медыцынская сцэжка — зусім не сямейная традыцыя. У бацькоў Леанарда мастацкая адукацыя. Бацька да таго ж быў вайскоўцам.

— Які матыў падштурхнуў пайсці ў медыцыну, ужо нават не памятаю, — кажа Леанард. — Але цяпер думаю, што ўсё ж не памыліўся. Раз няма думак прафесію пакінуць, ды і атрымліваецца нешта, значыць, выбар быў правільным.

Найбольш складана даліся першыя тры гады ва ўніверсітэце. У гэты перыяд чыталася шмат розных «даклінічных» прадметаў, якія былі дадатковай нагрузкай да і без таго насычанага раскладу заняткаў. Пасля стала крыху лягчэй: у галаве ўжо

ліва не прымушае ісці паралельна з вучобай працаваць у медыцынскую ўстанову, каб атрымаць дадатковыя веды, — кажа Леанард.

Як ён мяркуе, калі студэнт мае нейкую мэту, то сам шукае для сябе такую магчымасць. Калі гэтага не рабіць, можна скончыць універсітэт, так і не папрысутнічаўшы на аперацыі нават у якасці асістэнта.

Першае хірургічнае шво Леанард змог накласти, калі быў на трэцім курсе. На многіх аперацыях даводзілася быць асістэнтам, але найбольш запомніўся выпадак, які здарыўся за межамі аперацыйнага блока. Аднойчы падчас працы на «хуткай» прыйшлося ратаваць мужчыну, што парэзаў сабе сонную артэрыю. І гэта быў не няшчасны выпадак.

— Мы ўвайшлі ў дзверы, а за імгненне да гэтага чалавек паспеў пашкодзіць сабе артэрыю і ляжаў у крыві. Усё вырашалі секунды. На шчасце, мужчыну ўдалося выратаваць, — успамінае Леанард.

За час вучобы яму давялося папрактыкавацца, лічы, ва ўсіх клінічных бальніцах Мінска. Трэба сказаць, што хірургі старэйшага пакалення, што тады дзяліліся сваім вопытам, былі сапраўднымі прафесіяналамі, якія прытрымліваліся прынцыпаў так званай «класічнай» хірургіі. Адзін з выкладчыкаў Леанарда, напрыклад, пільна сачыў, каб студэнты вучыліся правільна трымаць інструмент ці шпрыц правільна, а не так, як ім зручна, як гэта часта робяць маладыя хірургі. Такія цікавыя і патрэбныя нюансы сёння можна спасцігнуць хіба што працуючы па вузкай хірургічнай спецыяльнасці, як, напрыклад, нейрахірургія.

(Заканчэнне на 3-й стар. «ЧЗ».)

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Праверана на сабе

ЗДАЁМ ЦТ НА КАМП'ЮТАРЫ: МІСІЯ ВЫКАНАЛЬНАЯ!

У Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў я ішла без асаблівага хвалявання: усё ж не да паступлення рыхтуюся і мой вынік не будзе лёсавызначальным. Ды і цэнтралізаванае тэсціраванне для мяне — не навінка: пры паступленні ўжо здавала тэсты па гісторыі Беларусі і беларускай мове. Напярэдадні некалькі разоў праходзіла рэпетыцыйныя этапы, хадзіла на падрыхтоўчыя курсы. У выніку на ЦТ па мове набрала 78 балаў. Цікава, што захавалася ў маёй памяці праз пяць гадоў? Для чысціні эксперымента школьныя падручнікі напярэдадні экзамэну я не гартала...

«РЭПЕТЫЦЫЯ» НА ЛЮБЫ ГУСТ

Праверыць свае веды вырашыла не зусім традыцыйным спосабам — на камп'ютары. Камп'ютарнае рэпетыцыйнае тэсціраванне з мінулага года прапануе будучым абітурыентам Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў. Для таго, каб прайсці тэст, трэба спачатку зарэгістравацца на сайце rks.by. Пры рэгістрацыі неабходна пацвердзіць аплату аперацыі. Дзякуючы гэтаму верагоднасць таго, што чалавек сапраўды прыйдзе на іспыты, павялічваецца. Дарэчы, правяраць свае веды на камп'ютары можна неабмежаваную колькасць разоў: на кожны этап выстаўляюцца новыя тэставыя заданні. Каштуе камп'ютарны тэст столькі ж, як і рэпетыцыйнае тэсціраванне на бланках, — 41 800 рублёў.

У сценах інстытута «інструктаж» перад здачай экзамэну са мной праводзіць метадыст вучэбна-метадычнага ўпраўлення Паліна Міхалевіч, якая кuryруе камп'ютарнае тэсціраванне.

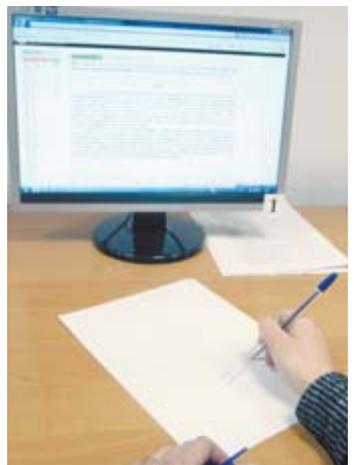
— Пры праходжанні тэста на камп'ютары можна адразу па завяршэнні работы даведацца вынік, паглядзець свае памылкі, папрацаваць з падказкамі, — уводзіць яна ў курс справы.

Балы камп'ютар падлічвае таксама, як і пры здачы тэста на бланку, — па тэхналогіях цэнтралізаванага тэсціравання. Аднак у камп'ютарнага тэсціравання ёсць адна істотная перавага: адразу пасля электроннага выпрабавання можна не проста прагледзець правільныя варыянты адказаў, а ўбачыць папрокавае аўтарскае рашэнне задачы.

Існуюць тры рэжымы здачы камп'ютарнага тэста. У трэнерачным рэжыме няма абмежаванняў у часе, у любы момант можна звярнуцца да падказкі. Апроч таго, пры неабходнасці ёсць магчымасць прыпыніць тэст, каб адпачыць і сабрацца з думкамі. Кантрольны рэжым прадагледжвае рашэнне тэстаў за такі ж самы, час, які адводзіцца на ЦТ, і падказкамі карыстацца да завяршэння экзамэну нельга.

Ёсць таксама кантрольны рэжым камп'ютарнага тэсціравання на бланку — самы набліжаны да ўмоў «сапраўднага» ЦТ. Яго асаблівасць у тым, што на экране размяшчаюцца дзве ўкладкі: з заданнямі і з электронным бланкам, у які трэба ўносіць адказы. Бланк аналагічны папяроваму бланку ЦТ, ёсць тут і магчымасць для адмены няправільных адказаў, а каб не заблытацца і выпадкова не адзначыць памылковы варыянт, калі скіроўваеш «мышку» на ячэйку для адказу, з'яўляецца менавіта той, які адпавядае гэтай ячэйцы.

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Разбор палётай

НА ТЭСЦІРАВАННІ «ГУЛЬНЯ Ё КРЫЖЫКІ» НЕ СПРАЦУЕ

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Ад заданняў з варыянтамі адказаў на цэнтралізаваным тэсціраванні трэба адмаўляцца, а змест тэстаў — пераглядаць. Такія прапановы гучаць апошнім часам даволі часта. Апаненты ківаюць на Расію, дзе ў тэстах на Адзіным дзяржаўным экзамене прадугледжана частка С — з заданнямі, пры рашэнні якіх ад абітурыента патрабуецца даць разгорнуты адказ. А яшчэ ў Расіі заявілі, што плануецца ўводзіць вусную частку на экзамене па замежных мовах. Ці насамрэч праблема ўгадвання правільных адказаў стаіць настолькі востра? І ці можа абітурыент, расставіўшы крыжыкі наўздагад, атрымаць на тэсціраванні бал, які дазволіць яму прэтэндаваць на студэнцкі білет? Пра гэта мы вырашылі пацікавіцца ў дырэктара Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў Мікалая ФЯСЬКОВА:

— Перш за ўсё адзначу, што слова «ўгадаць» не зусім да месца, калі мы маем на ўвазе адказы абітурыента на пытанні тэставых заданняў падчас запаўнення бланкаў. Угадаць можна, напрыклад, аўтобус з якім нумарам першы пад'едзе да прыпынку ці колькі пешаходаў паспее перайсці вуліцу на зялёнае святло святлафора...

Існуюць пэўныя законы пабудовы тэста, згодна з якімі ўзровень заданняў павінен узростаць:

Зразумела, мы ведаем і пра «гарызантальны», і пра «дыяганальны» метады запаўнення бланкаў адказаў, якімі абітурыенты дзеляцца паміж сабой. Але не раім імі карыстацца. Пры хаатычным запаўненні бланка адказаў магчыма атрымаць тэставы бал, які б гарантаваў абітурыенту залічэнне ва ўніверсітэт, вельмі мізэрная. Асабліва з улікам павышэння мінімальнага бала на ЦТ. Адпаведныя разлікі і штогадовы аналіз вынікаў цэнтралізаванага тэсціравання сведчаць, што нават слаба падрыхтаваны абітурыенты спрабуюць выканаць заданні, а не выбіраюць мудрагелістыя схемы запаўнення бланкаў. Да таго ж падчас работы над тэстам у абітурыента аўтаматычна ўключаюцца сфарміраваныя ў працэсе навучання навыкі і інтуіцыя.

Існуюць пэўныя законы пабудовы тэста, згодна з якімі ўзровень заданняў павінен узростаць: абітурыент пры выкананні тэста рухаецца ад простых да больш складаных заданняў. Заданні часткі А, дзе прапануюцца варыянты адказаў, правяраюць або ўменне лагічна разважаць, або ўменне аналізаваць і хутка рабіць выснову, або выбіраць правільны адказ з падобных. Правільна сфармуляванае заданне патрабуе ўдумлівага аналізу і супастаўлення магчымых варыянтаў рашэння. Праўда, ёсць пытанне: а колькі ж павінна быць дыстрактараў (праўдападобных варыянтаў адказаў) у адным заданні? Закрытыя заданні часткі А могуць мець 4-5 варыянтаў адказаў: прапаноўваць большую колькасць варыянтаў немэтазгодна, паколькі гэта вымагае больш часу і ўскладняе выкананне тэста. Нашы замежныя калегі прытрымліваюцца меркавання, што сярэд праспанаваных варыянтаў павінен прысутнічаць толькі адзін правільны адказ, але мы выкарыстоўваем на ЦТ па беларускай і рускай мове і два, і больш правільных адказаў. Гэта павялічвае іх дэферэнцыруючую здольнасць і змяняе верагоднасць угадвання.

— **А не маглі б вы патлумачыць на канкрэтным прыкладзе, як інтуіцыя або логіка могуць выратаваць абітурыента, які не ўпэўнены ў сваіх ведах...**

— Для прыкладу, удзельнікам тэсціравання па матэматыцы была прапанавана наступная задача. «Адносіна даўжыні акружнасці да даўжыні яе дыяметра роўная прыблізна... І варыянты адказаў: 1)

2,72; 2) 4,12 3) 3,14; 4) 3,68 5) 2,14. Аналізуючы варыянты адказаў, абітурыент звяртае ўвагу на лік 3,14. Не выконваючы вылічэнні, выбірае дыстрактар пад нумарам 3, бо, як вядома з курса матэматыкі 6-га класа, адносіна даўжыні акружнасці да яе дыяметра ёсць пастаянная велічыня π (яна прыблізна роўная 3,14). Ці можна сцвярджаць, што абітурыент «ўгадаў» адказ? Безумоўна, не. З гэтай велічыняй знаёмы кожны школьнік.

Пры вызначэнні правапісу слова «невтэрпёж» абітурыент выконвае заданне правільна таксама на падсвядомым узроўні, бо неаднойчы ў час навучання сустракаўся з выразам «уж замуж невтэрпёж» — гэта выключэнні, дзе мяккі знак не пішацца. Ці ў выпадку з правапісам часціцы «не» з дзеясловам. Нават вучань з пасрэднымі ведамі памятае, што выраз «не» з дзеясловам пішацца асобна». Таму абітурыент падсвядома выбірае адпаведны адказ — з асобным напісаннем часціцы і дзеяслова.

Але для таго, каб тэст мог больш дакладна пабудоваць рэйтынг удзельнікаў тэсціравання, існуе частка В, дзе няма адказаў на прапанаваныя пытанні і задачы. Па ўсіх прадметах, за выключэннем матэматыкі і фізікі, нашы тэсты змяшчаюць 80 працэнтаў заданняў з варыянтамі адказаў (частка А) і 20 працэнтаў заданняў без выбару адказаў (частка В).

На ЦТ па матэматыцы і фізіцы суддзі адносіны заданняў частак А і В складаюць, адпаведна, 60 і 40 працэнтаў. Заданні часткі В у большай ступені дазваляюць дыферэнцыраваць абітурыентаў з больш глыбокай падрыхтоўкай. Хоць, як паказвае практыка, нярэдка менавіта моцныя абітурыенты спатыкаюцца на простых заданнях. Тэсты, якія прапануюцца на цэнтралізаваным тэсціраванні, даюць комплексную ацэнку ведаў, таму з імі лепш спраўляюцца тыя абітурыенты, якія могуць пахваліцца сістэмнымі ведамі.

— **Мікалай Сцяпанавіч, а ці выкарыстоўваюцца заданні з варыянтамі адказаў у экзаменацыйных тэстах у іншых краінах?**

— Такія заданні выкарыстоўваюцца ва ўсіх краінах, дзе экзамены праводзяцца ў тэставай форме. Многія краіны, у тым ліку і Казахстан, каб максімальна аўтаматызаваць працэс апрацоўкі тэставых матэрыялаў, прапаноўваюць на экзаменах заданні толькі з выбарам варыянтаў адказаў.

Так, Лонданская школа эканомікі і палітычных навук на ўступных экзаменах па матэматыцы прапаноўвае на працягу адной гадзіны выканаць 30 заданняў з некалькімі варыянтамі адказаў. Ва ўніверсітэтах Германіі TestAS вызначае здольнасці замежных абітурыентаў да навучання і ўключае 150 заданняў з выбарам адказу з чатырох прапанаваных варыянтаў. Гэтыя прыклады заданняў аналагічны фармату часткі А тэстаў, якія мы прапаноўваем на цэнтралізаваным тэсціраванні. Пры гэтым у нямецкіх тэстах, у адрозненне ад беларускіх, адсутнічаюць заданні адкрыта-

га тыпу, дзе абітурыенту патрэбна самастойна сфармуляваць адказ і занесці яго ў бланк (аналаг часткі В у заданнях РІКВ).

У нашых калег ва Украіне пры знешнім незалежным ацэньванні (аналаг нашага ЦТ) усе тэсты камбінаваны: па большасці прадметаў 90% заданняў на выбар варыянтаў адказаў (частка А) і толькі 10% — адкрытага тыпу (частка В).

Па рускай жа мове нашы ўкраінскія калегі зусім адказаліся ад часткі В пры 50 заданнях часткі А. Між іншым, ні арганізатары тэсціравання ва Украіне, ні педагогічная грамадскасць не лічаць, што пры такой структуры тэста павялічваецца магчымаць выпадковых адказаў. Якасныя ж характарыстыкі нашых тэстаў больш відавочныя. Так, каэфіцыент сярэдняй дыферэнцыруючай здольнасці заданняў тэста па рускай мове ў нас — 51,16, а ва Украіне — толькі 30,15. Каэфіцыент надзейнасці таксама ў нас вышэйшы — 0,93 і 0,88 адпаведна.

Навуковы даследаванні замежных калег і ўласная практыка прымянення гэтай формы экзаменаў сведчаць аб іх высокай дакладнасці і аб'ектыўнасці. Дарэчы, многія міжнародныя эксперты лічаць немагчымым абсалютнае супадзенне ўзроўня складанасці тэстаў пры наяўнасці больш чым аднаго варыянта тэставых заданняў. Мы ж, як вядома, прапануем на цэнтралізаваным тэсціраванні 10 раўназначных варыянтаў. Іншаземцы здзіўляюцца. Зразумела, што адзін варыянт тэста — проста ідэальнае выйсце.

— **Але не з нашым менталітэтам, калі суседз суседу па парце абавязкова дапаможа і дасць спісак. Нават у школе на кантрольнай рабоце ніколі не выкарыстоўваецца адзін варыянт...**

Многія краіны, каб максімальна аўтаматызаваць працэс апрацоўкі тэставых матэрыялаў, прапануюць на экзаменах заданні толькі з выбарам варыянтаў адказаў.

— Менавіта так, таму нам пры стварэнні тэста для ЦТ трэба памножыць нашы намаганні на дзесяць, і мы проста абавязаны забяспечыць высокую ступень карэляцыі ўсіх дзесяці варыянтаў тэста, каб усе ўдзельнікі абітурыенцкага тэсціравання знаходзіліся ў роўных умовах.

— **Сёння ў інтэрнэт-прасторы многія гатовы раздаваць парадзі, што і як трэба змяняць у сістэме цэнтралізаванага тэсціравання...**

— У нас і сапраўды вельмі многія лічаць, што яны ведаюць, як можна зрабіць працэдуру тэсціравання больш дасканалай. Некаторыя патрабуюць унясення кардынальных змяненняў або ў тэхналогію, або ў арганізацыю цэнтралізаванага тэсціравання, або ў змест тэстаў. І часцей за ўсё іх прапановы вельмі далёкія ад разумення гэтага пытання, бо тэсталогія — сур'ёзная навука.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ЗДАЁМ ЦТ НА КАМП'ЮТАРЫ...

НЕ СПЯШАЙСЯ РАССЛАБЛЯЦА...

...Прайшоўшы этап рэгістрацыі, націскаю на кнопку і пачынаю тэст. У левым куце манітора — поле з нумарамі заданняў. Усё, як на цэнтралізаваным тэсціраванні: паказана, якія заданні адносяцца да часткі А, якія — да часткі В. Выконваць іх можна ў любым парадку. На экране высвечваюцца пытанні і варыянты адказаў, якіх можа быць некалькі. Бяжыць лічыльнік часу — на ўсё тэст у мяне 120 хвілін. Спачатку хвалюся: ці паспею?... Пачынаю паспешліва, ледзь не аўтаматычна «шчоўкаць» заданні, якія, на першы погляд, здаюцца вельмі простымі. Неўзабаве пераконваюся, што часу ў мяне яшчэ дастаткова, таму пераходжу да больш удумлівага выканання заданняў, і тут... упэўненасць у правільнасці выбраных адказаў нечакана знікае, з'яўляюцца сумненні.

Разумею, што шмат момантаў, «засубраных» у школе, цяпер чамусьці зніклі з памяці, таму памылкі, вядома, непазбежныя. Але што іх будзе столькі, я не чакала...

Цяпер складанасці выклікае нават напісанне слоў разам, асобна і праз злучок, з якім у мяне ніколі не было праблем. Вось як правільна напісаць: **давыд-гарадоцкі** ці **давыдгарадоцкі**? «Давыд-Гарадок пішацца праз злучок, адпаведна, і прыметнік павінен пісацца гэтак жа», — разважаю, кіруючыся хутчэй пры-

цыпам аналогіі, чым арфаграфія. Лаўлю сябе на думцы, што некаторыя правілы ўсё ж усплываюць у маёй свядомасці, хоць пісьменнасць у мяне заўжды была пераважна на падсвядомым узроўні. Пра ступень складанасці заданняў магу сказаць, што яна ўзрастае па меры іх выканання. Задумваюся: ці правільна гэта? Бо абітурыенту, які паспявае стаціцца напачатку, будзе цяжка сканцэнтравана ў канцы. Так было і са мной: першыя пытанні быццам крыху расслабілі, але разам з тым і рассялі маю ўвагу. Праўда, выконваць тэставыя заданні па парадку зусім неабавязкова...

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Нарэшце, апошняе пытанне — і тэст выкананы. Адзначаю, што нічога надзвычайна складанага ці незнаёмага мне не трапілася. Разам з тым разумею, што шмат момантаў, «засубраных» у школе, цяпер чамусьці зніклі з памяці, таму памылкі, вядома, непазбежныя. Але што іх будзе столькі, я не чакала... Вынік тэсту паказаў, што я справілася з заданнямі за 56 хвілін (асабліва не спяшаючыся) і набрала... 64 балы. Чамусьці я лічыла, што праца ў беларускамоўнай газеце і штотдзённае ўжыванне роднай мовы павінны толькі паляпшаць мой узровень. Але, як высветлілася, граматыку перыядычна таксама трэба паўтараць. Зрэшты, калі б не дзве вышэйзгаданыя акалічнасці, я, напэўна, магла б ганарыцца сабой, тым больш што, у адрозненне ад абітурыентаў, спецыяльна да здачы тэсту не рыхтавалася. Калі верыць статыстыцы, такую ж колькасць балаў, што ў мяне, і большую набіраюць на тэсціраванні па беларускай мове толькі 9 працэнтаў яго ўдзельнікаў.

У будныя дні камп'ютарнае тэсціраванне праводзіцца ў Рэспубліканскім інстытуце кантролю ведаў з 8.30 да 16 гадзін, а ў суботу і нядзелю ў інстытуце гатовы тэсціраваць ахвотных тройчы на дзень — у 9.00, 12.00 і 15.00.

ПАСПЕХ — ЛЮДЗЯМ НА СМЕХ

Пераходжу да работы над памылкамі і вельмі здзіўляюся, калі бачу, што «напартачыла» ў такіх элементарных першых заданнях... Ды і ў апошніх, шчыра кажучы, таксама. Разбіраю правілы, якія прапаноўвае камп'ютар, і выпраўляю свае адказы. Прыметнік «давыд-гарадоцкі», як аказалася, напісала правільна. А вось ў напісанні назоўніка з прыназоўнікам «на памяць» памылілася, напісаўшы разам. Значыць, прыцып аналогіі не заўжды спрацоўвае (у маім выпадку я супаставіла беларускае «на памяць» з рускім «наизусть»...). Што да астатніх маіх памылак, то сапраўды некаторыя з іх былі зробленыя па прычыне няведання (а дакладней, забыцця) правілаў. Але ж шмат было і такіх, якія ўзніклі па банальнай няўважлівасці. Таму тым, хто збіраецца здаваць тэсты, важна не толькі ўчытвацца ў заданні, але і спакойна іх асэнсоўваць.

А ўвогуле я пераканалася, што праходзіць рэпетыцыйнае тэсціраванне трэба, і пажадана не адзін раз. Хаця б для таго, каб навучыцца запаўняць бланкі, бо, па словах Паліны Міхалевіч, шмат праблем на ЦТ узнікае менавіта з-за няправільнага іх запаўнення. Ну а камп'ютарная «рэпетыцыя» дае магчымаць не толькі ўбачыць свае памылкі і правільныя адказы, але і ўказвае, на якія моманты і прабелы ў ведах абітурыенту трэба звярнуць асаблівую ўвагу пры падрыхтоўцы. Як правіла, вынікі тэстаў высокія ў тых, хто патрэніраваўся некалькі разоў. Таму, калі сумленна падысці да падрыхтоўкі, атрымаць высокі бал нескладана. Але разам з тым варта памятаць, што тэст — гэта не сродак навучання, а толькі спосаб дыягностыкі ведаў. Проста «засубрыць» правільныя адказы не атрымаецца: варыянтаў заданняў шмат, і верагоднасць таго, што на ЦТ трапіцца той, які вы ўжо выконвалі, нулявая.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

«НАБІЦЬ» РУКУ І НЕ ПАРАЊІЦЬ СЭРЦА...

Лепшая практыка — у «глыбінцы»

— Перш чым паехаць па размеркаванні ў Асіповічы, я доўга сумняваюся. Былі думкі застацца ў Мінску і займацца нейрахірургіяй. Праўда, да гэтага мне трэба было два гады адпрацаваць у паліклініцы, — распавядае Леанард Пракапенка.

Але роздумы ўсё ж сышліся на горадзе, дзе вырас. Малады доктар вырашыў, што трэба спачатку спасцігнуць агульную хірургію, а ўжо пасля пайсці ў больш вузкую спецыялізацыю. Магчымасць атрымаць добрую практыку, відаць, і стала вырашальным аргументам.

— Пра свой выбар цяпер не асабліва шкадую. Працуючы ў Асіповічах, я магу займацца шмат якімі відамі аперацый: і рукі ўпраўляць, і чэрапна-мазгавыя траўмы лячыць. Яшчэ даводзіцца сутыкацца з гнойнай хірургіяй, практалогіяй, уралогіяй, таму вопыт бяспэчэнны, — лічыць Леанард Пракапенка.

Многія з яго аднакурснікаў засталіся ў сталіцы. Як кажа Леанард, некаторыя нават шкадуюць аб сваім рашэнні. Асноўная прычына простая — зарплата, на якую цяжка пражыць у Мінску.

З самага пачатку новага супрацоўніка кінулі «ў бой».

Вядома, што для атрымання вопыту патрэбен час, таму, калі раптам неабходныя веды адразу ў галаве не знаходзяцца, Леанард не саромеецца паглядзець нешта ў кнізе ці пракансультавацца з калегамі.

— У свой камп'ютар я запампаваў вельмі шмат медыцынскай літаратуры. Калі сутыкаюся з нейкім цяжкім выпадкам, абавязкова да яе звяртаюся. Напрыклад, па траўмах я заўжды тэлефаную і прашу парад у знаёмых хірургаў. Галоўнае правіла — не нашкодзіць, а для яго выканання падыходзяць любыя сродкі, — кажа малады доктар.

Многія з яго аднакурснікаў засталіся ў сталіцы. Як кажа Леанард, некаторыя нават шкадуюць аб сваім рашэнні. Асноўная прычына простая — зарплата, на якую цяжка пражыць у Мінску. Многім дагэтуль дапамагаюць калікі.

— Калі толькі прыехаў у Асіповічы, жыў з бацькамі, але нядаўна пачаў здымаць кватэру. Плачу за яе 100 долараў. Чарга на будаўніцтва кватэры пакуль не для мяне. У бацькоў хапае метраў, — распавядае Леанард. — Колькі грошай трату на ежу, пакуль не падлічваў. Калі знаходжуся на працы, маю магчымасць паабедаць тут, а вось дома паспяваю гатаваць сам, так эканомней атрымліваецца. У Мінску было нашмат больш магчымасцяў грошы патраціць, а тут такога няма. У мяне пасля ўсіх неабходных выдаткаў застаецца больш грошай, чым у маладых калегаў, якія працуюць у сталіцы. Пасля прыезду па размеркаванні «пад'ёмных» мне не далі, паколькі я прыехаў дадому, а значыць, тэарэтычна магу жыць з бацькамі. Даплату як маладому спецыялісту — не вельмі вялікія грошы. Так што

Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

нейкіх асаблівых пераваг ад статусу «малады спецыяліст» я не маю.

Перамагчы хваробы і... сябе

У хірургічным аддзяленні бальніцы, акрамя Леанарда Пракапенкі, працуе цяпер два ўрачы, яшчэ два — пакуль што на курсах павышэння кваліфікацыі. Таксама два хірургі ёсць у паліклініцы. Атрымліваецца, Асіповічы і прылегла да горада раён абслугоўвае сем дактароў.

— Я аформлены як урач-хірург хірургічнага кабінета паліклінікі, а ў бальніцы працую таму, што ў стацыянары не хапае людзей, — распавядае Леанард.

Працоўны графік складваецца па-рознаму. Калі трэба працаваць у стацыянары, малады доктар прыходзіць а 8 гадзіне раніцы. У 9.30 — пачатак абходу, які доўжыцца прыкладна да 10.00. Далей — перавязкі і аперацыі. Калі няма патрэбы застацца даўжэй, то ў 14.30 ён ужо вольны. З дзяжурствам крыху па-іншаму. На ім Леанард павінен быць з 18.00 да 8 гадзін раніцы. А нядаўна ўвогуле давалося дзяжурчыць цэлыя суткі. Адзін абавязковы выхадны субота альбо нядзеля.

Прымушаць сябе не спаць ноччу — не даводзіцца. Хворыя ёсць — не паспіш. Трэба «ўключыць» галаву, думаць, як дапамагчы, а часам і стаяць шмат гадзін за аперацыйным сталом.

— Неяк за змену, з 8 да 15

«Першая зарплата была крыху больш за 3 мільёны рублёў, а нядаўна атрымаў 8 мільёнаў, бо браў шмат дзяжурстваў, ды яшчэ і прэмію выпісалі. У асноўным жа, працуючы на стаўку, хірургі атрымліваюць 4—4,5 мільёна».

гадзін, я прыняў 120 пацыентаў (норма — 50—60 чалавек). Тады адзін з нашых дактароў вымушаны быў тэрмінова з'ехаць, а я працаваў за дваіх, — кажа Леанард.

Свабодны час малады доктар часта праводзіць... у сне. Яшчэ варыянт — паглядзець які-небудзь фільм ці выбрацца з сябрамі ў горад.

Зразумела ж, чытачоў ціка-

А вы ведалі?

— Многія хірургі — вельмі прымхлівыя людзі, — кажа Леанард. — Напрыклад, у нашым асяродку не заведзена аперыраваць сваіх родных і блізкіх. Яшчэ адна з прыкмет — нельга надзяваць навіварат хірургічную кашулю. Акрамя таго, па святах ніхто стараецца не аперыраваць, калі не здарыцца тэрміновы выпадак.

А вось шмат каму вядомы стэрэатып пра тое, што хірургі «берагуць рукі» і не робяць без пальчатак ніякай хатняй працы, Леанард лічыць перабольшаннем.

— Вядома, малатком па пальцах я не хацеў бы сябе ўдарыць, бо любая траўма рук робіць хірурга непрацаздольным. Але ж і дома надзяваць пальчаткі дзеля любой дробязі ніхто не стане. Прынамсі, я і маю калегі так не робім, — сцвярджае ён.

віць зарплата доктара, які жыве па такім неймаверным працоўным раскладзе.

— Першая зарплата была крыху больш за 3 мільёны рублёў, а нядаўна атрымаў 8 мільёнаў, бо браў шмат дзяжурстваў, ды яшчэ і прэмію выпісалі, — расказвае малады доктар. — Калі з'явіцца сям'я, у такім тэмпе стану працаваць, толькі калі вельмі-вельмі будуць патрэбны грошы. У асноўным жа, працуючы на стаўку, хірургі атрымліваюць 4—4,5 мільёна.

Леанард кажа, што моладзь з Асіповіч часцей за ўсё марыць «пакарыць» Мінск ці нейкі іншы вялікі горад. Застаюцца тут толькі ў двух выпадках: альбо чалавек добра ўладкаваўся, а таму няма сэнсу шукаць лепшага жыцця, альбо ў яго ўвогуле няма ніякіх памкненняў, таму і «плыве па цячэнні».

— Многія маладыя спецыялісты не застаюцца на месцах, куды прыехалі па размеркаванні, бо галоўная праблема — жыллё. Пабудоваць яго на невялікую зарплату немагчыма. Але з іншага боку, за што маладому спецыялісту плаціць вялікія грошы? — лічыць Леанард Пракапенка. — Так, у Амерыцы ўрач атрымлівае некалькі тысяч долараў, толькі перад тым яму трэба вучыцца больш за 10 гадоў, а не 6, як у нас. У некаторых нашых суайчыннікаў чамусьці жыве ўпэўненасць, што нехта павінен забяспечыць ім належны ўзровень жыцця і вялікую зарплату. На маю думку, можна не з дапамогай зарплат, а неяк па-іншаму падтрымліваць маладых людзей. Напрыклад, павялічыць дапамогу на дзяцей.

Пацыенты, якіх зараз лечыць малады хірург, вельмі адрозніваюцца ад сталічных: яшчэ больш добразычлівыя. Тут не заведзена скардзіцца на доктара.

— Як распавядаюць мне калегі, у Мінску яны са скаргамі сутыкаюцца ледзь не кожны

дзень, — тлумачыць розніцу хірург.

У той жа час, кажа Леанард, фізічна цяжка з так званымі «асацыяльнымі» асобамі. Яны, як правіла, не думваюць пра чысціню і гігіену, не выконваюць рэкамендацый доктара. Лячыць іх даводзіцца ледзь не «з боем». А найвышэйшы эмацыянальны цяжар адчуваецца тады, калі даводзіцца працаваць з пацыентамі, хворымі на рак...

«Але з іншага боку, за што маладому спецыялісту плаціць вялікія грошы? Так, у Амерыцы ўрач атрымлівае некалькі тысяч долараў, толькі перад тым яму трэба вучыцца больш за 10 гадоў, а не 6, як у нас».

— Ва ўніверсітэце даецца тэарэтычная падрыхтоўка, якая, як мяркуецца, павінна дапамагчы змагацца з эмацыянальным грузам. Але не ўспрымаць блізка да сэрца чалавечых трагедый, якіх на працягу ўсёй кар'еры хірурга будзе нямала, сапраўды дапамагае толькі прафесійны цынізм, які рана ці позна вырацоўваецца ў кожнага доктара. У мяне ён пакуль не зусім развіты, мне пацыентаў шкада, — распавядае Леанард Пракапенка.

А яшчэ малады спецыяліст упэўнены, што людзей з «талентам хірурга» не існуе. Калі так гавораць, часцей за ўсё маюць на ўвазе прызвание. Калі ў чалавеку прысутнічае жаданне дапамагчы проста так, не думваючы пра ўзнагароду ці добрую зарплату, абавязкова з'явіцца імкненне «набіць руку» і стаць прафесіяналам. І ўсё ў яго будзе атрымлівацца.

Ганна ГАРУСТОВІЧ.
Мінск — Асіповічы — Мінск.

Прафесійны таліман У БРАЗІЛІЮ — СА СВАІМ МАЙСТЭРСТВАМ

У 2014 годзе Беларусь плануе стаць удзельнікам WorldSkills International (WSI) — унікальнай некамерцыйнай міжнароднай арганізацыі ведамстваў, устаноў і агенцтваў, адказных за развіццё прафесійнай адукацыі і навучання ў сваіх краінах.

Micja WorldSkills International заключаецца ў павышэнні статусу і стандартаў прафесійных навыкаў і прафнавучання ва ўсім свеце. Эксперты ўпэўнены: акрамя таго, што WorldSkills актыўна папулярызуе рабочыя прафесіі, гэта самая хуткая і эфектыўная сістэма распаўсюджвання міжнародных прафесійных стандартаў і павышэння планкі нацыянальнай прафтэхадукцыі. Арганізацыя была створана ў 1946 годзе. Сёння ўдзельнікамі WSI з'яўляюцца 66 краін, у тым ліку Германія, Швецыя, Кітай, Вялікабрытанія, Канада, ЗША. У 2012 годзе членам арганізацыі стала Расія.

Асноўная дзейнасць WSI — арганізацыя конкурсаў WorldSkills кожныя два гады ў наступных шасці галінах: транспарт і лагістыка, будаўніцтва і тэхналогія будаўнічай вытворчасці, тэхналогія вытворчасці і тэхналогія машынабудавання, інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі, творчыя прафесіі і сацыяльна-бытавое абслугоўванне.

Кожная краіна можа выстаўляць аднаго канкурсанта ці каманду па кожнай прафесіі. Канкурсанты, якія праходзяць адбор на нацыянальным узроўні, могуць прымаць удзел у прафесійных спаборніцтвах толькі аднойчы. Дзейнічаюць таксама і ўзроставыя абмежаванні — да 22 гадоў. Выключэнне зроблена ў дачыненні да кваліфікацый «Кабельная сістэма інфармацыйных сетак», «Мехатроніка», «Тэхнічнае абслугоўванне і рамонт самалётаў», дзе ўзрост канкурсантаў не павінен перавышаць 25 гадоў. Канкурсанты з абмежаванымі магчымасцямі таксама могуць удзельнічаць у конкурсе, але ў той меры, наколькі іх абмежаванні не перашкаджаюць выкананню імі тэставых праектаў.

Па словах першага намесніка міністра адукацыі Аляксандра Жука, з наступнага года Беларусь таксама плануе актыўна ўключыцца ў работу WorldSkills International. Ужо распрацавана палажэнне аб арганізацыі і развіцці руху WorldSkills у Беларусі. Ствараецца нацыянальны савет WSB, які лічыцца вышэйшым органам кіравання і каардынуе правядзенне адборачных спаборніцтваў і падрыхтоўку зборнай каманды для ўдзелу ў спаборніцтвах WorldSkills International.

У 2015 годзе ў Сан-Паўла ў Бразіліі будзе праводзіць чарговы конкурс. Плануецца накіраваць туды і беларускіх удзельнікаў. Таму ў пачатку 2014 года распачнуцца рэгіянальныя адборачныя спаборніцтвы па пэўных прафесіях, хутчэй за ўсё, гэта будзе дзве-тры прафесіі, у падрыхтоўцы па якіх у нас ужо ёсць дасягненні. Напрыклад, «цырульніцкая справа», «кулінарыя», «машынабудаванне», дзе ўжо ёсць вопыт удзелу ў міжнародных спаборніцтвах. Арганізацыя адбору канкурсантаў на міжнародныя спаборніцтвы будзе адбывацца праз нацыянальныя конкурсы прафесійнага майстэрства. Гэта значыць, што адбор будзе праводзіць паэтапна: пачнецца з выпрабаванняў на ўзроўні навучальнай установы, потым лепшыя ўдзельнікі выйдучы на рэгіянальны, затым — на нацыянальны ўзровень і ўжо самыя лепшыя — на міжнародны. Такім чынам на аснове рэгіянальных і нацыянальных адборачных этапаў спаборніцтваў сфарміруецца зборная каманда, якая будзе прадстаўляць Рэспубліку Беларусь на міжнародным конкурсе WorldSkills International.

Адшліфоўваць прафесійнае майстэрства канкурсантаў перад спаборніцтвамі будуць спецыяльныя трэнеры: у іх ролі выступяць спецыялісты па той ці іншай прафесіі, лепшыя майстры сваёй справы. Падрыхтоўка канкурсантаў будзе весціся на базе навучальнай установы альбо прадпрыемства, якія будуць адпавядаць профілю падрыхтоўкі і ўзроўню тэхнічнага аснашчэння. Змест заданняў будзе сугучны з патрабаваннямі WorldSkills International.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Кронка і агляды

І ДУМКА, І ПАЛЁТ, І СТРАСЦЬ...

Вялікая радасць — адкрыць новы талент. Яшчэ большая — адчуць, што здольны падтрымаць яго, дапамагчы раскрыцца і сцвердзіцца ў гэтым жыцці. Х Рэспубліканскі мастацкі конкурс, што праходзіў у лістападзе ў Мінскім дзяржаўным мастацкім каледжы імя А. Глебава, у якім удзельнічала больш за сто юных мастакоў з усёй Беларусі, быў багаты на творчыя адкрыцці. Але сёння мне вельмі хочацца раскажаць пра ўсяго аднаго з пераможцаў — навучэнку 3 курса гімназіі-каледжа мастацтваў імя І.В. Ахрэмчыка Рыпсіма Геваркяна, якая стала лепшай у намінацыі «Скульптура». І таму што ведаю яе асабіста, і таму што ёй з юных гадоў выпала шчасце вучыцца ў аднаго з самых яркіх нашых скульптараў Святланы Гарбуновай.

Фота Івана АРЦІМОВІЧА.

Ці не самым адказным заданнем на конкурсе было стварэнне ўласнай кампазіцыі на зададзены тэму «Легенды і паданні». Як прызнаецца Рыпсіма, яна адразу ўбачыла, што будзе ляпіць. Вітаўт, Грунвальдская бітва, коні, што быццам з'яўляюцца з самое зямлі, зланы шчыт, які ратуе крыж і чалавека, героя, што паўстае па-над стыхій бою...

— Рыпсіма з тых, пра каго кажуць «пачалаваная Богам». Але пры гэтым яе вылучаюць незвычайнае працалюбства, выдатнае выхаванне, далікатнасць, унутраная культура, — з захапленнем кажа Святлана Гарбунова, якая ўжо некалькі гадоў выкладае ў групе, дзе займаецца Рыпсіма Геваркян. — У мяне ёсць вопыт, а ў яе ёсць што сказаць свету, таму нам разам вельмі цікава. Мне вельмі хочацца перадаць ёй не толькі нейкія прафесійныя сакрэты, але і навучыць верыць у сябе, у свой талент, у сваю зорку. У ёй проста пульс радасці і спазнання. Яна шмат працуе і пры гэтым імкнецца пакінуць у творы, як кажуць, неруш першага натхнення. Я сама ў свой час скончыла гімназію-каледж мастацтваў імя І.В. Ахрэмчыка і заўжды з удзячнасцю згадваю сваё першага настаўніка Барыса Часлававіча Лазарэвіча. Гэта ён даў нам, зусім юным сваім вучням, зразумець, што скульптура — гэта і веды, і палёт, скульптура — гэта і школа, і думка, і страсць.

Рыпсіма стварае вельмі глыбокія вобразы. У яе лепшых, здавалася б, зусім рэальных шматфігурных кампазіцыях заўжды застаецца нешта таемнае, неразгаданае...

У свой час Рыпсіма раптам захапілася вобразам Напалеона і стварыла на гэтую тэму некалькі кампазіцый. Мне здаецца, што тэма ролі асобы ў гісторыі яе хвалюе асабліва. Асобы, якая, хоча таго ці не, нясе ў сабе і генетычны код, і тую іскру, якую заклаў у яе пры нараджэнні Бог, і тое, што заклалі бацькі і настаўнікі.

Маці Рыпсі, па адукацыі філосаф, цяпер працуе на міжнародным аддзяленні Беларускай Акадэміі музыкі, бацька — інжынер. Рознымі шляхамі ў зусім малым узросце яны, армяне, трапілі ў Беларусь. Тут нарадзілася іх каханне, тут нарадзіліся Рыпсі і яе брат. З маленька Рыпсі спявала (у яе незвычайны, цудоўны голас) і малявала. Спявала яна беларус-

кія, армянскія, рускія песні, сусветную класіку, малявала і родную Арменію, і родную Беларусь. Калі ў 7 класе паступіла ў гімназію-каледж мастацтваў імя І.В. Ахрэмчыка, зразумела, што на тое, каб сур'ёзна займацца і скульптурай, і спевамі, часу не хапае. І цалкам аддалася скульптуры.

— Рыпсіма, ці ёсць той скульптар або скульптары, якія дапамагаюць вам рабіць уласныя адкрыцці?

— Назваць толькі кагосьці аднаго не магу. Захапляюць скульптуры, якія знаходзяцца ў каталіцкіх храмах, творы Радэна, у якіх ёсць эмацыянальнасць на грані экспрэсіі. Армянскі скульптар Ервант Кочар уразіў мяне не толькі сваімі класічнымі, добра ўсім вядомымі коннымі скульптурамі, але і авангардысцкімі творами, што экспануюцца ў яго музеі. Важна, каб скульптура была простаю і пры гэтым мела глыбокі сэнс. Я гэта зразумела дзякуючы Паўлу Валяр'янавічу Лявонаву, у якога мне пашчасціла вучыцца. Ён прывіў мяне любоў да скульптуры.

— Але, як цяпер разумею, сустрэча са Святлай Гарбуновай стала для вас лёсавызначальнай.

Дарэчы, калі згадаць яе лепшыя творы (напрыклад, помнік Сымону Буднаму ў Нясвіжы), яе тэма асобы і яе ролі ў гісторыі таксама хвалювала з юных гадоў...

Рыпсі — вялікі эксперыментатар. Яна паспела папрацаваць з рознымі матэрыяламі, і нават са... снегам.

— Святлана Рыгораўна штодня раскрывае мне ўсё новыя і новыя магчымасці скульптуры, дапамагае паглыбіцца ў вобраз, раскрывае прафесійныя таямніцы. Яна так шчодро дзеліцца ўсім, што ведае...

— Прыйдзе час, і вы самі будзеце выбіраць матэрыял для сваіх работ. Гліна, пластылін, дрэва, мармур, граніт, бронза... А з якім матэрыялам вам сёння падабаецца працаваць?

— З глінай... Ёсць магчымасць давесці вобраз да строгай дасканаласці і пры гэтым захаваць выбух эмоцый. Гліна, як ніякі іншы матэрыял, здольная захаваць пераходы фактуры, жывое жыццё...

Рыпсі — вялікі эксперыментатар. Яна паспела папрацаваць з рознымі матэрыяламі, і нават са... снегам. На гарадскім конкурсе снежных і лядовых скульптур у Батанічным садзе кампазіцыя, якую Рыпсі зрабіла са сваімі аднакурснікамі, была адной з лепшых. Вясною ў Беларускай акадэміі музыкі праходзіла персанальная выстава яе работ.

Узіраюся ў эмацыянальныя і пры гэтым вельмі цэласныя скульптурныя кампазіцыі Рыпсіма Геваркян і ў спляценні ліній бачу не толькі пластыку нашых беларускіх узгоркаў, але і вастрыню армянскіх гор. Ведаю, што беларускую культуру Рыпсіма, як і яе бацькі, успрымае душою. Дарэчы, яна размаўляла са мной на цудоўнай беларускай мове.

Калісьці выдатны рускі скульптар Вера Мухіна сказала: «Скульптура вучыць думаць углыбіню». А глыбіня пачынаецца з паўзы, з таго імгнення, калі чалавек прыслухоўваецца да навакольнага свету і да самога сябе. Рыпсіма ўмее не толькі працаваць, але і своечасова зрабіць паўзу. Яна слухае і чуе...

Галіна БАГДАНАВА.

Насуперак прыцягненню

ШОУ НА ПІЛОНЕ

Танцы вакол шоста заворожваюць сваёй прыгажосцю і грацыёзнасцю, хоць займаюцца імі не толькі дзеля эстэтычнага задавальнення. Насуперак сіле зямнога прыцягнення, танцоры нібы лунаюць у паветры, і ад усіх гэтых кручэнняў і пераходаў спыняецца дыханне. Тут — і моц, і пластыка, і сапраўднае адчуванне палёту.

Шоу на пілоне — цэлая тэатральная дзея.

За лёгкасцю — вялікія нагрукі

У Еўропе такая з'ява, як танец і спорт на пілоне, існуе ўжо больш за 10 гадоў, у нас жа поўл-дэнс з'явіўся гадоў пяць-шэсць таму. У аснове пілоннага спорту — шостава акрабятка, якая патрабуе добра фізічнай падрыхтоўкі. Тры гады таму была створана Беларуская федэрацыя спорту і танца на пілоне, але пакуль яна не мае статусу рэспубліканскай арганізацыі. Яе старшыня Алена Прановіч, якая выкладае як класічныя танцы, так і поўл-дэнс, — былая фігурыстка і на ўласным досведзе ведае, што такое фізічныя нагрукі.

— Калі я ўпершыню ўзялася за «трубы» (пілон. — Аўт.), зразумела, што гэта — спорт, і для таго, каб нешта на іх зрабіць, трэба напружыцца, — кажа старшыня федэрацыі.

Пілонны кірунак дзеліцца на некалькі разнавіднасцяў: спорт, танец і шоу. Так, спорт на пілоне ўяўляе сабой выкананне нумара, які ўключае складаныя тэхнічныя элементы. Трукі выконваюцца на статычным пілоне, а таксама

Аднак некаторыя памылкова атасамліваюць пілонныя практыкаванні са стрыптызам — той жа шост, тыя ж дзяўчаты, што абвіваюцца вакол яго...

Памыляецца той, хто думае, што зможа авалодаць пілонным майстэрствам за некалькі заняткаў. На гэта можа спатрэбіцца і год, і два.

— Часта сутыкаемся з такім меркаваннем, што наш кірунак мае дачыненне да сферы дзейнасці начных клубаў, — прызнаецца Алена Прановіч. — Мы — за спорт і здароўе, што ніяк не суадносіцца з начным ладам жыцця. Каб пераканаць людзей, запрашаем паглядзець выступленні. І тыя, хто бачыць іх упершыню, здзіўляюцца, чаму дзяўчына на пілоне застаецца адзетай.

Пакрысе «набіраць абароты»

Пачаць займацца танцам на пілоне «з нуля» не так ужо і проста, хаця магчыма. Спачатку ў любой танцавальнай студыі ў вас папрасяць меды-

Сапраўдныя хлопцы і на шостце выглядаюць мужна.

на пілоне, які круціцца вакол сваёй восі. Як і ў любым іншым спорце, тут існуе строгае рэгламент і асаблівыя патрабаванні да спартсменаў: напрыклад, выступаць можна ў максімальна закрытых купальніках, топах і шортах, у абутку без абцасаў альбо ўвогуле басанож.

Другі напрамак — танец на пілоне — гэта сінтэз харэаграфічнага мастацтва і акрабяткі. Апроч дэманстрацыі дасканалы майстэрства валодання сваім целам, выканаўца, аздабляючы нумар дэкарацыямі, павінен перадаць гармонію і эстэтыку танца. Сама ж яркае ўражанне пакідае шоу на пілоне. Тут мінімум рэгламенту і максімум творчасці і сцэнічнага мастацтва, дэкарацыі і атрыбутаў, якія ўзмацняюць відовішча.

цынскую даведку з дазволам на фізічныя нагрукі. І глыбока памыляецца той, хто думае, што зможа авалодаць пілонным майстэрствам за некалькі заняткаў. У залежнасці ад інтэнсіўнасці і якасці трэніровак, на гэта можа спатрэбіцца і год, і два.

Тым не менш, па словах Алены Прановіч, займаюцца поўл-дэнсам розныя людзі. У танцавальных студыях можна сустрэць і былых спартсменаў, і офісных работнікаў, і бухгалтараў, і сакратароў, і хатніх гаспадынь, і студэнтаў. Узроставыя абмежаванні таксама няма: займаецца на пілоне і моладзь, і людзі сярдняга ўзросту, і нават дзеці (у Беларусі пакуль толькі адна студыя набірае дзіцячыя групы для трэніровак). Праўда, пакуль што дзіцячыя

спартсменны ў нас не праходзяць — няма дастаткова колькасці ўдзельнікаў.

— Дзеці танцуюць звычайныя танцы, выкарыстоўваюць пры гэтым пілон як спартыўны снарад, — тлумачыць Алена. — Гэта вельмі прыгожа і міла, і пры гэтым няма ніякай распусці. Спадзяюся, што неўзабаве і ў нас будзе магчымасць рыхтаваць спартсменаў з дзіцячага ўзросту, як у іншых відах спорту. Бо калі прыходзяць займацца нават 20-гадовыя, для прафесійнага спорту гэта ўжо позна.

Тут можна сустрэць не толькі дзяўчат, але і хлопцаў. Некаторыя з іх, убачыўшы, як дзяўчына выконвае нейкі элемент, думаюць, што ў гэтым няма нічога складанага. А калі спрабуюць зрабіць яго самі — не атрымліваюцца. І тут у іх абуджаецца азарт: «Як так — кволя дзяўчынка можа, а я не?»

Нягледзячы на пэўныя цяжкасці, ужо праводзяцца чэмпіянаты і Адкрыты кубак Беларусі па спорце і танцы на пілоне, фестываль-шоу на пілоне, а таксама клубны поўл-дэнс батл. Прычым існуюць намінацыі як для прафесіяналаў, так і для аматараў. Выступаюць і замежныя спартсмены. Нашы выступоўцы таксама выязджаюць у іншыя краіны, але не так часта, як хацелася б, бо ўдзельнічаць у міжнародных спаборніцтвах даводзіцца за ўласныя сродкі. Тым не менш, калі выпадае магчымасць трапіць на сусветныя выступленні, беларусы паказваюць надзвычайныя вынікі.

— У гэтым плане мы ўжо даволі далёка прасунуліся. Наша спартсменка Таццяна Куль на еўрапейскіх спаборніцтвах пры колькасці ўдзельнікаў, большай за 20, заваявала восьмае месца. Гэта для нас вельмі сур'ёзны вынік.

...І адна з маленькіх пераможцаў федэрацыі, у якой, дарэчы, яшчэ шмат планаў: і падаць заяўку на рэгістрацыю пілоннага спорту, і адкрыць сваю спартыўную студыю, і займець магчымасць на належным узроўні ўдзельнічаць у міжнародных спаборніцтвах, і матэрыяльна заахвочваць спартсменаў... Але Алена Прановіч заўважае, што нікуды не трэба спяшацца, усяму свой час. Тут дзейнічае спартыўны прынцып: «набіраць абароты» пакрысе і не спыняцца на дасягнутым.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.

Небяспечны «мікс»

«...НЕХТА ПАКУРЫЎ І ПАЕХАЎ У ШКОЛУ, А НЕХТА — У РЭАНИМАЦЫЮ»

З'явіўшыся ў сярэдзіне 2000-х у многіх еўрапейскіх краінах пад выглядам духмянасцяў, спайс вельмі хутка займеў вялізную аўдыторыю прыхільнікаў. А ў 2008 годзе было ўстаноўлена, што асноўны дзеючы складнік толькі на першы погляд бяскрыўдны сумесяў для курэння — сінтэтычны канабіс. Фактычна, гэта штучна створаны аналаг аднаго з асноўных актыўных складнікаў прыроднага наркатыку — марыхуаны. Але негатыўнае ўздзеянне канабісу і яго вытворных на арганізм чалавека, па меркаванні многіх спецыялістаў, у некалькі разоў перавышае аналагічнае ўздзеянне марыхуаны. Псіхіятар-нарколаг Магілёўскага абласнога нарколагічнага дыспансера Наталля ДАМАРЭНКА кажа:

ны і гандляваць ім нельга...

— Гэта ўсё ўмоўна. Як толькі забараняюць адзін з канабіноідаў, на яго месцы з'яўляюцца адна-дзве новыя мадыфікацыі. Пакуль адпаведныя органы займаюцца іх вывучэннем і забаронай, гандляры пастаўляюць нешта новае. І так пастаянна. Што датычыцца набыцця, то ўсё яшчэ прасцей — праз інтэрнэт.

Разглядваю названы Станіславам сайт. Пры першым візіце электронны рэсурс просіць пацвердзіць, што карыстальніку ўжо ёсць 18 гадоў і адразу ж перакладае ўсю адказнасць за магчымы наступствы на кліента. Націскаем «пацверджаю» і аказваемся ў свеце «дабрыні і вяселля» — на галоўнай старонцы змяняюць адзін аднаго фотаздымкі радасных «кліентаў». «Гарантыя якасці — 100%», «І галоўнае — усё легальна». Калі верыць

сайту, уладальнікі шукаюць аптовых кліентаў па ўсёй Беларусі... Кошт для «аптавікоў» вельмі дэмакратычны — за кілаграм сумесі просяць усяго 1,5 тысячы долараў.

Гандляры спайсам пішучь: «Не верце чуткам, што сумесь для курэння — аналаг наркатычных рэчываў. Усе кампаненты нашых міксаў не з'яўляюцца наркатыкамі або таксінамі, не выклікаюць прывыкання і дазволены для выкарыстання на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь».

— Нічога натуральнага там няма, — працягвае Станіслаў, — любі «мікс» — гэта аснова і рэагент. Аснову насычаюць рэагентам у рознай канцэнтрацыі. Эфект самы розны. «Дае ў галаву» — гэта галоўнае. Пры перадазіроўцы ў асноўным адклячаешся, у некаторых выпадках могуць пачацца «візуалы» — галюцынацыі. Весела, дэзарыентацыя ў прастору... Аднойчы сябар аднаго «ўбачыў», напужаў мяне.

— А ў чым тады задзвальнае? Убачыць галюцынацыі?

— А навошта гарэлку піць? Каб знаходзіцца ў стане ап'янення? Так і тут. Пад «спайсам» весела. «Прыход» — гэта калі адчуваеш, што ты ўжо не ў гэтым свеце, думкі сабраць не можаш

у адно цэлае, табе лёгка... Калі слухаць у гэты момант музыку, то ў яе з'яўляецца адразу шмат сэнсаў, хоць насамрэч і не так.

— Ты казаў, бываюць дрэнныя выпадкі...

— Ну, аднойчы перакурываў, адклячыўся, пачаў дрыгацца, пена з роту пайшла. Напужаў усіх, але потым супакоіўся ды заснуў. Сам нічога не памятаю. Але

Сумесі для курэння вельмі хутка выклікаюць моцную залежнасць, і без дапамогі спецыялістаў спыніць ужыванне бывае вельмі цяжка.

сябры казалі, што гэта жудасна выглядала... Некаторых пачынае ванітаваць хвілін праз дзесяць. Знаёмы ўвогуле на мяне з напіўнікамі кідаўся. Пра гэта зараз лёгка казаць, а тады было сапраўды страшна.

— Як ты сам лічыш, спайсы шкодзяць арганізму?

— Шкодзяць. Пасля таго, як кінуў, месяц заснуць нармальна не мог — адчуваў страх, усё здавалася, што нешта зараз выскачыць на мяне з-за рога. І зусім не смешна было. Безумоўна, шкодзяць яны псіхічнаму здароўю, лёгкім і страўніку. Бо, калі «праб'е на хаўчык», дык ясі што папала, а потым праблемы. Але ў мяне толькі

вось гэтыя страхі перад сном былі. Зараз ужо больш-менш адпусціла... Дарэчы, калі кінуў, праз тыдзень пачаўся ўздым настрою. Доўжыўся ён тыдні два: мабыць, арганізм адыходзіў і радаваўся. І дрэвы былі прыгожыя, і людзі добрыя. Потым стала як заўсёды.

— Ці ўзнікае залежнасць?

— Безумоўна! Спачатку курываў раз на тыдзень і ўсім казаў, што залежнасці ў мяне няма, а гэта проста забава. Потым пачаў курываць часцей. І ў выніку паўгода прайшло пад «міксамі». Устаеш з раніцы і толькі адна думка: «Дзе ўзяць?». Потым разумееш... Курываць ці часам выпіваць піва можна і не адрываючыся ад жыцця, а спайс зацягвае канкрэтна. Мы з сябрам вырашылі кінуць. І ў нас атрымалася.

Часцей за ўсё да ўжывання спайса схільныя юнакі ад 15 да 22 гадоў. Па словах прэс-афіцэра Першамайскага РУУС г. Мінска Святланы Білінскай, у месяц у дачыненні да спайсавікоў і збытчыкаў у раёне заводзіцца каля 10 крымінальных спраў. За курэнне забароненага «тавару» ў дачыненні да падлеткаў складаюцца пратаколы, далей — ставяць на ўлік у інспектара па справах непаўналетніх. За збыт асабліва небяспечных псіхатропных рэчываў прадугледжана пакаранне ад 8 гадоў пазбаўлення волі з канфіскацыі маёмасці.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.

— Уплыў так званых «міксаў» на арганізм чалавека, безумоўна, негатыўны, але дакладна ўздзеянне вызначыць цяжка. Праблема ў тым, што кожны раз мы маем справу з нейкім новым рэчывам, а таму і клінічная карціна бывае самая розная. Трэба ўлічваць і індывідуальныя асаблівасці арганізма: нехта пакурываў і пайшоў у школу, а нехта — адразу трапіў у рэанімацыю, прычым апошніх выпадкаў хапае. Сумесі для курэння вельмі хутка выклікаюць моцную залежнасць, і без дапамогі спецыялістаў спыніць ужыванне бывае вельмі цяжка. Псіхічная залежнасць ад спайсу пры працяглым ужыванні часцей за ўсё выяўляецца ў дэпрэсіі, апатыі, страце інтарэсу да жыцця. Сярод самых горшых наступстваў — лятальны зыход, прычым для гэтага не абавязковая перадазіроўка.

Але спайс працягвае сваё шэсце па Еўропе. Галоўная

яго перавага над іншымі сінтэтычнымі наркатыкамі — больш даступны кошт і галоўнае «аўдыторыя» — падлеткі і маладыя людзі да 22 гадоў.

— Курываць так званыя «легальныя сумесі» я пачаў, калі прыехаў вучыцца ў Мінск, — расказвае Станіслаў, студэнт адной з мінскіх

Шкодзяць яны псіхічнаму здароўю, лёгкім і страўніку. Бо, калі «праб'е на хаўчык», дык ясі што папала, а потым праблемы.

ВНУ. — Прычым гэта не было «першым досведам», як у многіх. Раней я ўжо спрабаваў наркатыкі, але спайс прываблівае сваім коштам і лёгкасцю ў набыцці. Спачатку толькі спрабаваў, але з мінулай восені пачаў ужываць яго стабільна хаця б раз на тыдзень.

— Але спайс забароне-

Аўтограф мэтра

Фрэд ДЭРСТ:

«ЗАЎСЁДЫ Ў «СЯДЛЕ»

На днях у сталіцы прайшоў канцэрт амерыканскага рэп-кор гурта Limp Bizkit. Гэта ўжо другое іх выступленне ў нашай краіне. Падзея яшчэ больш змяняльная тым, што канцэрт гэты быў у рамках тура, які калектыў вырашыў правесці па краінах СНД. Праехацца па Расіі, а таксама зазірнуць у Мінск і Кіеў групе прапанавалі расійскія арганізатары. Самі хлопцы былі таксама не супраць, наколькі апошняе турнэ паказала, наколькі моцна іх любяць на постсавецкай прасторы. Ды і заробак тут вельмі добры. Акрамя таго, абедзве жонкі вакаліста гурта (у тым ліку і цяперашняя) родам з Расіі, і яму захацелася адчуць славянскі дух, наколькі гэта магчыма.

Легендарны амерыканскі гурт Limp Bizkit.

Не паспеў пачацца тур, як хлопцы з Limp Bizkit ужо завялі сабе акаўнты ў расійскай сацыяльнай сетцы. Фрэд Дэрст паабяцаў дадаваць, па магчымасці, усіх тых, хто «пастукаўся», у сябры, але ў першую чаргу звярнуць увагу на прадстаўніц прыгожага полу. Астатнія музыканты былі больш стрыманыя ў аб'яцаннях, але давалі ўсіх ахвотных. Вылучыўся сярод іх фрык-гітарыст гурта Уэс Борланд (нядаўна, дарэчы, прызнаны адным з лепшых гітарыстаў у свеце), які напісаў, што да яго звяртаюцца толькі з паведамленнямі накшталт «Прывітанне, я твой самы вялікі фа-

нат, дадай мяне!» і растлумачыў, што гэта для яго вельмі сумна. Гітарыст папрасіў ахвотных мець стасункі з ім больш арыгінальным.

На думку Фрэда Дэрста (вакаліста), нягледзячы на цёплы прыём у Расіі і ва Украіне, самым «гарачым» у мінулым туры быў канцэрт у Мінску, таму Фрэд паабяцаў абавязкова вярнуцца да нас. Аб'яцанне сваё ён стрымаў, і захапленне беларускіх фанатаў зашкальвала.

Падчас выступлення Фрэд неаднаразова прызнаваўся ў любові да мінскай публікі, адзначаў, што, маўляў, мы «самыя шалёныя, і гэта класна». Для мінчан калектыў пашырыў сэт-ліст свайго выступлення, выканаўшы нават нечаканыя для фанатаў кампазіцыі (кавер-версіі вядомых песень Nirvana, Guns'n'Roses і іншых).

Непрыемным аказалася тое, што Limp Bizkit, як і многія іншыя

замежныя каманды, не праводзілі ў Мінску прэс-канферэнцыю і тым больш такое папулярнае ў іншых краінах мерапрыемства, як сустрэча з фанатамі. І гэта на тое, што ў нашых прыхільнікаў назапасілася шмат пытанняў да музыкантаў, а ў сацыяльных сетках гэтыя пытанні застануцца проста незаўважанымі з-за вялікай колькасці пішучых фанатаў.

Тым не менш, на адно наша пытанне Фрэд Дэрст адказаў.

— Як у вас атрымліваецца, нягледзячы на ўзрост і даўнюю канцэртную дзейнасць, па-ранейшаму гэтак жа энергічна адплясваць на сцэне, «заво-

дзіць» глядачоў так, што тыя пускаюцца ў скокі? Што дазваляе вам да гэтага часу захоўваць свайго роду «хлапечую энергетыку»?

— Як ні дзіўна, «у сядле» дазваляе трымацца моцны, проста шалёны, энергаабмен з залай. І Мінск — адзін з самых яркавых прыкладаў такога энергаабмену. Калі выходзіш на сцэну, першае, што хочацца зрабіць асабіста мне, — гэта падзяліцца сваёй энергіяй з залай, выплюнуць тое, што збіралася падчас чакання выступлення, пералёту, каб яшчэ малавядомая табе публіка адчула тvoj настрой, запал, шчасце ад стасункаў з ёй. Як правіла, я даволі хутка выдыхаюся, і калі публіка млявая, выступленне можа скончыцца жаласна. Але ў большасці выпадкаў адбываецца цуд: публіка настолькі «дазапраў-

ляецца» твайёй энергіяй, што пачынае выплюхваць яе лішкі на цябе, уваходзячы ў стан, блізкі, напэўна, да трансу. Пры гэтым ніякай жорсткасці, ніякіх сапраўдных вар'яцтваў. Гэта проста вяртанне энергіі. І яна вяртаецца ў такой колькасці, што, калі б у мяне на галаве была лямпачка, яна б імгненна выбухнула ад напружання (смяецца). Тое, што я даю залы, зала вяртае мне сто разоў, і, дзякуючы ёй за гэта, я выплюхваю яшчэ больш. Гэта проста неверагодная эмоцыя, і я адчуваюць усе ўдзельнікі нашага гурта. Хоць, не ўтойваю, пасля такіх воплескаў мы адчуваем сябе выціснутымі быццам лімон. Вялікі дзякуй мінскай публіцы за такую шалёную, неверагодную аддачу! Мінск, ты акрыляеш мяне!

Хачу заўважыць, што далёка не толькі Limp Bizkit вырашылі правесці тур па Расіі і сумежных постсавецкіх краінах. Такім жа чынам збіраецца пракаціцца і іншая амерыканская рок-група — Korn. Не за гарамі туры па СНД і ў іншых гуртоў. І справа далёка не толькі ў нашых фанатах, але і ў тым, колькі зарабляюць тут знакамітыя гурты. Наша публіка «згаладалася» па якасных канцэртах, па магчымасці ўбачыць сваіх даўніх куміраў «жывым». А яшчэ наша публіка гатовая плаціць за твае відовішчы, якіх так доўга чакала.

Ілья КАТУСАЎ.

Журналіст «ЧЗ» з вакалістам гурта Фрэдам Дэрстам.

УЗОРЫ, ШТО ІДУЦЬ АД СЭРЦА

Ці ёсць у вас радавое дрэва, якое захоўвае памяць аб продках? Вось такое стылізаванае дрэва з сініх птушак створана сваімі рукамі ў сям'і Чырвонцавых з Маладзечна (на ілюстрацыі ўнізе). Сямейная дынастыя майстроў выцінанкі вядомая не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Іх непаўторныя творы можна пабачыць у краязнаўчых музеях Маладзечна, Заслаўя, Мінска. Таксама іх работы знаходзяцца ў асабистых калекцыях у Польшчы, Расіі, Літве, Украіне, Германіі, ЗША і Японіі.

Вікторыя Мікітаўна Чырвонцава.

прыходзіць нечакана. Яна бярэ ў рукі цэлы ліст паперы, складае яго ў некалькі разоў — і пачынае выразаць незвычайныя ўзоры і сімвалы. Тут галоўнае — фантазія. Ідэі для сваіх работ Лізавета знаходзіць па-рознаму. Асабліва ёй дапамагае беларуская літаратура, музыка. Падарожжы па родных мясцінах таксама пакідаюць свой след у творах. Вобразы можна пабачыць нават у снах. Так здарылася, напрыклад, з карцінай, якая так і называецца «Сны».

Цікава, колькі ж часу патрэбна майстру, каб стварыць сапраўдны шэдэўр? Самая вялікая работа — «Міфалагічныя вобразы Беларусі» — складалася з трох частак і выконвалася каля шасці месяцаў, большасць з якіх пайшла на выношванне ідэі. Лізавета звярнулася менавіта да міфалогіі, таму што гэтая тэма сапраўды цікавая і, можна сказаць, бясконца. У цэнтры работы — усім нам вядомыя русалкі: прыгожыя фантастычныя дзяўчаты так і маняць простых хлопцаў у ваду. Правая частка перадае вобраз Лесуна, а левая — уасабляе Ярылу, Бога ўрадлівасці і жыццёвых сіл прыроды.

Яшчэ ў творах прысутнічае рэлігійная тэма. Назва для работы «І ўдзень, і ўначы» ўзятая з малітвы. А «Святое дрэва» яна рабіла спецыяльна для прадстаўніка Папы Рымскага з Ватыкана.

Сям'я Чырвонцавых — гонар нашага горада. Свой талент яны не толькі пераносяць на паперу, але і перадаюць яго з пакалення ў пакаленне.

Юлія СТРЫГА,
вучаніца 10 класа
Лебедзеўскай сярэдняй школы
Маладзечанскага раёна.
Фота з архіва сям'і Чырвонцавых.

«Маці і дзеці»

Творчы пачатак сямейнай дынастыі паклала член Саюза майстроў Беларусі Вікторыя Чырвонцава. У канцы 1980-х гадоў яна пачала працаваць у мастацкай школе. Прыгадаўшы, як у пасляваенныя гады,

Лізавета і Наталля Чырвонцавы.

калі нічога не было, нават простае тканіны не хапала, яны з маці аздаблялі хату ажурнымі карункамі, выразанымі з паперы, педагог вырашыла адрадыць гэты старажытны від народнай творчасці.

З цягам часу ёй прапанавалі ўзначаліць аддзяленне дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ў Маладзечанскім музычным вучылішчы. Тут яна распрацавала праграму па выкладанні выцінанкі, і гэты від творчасці выйшаў на больш высокі ўзровень. Пачалі з'яўляцца вобразы, ідэі і нават праекты. Цяпер маладзечанская школа выцінанкі вылучаецца выразнай стылізацыяй, лаканізмам формаў, глыбокім сімвалізмам і багатай тэматыкай.

Вікторыю Мікітаўну з упэўненасцю можна назваць «маці» ўсіх маладзечанскіх майстроў, якія займаюцца выцінанкай. У

ным каледжы, выкладаюць дэкаратыўна-прыкладное мастацтва і кампазіцыю. Старэйшая ўнучка вучыцца там жа, з'яўляецца прызёрам Міжнароднага мастацкага конкурсу «Красaweek».

Я сустрэлася з Лізаветай Чырвонцавай, пазнаёмілася з яе творчасцю. Яна ўспамінае, як падчас заканчэння Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў перад ёй паўстаў выбар тэмы дыпломнай работы. Вырашыла зрабіць нешта новае, малавядомае. І, прыслухоўваючыся да свайго сэрца, Ліза рашуча пачала працаваць над выцінанкай. Праца пад назвай «Кола жыцця», якая стала першай выцінанкай на факультэце «Народныя рамёствы», удалася на славу.

Натхненне да жанчыны

Пра аўтара

Юліі 16 гадоў. Дзяўчына цікавіцца рок-музыкай, любіць разважаць пра мінулае і будучыню.

— Мой дэвіз: не бойся выказаць сваю думку і ніколі не адступай ад яе. Я лічу, што кожны чалавек мае права выбару. Ён сам павінен выбіраць шлях, па якім варты ісці ў далейшым. Асабіста я ўжо выбрала свой: хачу стаць журналістам, мець вялікую сям'ю, разам з якой буду падарожнічаць па Беларусі і іншых краінах, — кажа дзяўчына. Каб наблізіць мару, яна займаецца ў гуртку «Школа журналістыкі» пры Маладзечанскім цэнтры творчасці дзяцей і моладзі «Маладзік».

Для Юліі вельмі важныя зносіны з людзьмі. «Менавіта таму я і выбрала прафесію журналіста. Мне цікава ўсё, што адбываецца навакол. Я лічу, што разуменне, праўда, культура і давер — гэта самае галоўнае. Не менш важнымі для мяне з'яўляюцца блізкія людзі — мая сям'я і сябры».

Пра аўтара

Вікторыі 15 гадоў. Паводле слоў настаўнікаў школы, дзяўчына працягвае цікавацца да англійскай і беларускай моў, спрабуе пісаць вершы, замалёўкі. Вікторыя — пераможца раённай алімпіяды па беларускай мове (дыплом першай ступені ў 2012—2013 гг.), рыхтуецца да паступлення ў лінгвістычны ўніверсітэт. З'яўляецца рэдактарам гмінацкай газеты «Віват, гімназісты!». Цікавіцца гісторыяй роднага краю, збірае матэрыял пра вядомых людзей Дзятлаўшчыны. Таму, напэўна, невыпадкова абрала тэмай свайго допісу ў рэдакцыю лёс і жыццё вядомага ў раёне і за яго межамі педагога.

ПОДЗВІГ НАСТАЎНІКА

У музей гімназіі №1 г. Дзятлава трапіў ліст, напісаны выпускніком СШ №1 г. Дзятлава 1955 года Чарнецкім Міхаілам Валянцінавічам. Ён пачынаецца так: «Жыхары раёна павінны ведаць сваіх герояў! Адзін з іх — Валувіч Аляксандр Аляксандравіч». Размова ў гэтым лісце ідзе пра выпадак з жыцця былога настаўніка беларускай мовы і літаратуры, якога з удзячнасцю ўспамінаюць сотні выпускнікоў. Сустрэча з ветэранам педагагічнай працы дала магчымасць даведацца шмат цікавага пра гэтага сціплага, высакароднага чалавека.

Аляксандр Аляксандравіч Валувіч нарадзіўся ў 1926 годзе ў вёсцы Ходасы Навагрудскага раёна ў сялянскай сям'і. Вайну сустрэў 15-гадовым юнаком. Калі ў 1944 годзе немцы збіраліся адправіць групу моладзі для работ у Германію, пяць хлопцаў з вёскі вырашылі ісці ў партызаны. Так васьмнаццацігадовы Аляксандр апынуўся ў атрадзе Жданава партызанскай брыгады імя Дзяржынскага.

Пасля прыходу нашых войскаў з партызанай сфарміравалі знішчальны атрад, які павінен быў лавіць у лясках акружаных немцаў, паліцаў, забіраць у мясцовага насельніцтва зброю. Аляксандр з таварышамі некалькі канваіраваў каля 500 немцаў да Мірскага замка. Шлях быў вельмі цяжкім, таму што даводзілася ісці пехатой. У канцы жніўня 1944 года Аляксандра і многіх яго таварышоў прызвалі ў армію. Самых маладых — 1926 года нараджэння — адправілі ў запасны атрад, астатніх — у войска. Аляксандр трапіў у горад Шуя Іванаўскай вобласці, дзе дэмабілізаваныя франтавікі рыхтавалі маладых салдат, якіх потым адпраўлялі на фронт. Аляксандра, як аднаго з самых здольных юнакоў, пачынулі інструктаваць. Цяпер ён ужо сам навучаў навабранцаў.

Тут, у Шуі, і сустрэў Перамогу, але дэмабілізаваўся толькі ў пачатку 1946 года. Папрацаваўшы інструктарам, зразумеў, што выкладанне — яго прызвание. Вярнуўшыся дадому, вырашыў, што павінен пайсці вучыцца на настаўніцкі курсы ў Навагрудскае педвучылішча. На шчасце, бацька Аляксандра вярнуўся з фронту і мог самастойна займацца гаспадаркай. Далей маладога чалавека чакала вучоба ў Баранавіцкім педагагічным інстытуце. Для атрымання вышэйшай адукацыі паступіў на завочнае аддзяленне ў Мінскі педінстытут, затым перавёўся ў Гродзенскі.

...Пра тое, што пасля вайны да настаўніка сталіся з вялікай павагай, гаворыць і такі факт. Малады хлопец выйшаў з аддзела адукацыі з новым прызначэннем, але ісці яму не было куды. Ён у роздуме прысеў на свой дарожны чамадан. Школьніцы, убачыўшы маладога настаўніка, адразу прапанавалі пажыць у іх, пакуль ён не знойдзе пастаянную кватэру. Так у Наваельні з'явіўся новы настаўнік беларускай мовы і літаратуры.

Але не толькі выкладанне беларускай мовы і літаратуры цікавіла маладога настаўніка. Ён наведваў гурткі мастацкай самадзейнасці, што працавалі ў РДК, захапіўся працай чырванадрэўшчыка — рабіў мэблю, скарбонкі і іншыя рэчы з дрэва. Гэтай справай ён захапляўся яшчэ ў дзяцінстве — сам зрабіў балалайку. І сёння ў яго кватэры шмат прадметаў, мэблі, зробленых уласнымі рукамі. Адзін з любімых заняткаў Аляксандра Аляксандравіча — рыбная лоўля і паляванне, а таксама фатаграфаванне. А яшчэ ён любіць спяваць, быў доўгі час удзельнікам хору, дзе і пазнаёміўся са сваёй жонкай — Ганнай Міхайлаўнай.

Неўзабаве маладуу сям'ю ўжо радавалі дзве цудоўныя дачушкі, якія, як і іх бацькі, захапляліся музыкай — вучыліся іграць на фартэпіяна, былі цудоўнымі вучаніцамі. Сёння Алена — доктар біялагічных навук, загадчыца навуковай лабараторыі Інстытута батанікі АН РБ, а Вольга працуе настаўніцай матэматыкі ў Гомелі.

Сорак пяць гадоў прысвяціў школе Аляксандр Аляксандравіч, восем з іх прапрацаваў ужо на пенсіі. Са шчырасцю і цеплынёй успамінае ён сваіх калег па рабоце, якія маглі дапамагчы ў цяжкай хвіліне, падставіць сваё плячо.

Заўсёды акуратна адзеты, спакойны, ураўнаважаны настаўнік, які не дазваляў непаважлівых адносін з боку навучэнцаў ні да сябе, ні да іншых людзей, умеў знайсці падыход да «цяжкіх» вучняў, карыстаўся ў іх аўтарытэтам. З успамінаў Чарнецкага М.В., выпускніка СШ №1 1955 года: «Калі я вучыўся ў 5-м класе, Аляксандр Аляксандравіч даведаўся, што група хлопчыкаў курыць у закінутым доме. Ён папярэдзіў нас, што будзе ставіць пытанне аб выключэнні курыльшчыкаў са школы. Гэта было для мяне страшным пакараннем. Я нічога не сказаў бацькам і чакаў, калі мяне з імі выклічуць у школу. Прайшло нямаля часу, пакуль хлопцы даведаліся, што настаўнік нікому нічога не сказаў, аднак гэты выпадак стаў для нас сапраўдным урокам. Да сёння я ніводнага разу не ўзяў у рукі цыгарэту».

Менавіта Міхаіл Валянцінавіч Чарнецкі і расказаў нам пра подзвіг, які здзейсніў Аляксандр Аляксандравіч у 1949 годзе, калі быў яшчэ зусім маладым настаўнікам.

«Калі я ўспамінаю свае школьныя гады, — піша ён далей, — у памяці ўсплывае мужны ўчынак нашага настаўніка Валувіча Аляксандра Аляксандравіча. Глыбокая восень, на палях і дарогах ужо ляжыць першы снег, рэкі пакрыты яшчэ нетрывалым лёдам, тэмпература паветра каля 10 градусаў марозу.

Каля парку, з правага боку, быў масток, перагароджаны плацінай. За мостам стаяў драўляны будынак, у якім вучыліся мы, пяцікласнікі, тры класы больш як па трыццаць чалавек. Калі па школе пранеслася «На рацэ тонюць дзеці!», хутка на беразе ўжо стаяў натоўп. Першага, каго я убачыў, быў Аляксандр Аляксандравіч. Ён скінуў з сябе вопратку, валёнкі і павольным крокам рухаўся да сярэдзіны ракі ў бок праталіны, у якой боўталіся тры хлопчыкі. У дзяцей заканчваліся сілы, яны раз за разам з галавой аказваліся ў вадзе.

Раптам лёд пад настаўнікам праваліўся і ён па грудзі апынуўся ў вадзе. Ламаючы лэдзіны перад сабой, ён вольна пайшоў да праталіны, усё глыбей і глыбей апускаячыся ў ваду. Вось ён дацягнуўся да першага хлопчыка, ірвануў яго з вадзі і выцягнуў на лёд бліжэй да берага. Затым рушыў за наступным. А трэцяга ледзьве паспеў выратаваць, бо той ужо ляжаў на дне. Замерзлы настаўнік не адважыўся ныраць у ледзяную ваду, але змог нагой прыўзняць хлопчыка, а потым выцягнуў яго за каўнер на паверхню».

Пры сустрэчы мы папрасілі самога Аляксандра Аляксандравіча ўзгадаць гэту падзею. Аказалася, што настаўнік памятае прозвішчы выратаваных дзяцей — Козел, Цыгель і Хілевіч. На наша пытанне «Чаму вы кінуліся ў ледзяную ваду?» адказаў, што не думаў пра небяспеку ў той момант, проста пабег ратаваць дзяцей, бо лічыць і сёння, што настаўнік першы павінен прыйсці на дапамогу.

...Сярод выпускнікоў школы №1 нямаля педагогаў, якія працуюць у розных гарадах Беларусі. Многія з іх выбралі сваю прафесію дзякуючы таленту і самаадданасці такіх настаўнікаў, як Аляксандр Валувіч. Роля настаўніка ў жыцці чалавека вельмі значная. Таленавітыя, неабякавыя да чужога гора і несправядлівасці людзі выходзяць такіх жа таленавітых і неабякавых вучняў.

Вікторыя БАРАНОЎСКАЯ, вучаніца 9 класа гімназіі №1 г. Дзятлава.

12 12 2013 г.

Прозу Наталлі Туміловіч можна назваць шляхетнай — гэта калі разглядаць стыль і вобразы, а таксама, у лепшым сэнсе, патрыятычнай — калі гаварыць пра тэматыку. Тут чытачу прадстаўлены ўрыўкі аднаго з тых апавяданняў Наталлі, што друкуюцца ў «Малодосці». Усяго толькі пачаткі — два пачаткі гісторый, перакрываюцца ў прасторы і часе. Не адмоўце сабе ў прыемных хвілінах. І памятайце: каб чытаць цікавае ў поўным фармаце і штомесяц, трэба падпісацца на «Малодосць».

2000-ы

...Мая бабуля Ірэн заўсёды верыла ў наканаванасць лёсу.

«Калі б гэта не было прадвызначана загадзя, — казалася яна, — ці атрымала б я ў спадчыну імя, грошы і замак д'Ардзі? Я стала першай дзяўчынкай у сям'і за ўвесь час яснавання, да якой павінна было перайсці ўсё...»

Іншая справа, што бабуля б з радасцю адмовілася ад сумніўнага ў наш час гонару насіць тытул, ад якога засталіся амаль спаражненыя за два стагоддзі паперы, маёнтак, які трэба кожнаму пяць гадоў рамантаваць дзеля таго, каб падабацца турыстам, ды так званая багацце, большую частку якога прайграў у карты напярэдадні Першай сусветнай вайны мой прапрадзед, а астатняе ахвяраваў на рух Супраціўлення падчас Другой ягоны сын. Усё тое, на думку Ірэны, не каштавала адной усмешкі Фелікса. Фелікс — бабулін брат, старэйшы за яе на два гады. Ён загінуў у аўтааварыі ў 50-м, яму было ўсяго дваццаць. Менавіта Феліксу, здавалася б, было наканавана стаць спадкаемцам усіх нашых сямейных грахоў і перамог. Але нехта ў вышніх нешта пераблытаў, і ў выніку пачэснае імя д'Ардзі вымушаны працягнуць я. Не тое каб мне надта не падабалася, але я зусім спакойна абыхаўся б без усіх гэтых фанабэрыстасцяў, якімі так ці інакш кожнага з нас, прадстаўнікоў Сям'і, абцяжарваюць род, продкі, мінулае.

Калі б не бабуля, я, мусіць, увогуле не надта цікавіўся б усёй гэтай генеалогіяй. Дзякаваць лёсу, яна ў нас яшчэ не такая і забытаная. А што казаць пра сем'ю, якія вядуць адлік ад паходзячых крыжакі або якім падараваў тытул у падзяку за сваю падтрымку першы з Бурбонаў, гэты вёрткі прыгажунчак Генрых Чацвэрты? Не, усё значна прасцей.

Мы налічваем усяго дзвесце гадоў. Калі б зусім дакладным — сто дзевяноста два. Тытул барона быў падараваны Жыльберу Ардзі ў 1808 годзе. Так, не здзіўляйся, хвалёная Французская рэвалюцыя не збіралася адмяняць прывілеі для арыстакратаў, яна проста хацела захапіць іх для прадстаўнікоў новай улады. Прыблізна тое ж, але з большай крывёй, адбылося ў бальшавіцкай Расіі. Не, гэтыя дзве краіны надта падобныя, каб у іх меўся сэнс ваяваць адна супраць адной. Шкада, што Напалеон так гэтага і не зразумеў...

Дык вось, Жыльбер, першы барон Ардзі, нарадзіўся Поля. Што таксама нельга тлумачыць ніяк, акрамя як прадвызначэннем лёсу. Бо Жыльбер пасля паходу на Маскву, як сведчыць сямейнае паданне, так надоўга страціў жаданне жыць, што першы ўладальнік арыстакратычнай прыстаўкі «д'» мог стацца апошнім. Дзе і як ён сустраўся з Алаізаў, адкуль яна была

родам — невядома. Адзіны факт: ва ўзросце сарака пяці гадоў Жыльбер нарадзіўся стаў мужам, а потым і бацькам адзінаго сына. Поль даў жыццё наступнаму Жыльберу, за ім быў Жан — той самы, які вельмі любіў азартныя гульні. А далей ужо ўсё проста. Жан — бацька Шарля. А Шарль — гэта бабулін тата. Афіцэр, палкоўнік, удзельнік Супраціўлення, сябра Фелікса Юсупава і Шарля дэ Голя. Вось чыю біяграфію варта было б апісаць па-мастацку, калі б я тое ўмеў. Так, менавіта дзякуючы Юсупавым дзеці Шарля і атрымалі свае імёны: Фелікс, у гонар яго самога, і Ірэн — па жонцы.

У бабулі ёсць сын Антуан, а ў Антуана — я, Віктор. Ух, нават пералі-

кі замест Інстытута замежных моў, куды яна магла трапіць без экзаменаў — з яе веданнем французскай! — дзяўчына выбрала факультэт міжнародных адносін. І калі ў першы год ёй не хапіла двух балаў, то не адмовілася ад свайго жадання. Цяпер, хоць і са спазненнем, яна ўсё ж такі вучыцца там, дзе хацела. (Паважам па-разумнаму ўпартых жанчын). Нават тое, што Наталі раскрытыкавала маё жаданне кінучы каледж і пайсці вывучаць жыццё на практыцы, — навошта журналісту адукацыя, хіба ж

Наталля ТУМІЛОВІЧ

Урывак з апавядання

МАМЗЭЛЯ

чэнне даўно забытых усімі шкілетаў займае добрых паўгадзіны.

Але на самой справе я жартую. Такі вось крыху цынічны гумар. Бо, колькі б я ні прыкідваўся, што ўсе сямейныя паданні мяне не цікавяць, я, так бы мовіць, выдатна ўяўляю кожнага з маіх папярэднікаў. Штосьці распавядала бабуля, астатняе дамалёўваў у сваіх фантазіях праз пацьмянелы ад часу партрэты, што захаваўся ў замку і нават займаюць не самае апошняе месца. Галерэя даволі такіх выразных у сваім грэбліварыстакратычным снабізме твараў суправаджае наведвальнікаў «аднаго з куткоў Францыі, што захаваў прыгажосць былых стагоддзяў» (цытата з турыстычных буклетаў, якую можна аднесці да кожнай добрай сядзібы), калі яны падыходзілі да першага паверхі на другі.

І менавіта з той прычыны, што ўсе яны — мае родныя, дарагія і неабыякавыя мне, а яшчэ больш жадаючы ўлашчыць бабулю, якая надта сярдуе на мяне, што не зрабіў гэтага раней, я і выправіўся ў гэтае падарожжа. Падарожжа ў мінулае.

Чаму мне ніколі не прыходзіла ў галаву напярэдадні ў госці да Наталі?

Мы шмат што паспелі абмеркаваць за сем гадоў нашай пераліскі ў лістах. Я ведаю першага хлопчыка, з якім яна цалавалася (і часам мне ўсё ж такі крыху шкада, што ім аказаўся не я), яна ведае, чаму я так і не ажаніўся з Марыянай, хоць мае бацькі былі не супраць, нягледзячы на мой дастаткова малады ўзрост (я сустракаўся з ёю з дзевятнаццаці да дваццаці двух гадоў). Я імкнуўся падтрымаць Наталі, калі ўсё ж та-

кто ведае? — не замінае нашаму добраму сяброўству.

Але чамусьці я ніколі падрабязна не раскажыў ёй пра сваю сям'ю. Не, Наталі, безумоўна, ведае, што бацька мой — спадкаемца прыгожага французскага прозвішча з эфектнай літаркай «д'». Аднак гэта нічога не значыла для нас ні ў той тэндэнцы, калі мы разам гулялі па Парыжы, ні паэзіі, калі тэлефанавалі адно аднаму, вішучы са святамі, і пісалі лісты, дзе разважалі шмат пра што, у тым ліку і пра грошы як вымяральнік шчасця. (Ні я, які мае іх дастаткова, ні яна, больш абмежаваная ў сваіх жаданнях, не настолькі дурныя, каб не разумець дзвюх супрацьлеглых рэчаў: грошы не робяць чалавека шчаслівым, аднак шчасце нядоўга здольнае пратрымацца пры іх адсутнасці).

Можа, я саромеўся распавесці ёй пра тое, што калісьці ў гэтай беднай, незразумелай, не зусім самастойнай краіне мой славуці і загадкавы родзіч пацярпеў паразу разам са сваім удалым, геніяльным, мудрым Імператарам.

Але цяпер, акрамя таго, што хачу зноў пабачыць Наталі, узнікла непэмернае жаданне пазнаёміцца з яе радзімай і, магчыма, палючы яе гэтак жа, як калісьці гэта здарылася з Наталі адносна маёй Бацькаўшчыны. Акрамя звычайнай цікавасці да новых мясцін і людзей, мною рухае жаданне зразумець, што такое было і ёсць у славян, што яны здолелі перамагчы ўсіх, пачынаючы ад мангола-татар і скончыўшы Гітлерам. Карціць пабываць там, дзе калісьці выратаваўся ад смерці, але не пазбег сорама паразы мой продка Жыльбер д'Ардзі. 27-гадовы капітан славутай напалеонаўскай арміі.

Я еду ў Беларусь. Я еду на Бярэзіну. Я еду да Наталі.

— Ах, Віктор, ты, як заўсёды, галантны кавалер! А я не магу так адразу зрабіць высновы наконт цябе. Што ты хацеў бы пачуць: які ўжо дарослы і мужны? Ці тое, што ў маёй памяці табе ўсё роўна сямнаццаць?

Наталі ўсміхнулася. Сустрэча адбылася.

1830-ы

Чаму жыццё зноў паставіла яго перад выбарам? Няўжо яму не хапае душэўных пакут за тое, што адбылося амаль дваццаць гадоў таму? Ён верыў, што са з'яўленнем Алаізы яго нарэшце адпусціць туга па страчаным некалі маладым шчасці. Сапраўды, з гэтай дзяўчынкай Жыльбер пачаў зноў адчуваць прыгажосць і радасць кожнага новага дня. Аднак яна зусім, зусім не падобная да Ізабэлы...

Ізабэла — ён так забыўся, што вымавіў імя ўголас, і быццам ціхенькае рэха разнеслася па замкавым пакоі. Рэха, такое ж сарамлівае, трапяткое,

яна ніколі не бачыла гэтых пакояў. Ізабэла ўвогуле не хацела ні яго тытула, ні багацця, якое абяцалі вялікі імператар кожнаму са сваіх афіцэраў пасля заваёвы далёкай і дзікай, але такой багатай на лясы, людзей ды землі Расіі. Усё, чаго яна хацела, — гэта быць разам з ім. І таму дабілася дазволу на тое, каб адправіцца ў паход на Маскву разам з мужам.

Іх было не так ужо і мала, жанчын напалеонаўскай арміі. Маркітанткі, кухаркі, дзеўкі, падабраныя кімсьці з салдатні па дарозе праз Германію і Польшчу, якія таксама жадалі ўхапіць свой кавалачак шчасця, якім бы прывідна-нядоўгім яно ні аказалася... Але былі і такія, як Ізабэла, — жонкі. Са сваімі пакаёўкамі, з куфрамі сукенак, якія яны збіраліся надзяваць на сябе на блях у бальных палацах рускіх князёў.

Каб толькі яны маглі прадбачыць, як сустрэне іх гэтая напалеонаўская краіна, дзе рабы гатовыя заставацца рабамі сваіх гаспадароў, паліць свае хаты і мерзнуць у лясах, толькі б не вітаць пераможную французскую армію!

Калі б ён толькі ведаў, што Ізабэла адпраўлялася з ім, ужо чакаючы дзіця. Ён бы пасварыўся з ёю, але ніколі не дазволіў бы трэсціся па гэтых бясконцых выбоінах — у іх жа, рускіх, нават дарог нармальных не мелася!

Калі б яны маглі зазірнуць у будучыню, якая стала такім далёкім мінулым, схаваным толькі на донычкі яго душы, што амаль ніхто сёння ўжо і не памятае яго Ізабэлу... Бацькі памерлі, сябры загінулі. Усё, што яму засталося, толькі ўспаміны.

Але не! У яго ёсць Алаіза. Пакуль што яна яшчэ ёсць. І калі трэба будзе выбіраць паміж яе жыццём і жыццём дзіцяці...

Тады, у нейкай забытай Богам вёсцы на беразе той праклятай рэчкі, пасля якой яны вярталіся дамоў, нібы пабітыя сабакі, халоднай лістападаўскай ноччу, калі Ізабэла пачала раней на два месяцы раджаць, яго не пыталіся, каго выратаваць. Яго ўвогуле не пыталіся ні пра што. Адзінае, што яму на памяць пакінуў літасцывы Гасподзь — яе апошнія словы. Жыльбер так і не даведаўся, ці ў ліхаманцы яна іх сказала, бо ў той сялянскай хаце было дужа напалена, так, што ў яго самога закружылася галава... Яна прашапталася: «Памятаеш... мы хацелі, каб у нас былі хлопчык і дзяўчынка... адразу... разам... як мы з табой... заўсёды разам...»

І больш яна не прамовіла яму нічога.

Яны былі, мусіць, добрыя людзі, тая муж з жонкай. Адалі ёй лепшы ў хаце пакой. Тая кабетка, у якой мелася сваіх пяцёра дзяцей, усё спрабавала дапамагчы Ізабэле, нешта шэпчучы на сваёй мове, і гладзіла, гладзіла яе пальчыкі сваімі стамленымі ад працы, шурпатымі далонямі. Так урэзаліся чамусьці ў яго сьвядомасць тоненькія, схуднелыя жончыны запяці, накрытыя гэтымі счарнелымі рукамі.

Яны адшукалі нейкія зёлкі, паілі яе адварам, каб спыніць крывацёк. І нават знайшлі ў гэтай збяднелай вёсцы малака ад цудам пакінутай каровы. Малака для немаўляці... але дзяўчынка была такая зморшчаная, такая маленькая і сіношная, што нават яма, які ніколі ў жыцці не бачыў нованароджаных, стала зразумела — не выжыве...

Імгненні

КАЛІ ШЧАСЦЕ НАКРЫВАЕ ХВАЛЯЙ...

Прачнула сонейка. За акном стаў праглядаць світанак. У пакоі ўсё яшчэ такая ўтульная цішыня. Цудоўны маленькі сусвет. У ім здараецца ўсё толькі самае лепшае. Нават калі ты ўжо і не спадзяешся. І тады шчасце накрывае хваляй і паглынае цалкам...

— Добры дзень! — сказала Ліза сама сабе. Усміхнулася ў люстэрка і, падскокваючы, пайшла мыцца. Свежае паветра, якое запаўняла кватэру з прыадчыненага акна, давала лёгкасці. Не хапала толькі паветранага шарыка, ледзянка і дзвюх акуратна заплеценых косак для поўнага малюнка радасці, пшчоты і непасрэднасці. Як у дзяцінстве...

Не змяняючы сваёй звычкі хадзіць пешшу, Ліза выйшла з дому. Вуліцы паступова ажывалі. Чым бліжэй да працы, тым больш было людзей. А вось і прыпынак «Проспект Незалежнасці». З аўтобуса выходзяць людзі. Мітусня, нервовыя воклічы — усё, горад прагнуўся.

У офісе Лізу сустраў ахоўнік з... паветраным шарам. Мала сказаць, сустраў — ён павінша-

ваў яе з днём нараджэння і пажадаў выдатна правесці дзень.

— Гэта ж трэба! Я і забылася, што ў мяне сёння свята! Вялікі дзякуй, Мікалай Мікалаевіч! Лесвіца. Пяты паверх. Калідор. Падзвонная цішыня. У сваім кабінцеце яе чакалі калегі, якія акружылі ўвагай: віншаванні, падарункі... Яшчэ адзін дзень нараджэння. Гэта падстава падумаць аб тым, што адбылося за апошні час, узважаць усё і... Новае паведамленне па мабільным: «З днём нараджэння, дачушка! Рабі тое, што іншыя не хочуць рабіць, бо праз дзень ты будзеш рабіць тое, што іншыя не могуць!».

Праз хвіліну на экране высветляецца «выклікае Адзіны». Віншаванне не прымусіла сябе чакаць. Усмешка не сыходзіла з яе твару да таго часу, пакуль не прагучала фраза «Хутэй за ўсё, мы не ўбачымся». Ліза больш не чула нічога: ні тлумачэнняў, ні апраўданняў — усё пралятала міма яе...

Частыя камандзіроўкі Канстанціна навучылі кахаць на адлегласці і з нецяярлівасцю чакаць сустрэч. Ён абяцаў, што ў яе дзень нараджэння абавязкова будзе побач. Гэта быў бы лепшы

падарунак... Крыўда. Расчараванне. Неразуменне... Застыла каля акна. Раптам стала шэра і пахмурна. Але які ўраган бушаваў унутры Лізы! Адцягнуцца ад сумных думак і супакоіцца дапамагла любімая праца.

...Увечары, развітаўшыся з калегамі, Ліза спусцілася ў фае. З галавы не выходзіў Косця. «Як ён мог так паступіць? Сапсаваць дзень. Ненавіджу! Цябе, Косця, і тваю працу!» Падняла вочы. Замерла на імгненне і паскорыла крок. Цюльпаны! Яркая жоўтыя і чырвоныя, як яе паветраны шар. Такого сюрпрызу яна ніяк не чакала! І Косціна ўсмешка скрозь букет... Так міла і кранальна... Якое задавальненне бачыць, што чалавек з такой жа радасцю, як і ты сам, ляціць у абдымкі. Сустрэліся рукі. Адчуванне водару яго парфумы і любімых цюльпанаў, целыні і пшчоты. Бляск вачэй. Яго здольны выклікаць толькі любімы чалавек. Самкнуліся вусны...

...Раніцай Лізу разбудзіў паветраны шарык, які лопнуў. Чаму ён так нечакана стрэліў, засталася загадкай. Можа, каб нагадаць, што ўсё самае лепшае павінна здарацца гэтак жа нечакана?..

Кацярына ЛЯСУН.

SEX-БАЛАСЫ

ДАЕШ ЭРОТЫКУ
Ў СВАІМ
КАЛЕКТЫВЕ!

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Польскія вытворцы дамавін нядаўна выпусцілі... эратычны календар. Так-так, не здзіўляйся! На здымках прысутнічаюць, па-першае, уласна дамавіны ў розных варыяцыях, па-другое, прыгожыя дзяўчаты з мінімумам адзення. Па-трэцяе, фатаграфуецца ўсё гэта разам узятая на фоне, напрыклад, пейзажу: драўлянага мастка на возеры і чароту, зялёнага лужка, які заканчваецца недзе за гарызонтам... Ну, ні даць ні ўзяць — сапраўдная пастараль... Калі не задумвацца пра тое, што знаходзіцца на першым плане. Вядома, я не пра дзяўчат. Дамавінных

спраў майстар Безянчук з «12 крэслаў», напэўна, ужо не адзін раз у сваёй труне перавярнуў ад зайдзрасці — такі піяр яму і не сніўся! Бо што гэта, як не спроба лішні раз прыцягнуць да сябе ўвагу?

Пагадзіцеся, ну не будуць жа вытворцы дамавін укладаць гэтыя календары ў тое, што вырабляюць — як бонус кліенту?! Сям'і нябожчыка таксама неяк няёмка іх прапаноўваць. (Маўляў, калі што — звяртайцеся, вось тут і ўзоры на любы густ перад вачыма цэлы год будуць...) Хіба толькі ў сваім офісе павесіць ці дзелавым партнёрам прэзентаваць: тыя чорны гумар зразумоць. Таму, упэўнены, гэты эратычны календар задуманы не дзеля ўласна календара, а найперш — дзеля размоў пра яго. Як і многае іншае, прынамсі...

...Нашы маладыя чытачы не ведаюць, а іх бацькі, вядома ж, прыгадоўваюць, як пасля падзення «жалезнай заслоны» эратычны календары пачалі з'яўляцца і ў нас. Рэдкі пакой падлетка абыходзіў без іх. Прыгожы постар не сорамна было нават падарыць на дзень нараджэння сябру! Ды што падлеткі? Вялікія календары з напуганымі прыгажунямі былі абавязковым атрыбутам задняга шкла, якое агароджвала месца кіроўцы аўтобуса ці тралейбуса! Вядома, калі кіроўцам быў мужчына. Што самае цікавае, па сваім прамым прызначэнні — дату паглядзець — гэтымі календарамі ніхто асабліва і не карыстаўся. Так, здымачкам вока парадаваць... Ну, ды калі тое было! А цяпер што?

Пам'ятаю, колькі гадоў таму нашы беларускія пісьменнікі заявілі, што рыхтуюць да выдання календар, дзе вядомыя аўтары лаўстануць перад прыхільнікамі іх таленту ў стылі «ню». Размоў было! Чакання! Календар выпусцілі — даволі прыгожы, але... звычайны. Што там не «зраслося» з распраманнем, ужо і не прыгадаю. Шкада, цікавая ж ідэя была. На той момант.

Бо потым эратычны календары пачалі штампаваць усе, хто не ленаваўся. Мода пайшла з Расіі і Украіны. У выніку працэс стаў нагадваць жарт каманды «Адэскія мансы» з Вышэйшай лігі Клуба вясёлых і знаходлівых: «Што вы паводзіце сябе, як Іран з атамнай бомбай? Зрабілі — хваліцеся!». Іншымі словамі, ледзве не кожная больш-менш прыстойная фірма лічыла сваім абавязкам выпусціць эратычны календар! І выпускалі... Напачатку галоўным было, каб на фоне паўаголеных целаў прыгажунь — нанятых мадэляў — прысутнічаў лагатып кампаніі, яе рэквізіты. Далей — болей. Новай «фішкай» стаў удзел у эратычных здымках работніц гэтых самых фірмаў, прадпрыемстваў, банкаў, арганізацый... «На шчыт» узнялі дэвіз: «Вырасцім мадэль у сваім калектыве!». «Панеслася» па новым крузе... Рэжымны метралітэра, сувязісты, спартсмены... З густам зробленыя або аляпаватыя — ад тых календароў ужо стракацела ў вачах. Вылучаліся хіба толькі арыгінальныя. Прыгавдаецца, напрыклад, як студэнткі журфака МДУ прасвяцілі эратычны календар... Пуціну. Яны вырашылі павіншаваць таго з днём нараджэння і адначасова зарабіць грошай. Быў выпушчаны календар пад назвай «Уладзімір Уладзіміравіч, мы вас любім!», дзе студэнткі зняліся ў паўаголеным выглядзе. Фатаграфіі былі падпісаны двухсэнсоўнымі подпісамі: «Лясы патушылі, а я яшчэ гару», «Усім бы такога мужчыну», «Як наконт трэцяга разу?»...

І вось колькі апошніх гадоў прыкладна тое ж назіраецца і ў нас. То завод, то кампанія выпускаць календар з самымі прыгожымі напуганымі сваімі работніцамі... Калі гаварыць больш шырока па тэме, можна прыгадаць, напрыклад, рэкламу на мінскіх вуліцах ніжняй бялізны. Угледзеўшыся ў выявы прыгажунь, можна было заўважыць, што тыя... цалкам аголеныя. Бялізна на іх была «накладзена» мастаком. Маўляў, яна настолькі лёгкая і камфортная, што яе не заўважаш. Ці вось нядаўна з'явілася навіна: у Гомелі адкрылася аўтамыйка, дзе машыну кліента па асобным тарыфе прывядуць у парадак дзяўчаты ў бікіні. Пад светламузыка, штучны дым і з вялікай колькасцю пены...

Як ставіцца да ўсяго гэтага? Думаецца, каб нечым здзівіць, гэта нешта трэба зрабіць раней за іншых. Або не так, як іншыя. Калі мы пачалі паўтараць тое, што іншыя ўжо зрабілі даўно і неаднойчы, — хіба гэта цікава? Не, не падумаеце, я зусім не супраць, каб выпускаліся карпаратыўныя эратычны календары. Уяўляеце, як па-іншаму загалі б словы галоўнага героя фільма «Міміно»: «Ларысу Іванаўну хачу», калі б такі прысутнічаў у кадры?

...Калі рыхтаваў нататкі, па-новаму зірнуў на нашых дзяўчат у рэдакцыі. Прыгажуні! Адна лепш за другую! Падумаў, а што калі нам самім выпускаць такі карпаратыўны календар? Паддаецца, ніводная рэдакцыя яшчэ гэтага не рабіла... Адна калега, пачуўшы пра гэта, вырашыла па-жартаваць. Патэлефанавала мужу: «Мне прапанавалі на працы зняцца для эратычнага календара!». Сказала потым, што той уздыкнуў і адказаў: «Ну, калі хочаш... Калі трэба...» Так што патэнцыял ёсць!

Кастусь ХАЦЕЛАЎ-ЗМАГЕЛАЎ.

«МАСКВА МЯНЯЕЦА
З КОЖНЫМ ДНЁМ,
А Я — НЯЗМЕННЫ»

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар. «43».)

— *Яркім у вашай творчай біяграфіі быў перыяд працы з Сярогам. Якой была тая школа?*

— Так загартоўвалася сталь. З Сярогам мы супрацоўнічалі каля сямі гадоў. За гэты час я паглядзеў увесь свет, пазнаёміўся з вялікай колькасцю людзей, набыў новых сяброў. Была праца, гастролі і студыйная работа. Мы давалі канцэрты на розных сценах, на глабальных шоу ў Расіі і за мяжой. Праект «Сярога» быў для мяне, як для некага «Фабрыка зорак», дзе я спяваў, пісаў песні... Жылі практычна ў дарозе. Маім домам былі цягнік альбо аэрапорт. У гэты перыяд я набываў таксама і вакальны вопыт. Выступалі на вялікіх канцэртных пляцоўках і на сцэне клубу. Бывала, што і апаратура траплялася дрэнная ці яе не хапала. Часам спазняешся на канцэрт на некалькі гадзін з-за розных непрадбачаных сітуацый, а там мікрафон не працуе... Пачынаеш шукаць аптымальнае і хуткае рашэнне праблемы, бо людзі чакаюць выступлення. Але якімі б не былі ўмовы, мы заўсёды стваралі для аўдыторыі шоу. Такі «ўзвод спецыяльнага прызначэння». Усяго і не раскажаш, бо размова не з кароткіх атрымаецца...

— *Потым вы пачалі існаваць сольна. Якія мэты ставілі перад сабой і ці дасягнулі яны сёння?*

— Планаў было шмат. Для мяне заўсёды галоўным застаецца жаданне тварыць, пісаць музыку. Хачу радаваць людзей сваімі песнямі. Як бы я не імкнуўся змяніць напрамак свайго жыцця, усё роўна музыка аказваецца на прыярытэтнай пазіцыі. З'яўляюцца новыя ідэі, зараз вось праца над новым дуэтам ідзе, плюс канцэрт, таму ад нечага даводзіцца адмаўляцца. Можа, гэта і ёсць мая мэта — быць у музычнай сферы? А ўжо ў залежнасці ад таго, як у ёй усё складваецца, выстройваюцца іншыя жыццёвыя планы.

— *Раскажыце пра свае адчуванні ад працы ў студыі і ад выступленняў на сцэне...*

Праект «Сярога»

быў для мяне, як для

некага «Фабрыка зорак»,

дзе я спяваў, пісаў песні...

Жылі практычна ў дарозе.

Маім домам былі цягнік

альбо аэрапорт.

— Для артыста вельмі важна знайсці сваю публіку. Бывае, табе нешта крыўднае выкрыкваюць з натоўпу або моладзь забывае пра тое, што павінна прысутнічаць субардынацыя паміж публікай і артыстам. Таму вялікая ўдача — трапіць на тую пляцоўку, дзе цябе чакаюць і любяць. Толькі тады ад канцэрта атрымаеш пазітыў і ты і твае прыхільнікі. Артыст, безумоўна, можа

абстрагавацца ці спяваць нават для аднаго чалавека ў зале. Аднак, калі адчуваеш любоў глядачоў, калі людзі табе ўсміхаюцца, не шкадуецца апладысмантаў, нараджаецца пачуццё эйфарыі. Не павінна быць выпадковых глядачоў на тваім канцэрте. У мяне быў выпадак, выступалі на нейкай акцыі. Уявіце, на адной сцэне Макс Лорэнс і «ДДТ»! Поўная зала рокераў, і тут выходзіць эрэн-

бішнік... Як прыйшло ў галаву такое сумясццё?

У студыйнай рабоце таксама прысутнічае момант эйфарыі, калі адчуваеш, што нараджаецца новая песня. Працэс ідзе: песня, і аранжыроўка пішуцца. А здараецца, прадчуваеш, што песня атрымаецца выдатнай, але вельмі марудна яна нараджаецца. У такой сітуацыі я лепш адкладзі на некаторы час. А вяртаешся — яна ўжо змяніла фарбы...

— *Ваш першы альбом «Танцы пад месяцам» быў у стылі r-n-b, а сёння вы ствараеце крыху іншую музыку. Не збіраецеся змяніць зноў стылістычны напрамак?*

— Калі запісваўся першы альбом, то я быў цалкам у той стылістыцы, такая музыка мне падабалася на той момант. Яна і цяпер мне імпануе. Але прайшоў пэўны час і, магчыма, я пасталеў. Змяніўся мой унутраны настрой, і я стаў пісаць іншую музыку — больш танцавальную. Аднак ніхто не ведае, што яшчэ да выхаду альбома «Танцы...» у мяне быў яшчэ адзін альбом, які змяшчае лірыку і балады. Думаю, ён яшчэ ўбачыць свет, але не ў найбліжэйшы час. Калі я выступаў з песнямі ў стылі r-n-b, то лірыка была нелагічнай у дачыненні да майго вобразу і пазіцыянавання сябе на сцэне, бо кампазіцыі тыя сур'ёзныя і дарослыя. Аўдыторыя тады магла б іх не зразумець. А сёння я магу дазволіць сабе выпусціць гэтыя кампазіцыі.

— *Пра што будзеце спяваць?*

— У альбоме будуць нефарматныя і нерадыйныя кампазіцыі, але дастаткова сур'ёзныя па сваім гучанні, выкананні і тэматыцы. Я буду

расказваць пра пачуцці, узаемаадносіны. Гісторыі аўтабіяграфічныя і не толькі. Адным словам, пра ўсё, што адбывалася са мной па жыцці.

— *Цікава, перезд у Маскву неяк змяніў вашы погляды на творчасць і ўспрыманне жыцця?*

— Я ўжо ў многіх краінах пабываў і часам думаю: дзе б не апынуўся — буду як дома. Бо заўсёды перш за ўсё трэба прывычацца да змены месца і максімальна засяродзіцца на працы, на творчасці. Таму магу сказаць, Масква мяняецца з кожным днём, а Макс Лорэнс — нязменны. Яго не могуць змяніць знешнія ўмовы. Безумоўна, жыццё вірлівае і сумбурнае, але нічога, спраўляемся. Калі змагаешся за выжыванне, то творчасць адыходзіць на другі план. У барацьбе людзі губляюць саміх сябе, нажываюць ворагаў, злуюцца. А мне гэта не патрэбна. Не трэба ні з кім канкурыраваць, бяры і рабі шчыра сваю справу. Музыка павінна быць па-за межамі канкурэнцыі.

— *Як рэагуеце на крытыку альбо выпадкі ў свой адрас?*

— Калі крытыкуюць — добра. Я знаю адно: тое, чым я займаюся, грэе мне душу і прыносіць радасць. І ніякая крытыка не можа зламаць тыя пачуцці, які ўнутры мяне. На «жоўтую» прэсу не звяртаю ўвагі. Часам мне нават

Хачу радаваць людзей
сваімі песнямі. Як бы я не
імкнуўся змяніць напрамак
свайго жыцця, усё роўна
музыка аказваецца на
прыярытэтнай пазіцыі.

весела слухаць выпадкі ў свой адрас. Бывае, што бацькі могуць патэлефанавалі з пытаннем, што ж адбываецца. Я іх сулакойваю і раю не чытаць розную бязглуздыцу. Маўляў, прыеду з гастролёў і пра ўсё распавяду за кубачкам гарбаты. Так і адбываецца. Вяртаюся і дзялюся навінамі, яны радуюцца за мяне.

— *Не ўзнікала думкі, што выбар жыццёвага шляху мог быць іншым?*

— У свой час я хацеў па жыцці займацца мовамі, але зрабіў выбар на карысць музыкі. Пайшоў працаваць у філармонію і адразу ж пачаў займацца сваёй прафесійнай кар'ерай. Лічу, што тады зрабіў правільны выбар. Варта мне толькі пачаць задумвацца пра жаданне заняцца нечым іншым, і, адразу ж у музыцы з'яўляюцца нейкія цяжкасці, нешта не атрымаецца і я разумею: не варта сабе здраджваць. Я зычу кожнаму, незалежна ад прафесіі, знайсці свой талент і развіць яго. Бо калі ты адмаўляешся ад свайго прызначэння, спрабуючы рэалізаваць сябе ў іншых сферах, то неба можа цябе пакараць і ты станеш нікім.

Алена ДРАПКО.

Мінск — Гомель — Мінск.

ЧЫРВОНКА
ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12

ад 19 лютага 2009 года выдана

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі газеты —

рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»;

грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі».

Галоўны рэдактар

КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

Адказныя за выпуск: першы намеснік галоўнага рэдактара Наталля КАРПЕНКА, рэдактар аддзела Надзея НІКАЛАЕВА, рэдактар аддзела Сяргей РАСОЛЬКА.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Кантактны тэлефон: 292 44 12.

e-mail: posts@tut.by; info@zvyzda.minsk.by

Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

ЛД №02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013,

г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 22.398.

Нумар падпісаны ў 19.30 12.12.2013 г.

НЕ ГРАШЫМА ВЫМЯРАЕЦЦА

У Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры дзіцячай анкалогіі, гематалогіі і імуналогіі адбылася прэзентацыя першага дома будучага пансіяната для дзяцей, якія праходзяць у гэтым цэнтры лячэнне. Дом разлічаны на пражыванне адразу дзвюх сям'яў — дзяцей разам з матулямі. Будзе ўзведзена 20 такіх дамкоў, якія нават у 25-градусны мароз застануцца цёплымі і ўтульнымі. З надыходам вясны пачнуцца камунікацыйныя работы і забудова цэлай вуліцы.

Намеснік міністра аховы здароўя Дзмітрый Піневіч і дырэктар навукова-практычнага цэнтры Вольга Алейнікава падпісваюць дакументацыю перадачы першага дома

План-схема забудовы будучага пансіяната

— Улічваючы, што геаграфія пацыентаў цэнтры — гэта ўся наша краіна, пашырэнне спектра лячэбных і дыягнастычных паслуг у аддзяленні дзённага знаходжання абмежавана з-за адсутнасці магчымасці размяшчэння пацыентаў, — сказала ў час прэзентацыі новабудулі дырэктар цэнтры Вольга Алейнікава. — Аптымальным рашэннем гэтай праблемы з'яўляецца будаўніцтва пансіяната.

Адна з установаў, якая першай падтрымала ідэю стварэння пансіяната — Беларускае рэспубліканскае таварыства «Дзеці ў бядзе». З

Дом-першынец новага праекта.

яе падтрымкай пачалася праца па пошуку інвестараў і фундатараў, якія дапамаглі распрацаваць праект забудовы, прафінансаваць будаўнічыя матэрыялы і саму працу.

Акрамя першага дамкі, ужо ўзведзена дзіцячая гульнявая пляцоўка: гэты праект ажыццявіўся дзякуючы фінансавай падтрымцы пасольства Польшчы ў Беларусі.

— Мы вельмі ўдзячныя Міністэрству аховы здароўя, Пріорбанку, Польскай амбасадзе, беларускаму «Ротары-клубу», ірландскаму фонду «Дзеці Чарнобыля», беларускім будаўнічым прадпрыемствам, якія адгукнуліся на наш зварот, не толькі падтрымалі ідэю, але і зрабілі значны фінансавы ўнёсак, узялі на сябе многія расходы, — падзяліўся ў час прэзентацыі кіраўнік дабрачыннай арганізацыі «Дзеці ў бядзе» Яўген Украінцаў. — А кошт кожнага такога дома складае 35 тысяч еўра.

У час прэзентацыі гэтай новабудулі прагучалі словы, якія прымусілі задумацца пра сапраўдны кошт гэтага праекта, які немагчыма вымяраць аднымі грашыма — штогод дзякуючы толькі аднаму такому дому будуць выратаваны тры-чатыры дзіцячыя жыцці.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

ЗАХОЎВАННЕ АЗІМАГА ЧАСНАКУ

Азімы часнок без страт захоўваецца нядоўга — усяго некалькі месяцаў. Вядома, руплівым гаспадарам, якія ведаюць шмат хітрасцяў доўгахарства агародніны, удаецца пратрымаць яго ў засеках да вясны. Але тут здароўе галова — асноўная ўмова. Аднак хваробы часнаку адразу непрыйметныя.

Магчымыя хваробы часнаку пры захоўванні

Шыйкавая гніль, мабыць, самае распаўсюджанае грыбковае захворванне. Агародніна размякчаецца, становіцца вадкай, жаўтлявай альбо наогул муміфікуецца.

Нападаюць на яго і іншыя інфекцыі, узбуджальнікамі якіх становяцца грыбы. Напрыклад, рознакаляровыя цвілі — зялёная, шэрая, чорная. Пры першай (яе яшчэ называюць пеніцыллёз) некаторыя зубкі становяцца вялікімі, на сакавітай тканцы ўтвараюцца ўціснутыя светла-жоўтыя плямы, якія потым пакрываюцца зялёным плесневым налётам. Вельмі дробныя споры грыба пачынаюць распаўсюджвацца ўглыб і ўшыр, калі лускавінкі прарываюцца: з аднаго пашкоджанага зубчыка яны адразу пранікаюць ўсярэдзіну галоўкі. Зубкі зморшчваюцца, цягнуцца, крышацца. Часнок становіцца пустым. Споры разлятаюцца вакол, і праз 2—3 месяцы зялёная цвіль ахоплівае ўвесь часнок. Шэрая цвіль любіць сцяліцца на баках і донцы зубкоў. Яе знак адрознення — шэры пухнаты налёт. Чорная цвіль, або аспергіллёз, пашкоджае верхнюю лускавінку. Паміж імі ўтвараецца чорная маса дробных спор, якія заражаюць суседзяў не толькі пры прамым кантакце, але і разлятаюцца па паветры.

Бывае ў часнаку і белая гніль, быццам светлае макавае насенне на зубках. А сканчаецца ўсё банальным гніеннем.

Часам гнілі і цвілі правакуе бактэрыі часнаку, прычынай якога становяцца ўжо не грыбы, а бактэрыі. На зубках падчас захоўвання з'яўляюцца паглыбленыя болкі і палоскі, якія ідуць ад донца ўгору. Тканкі робяцца перламутрава-жоўтымі. Гэтая хвароба выдатна маскіруецца. Калі вы з'яўляецеся паставіцеся да апісаных сімптомаў і пасадзіце нездаровыя зубкі на градку, у тэрмін з'явіцца ўсходы, якія нават будуць нармальна развівацца. Аднак увесь ураджай або яго львіная доля акажацца няясным.

Наогул усе апісаныя хваробы рэдка ўзнікаюць паасобку. На адной галоўцы бывае да 3-4 захворванняў. А прадухіляюць усе хваробы аднолькава. Паколькі дачны ўраджай не такі вялікі, як прамысловы, пратручваюць заражаны часнок фунгіцыдамі не варта.

Экалагічнасць вырашчаных прадуктаў — вышэй за ўсё! Таму пойдзем абсалютна бяспечным для здароўя шляхам: раз на 10 дзён станем аглядаць часнок, які захоўваецца, і выдаляць падазроныя галоўкі. А каб такія як мага даўжэй не з'яўляліся, трэба стварыць ураджаю аптымальны ўмовы.

Па-першае, пакінуць на зіму толькі прасушаны, шчыльны часнок. Зубкі не павінны лёгка аддзяляцца ад донца, інакш зніжаецца ўстойлівасць да хвароб.

Па-другое, трэба падтрымліваць нулявую тэмпературу захоўвання, а лепш нават мінусавую (1-2°C). Пры ёй спыняецца развіццё грыбоў, а значыць, гнілі і цвілі. А вось калі слупок тэрмометра падымаецца вышэй за 0°C, галоўкі хварэюць, усыхаюць альбо пачынаюць прарастваць.

Па-трэцяе, неабходна сачыць за вільготнасцю ў памяшканні, аптымальны паказчык для часнаку — не больш за 70-80%. Таму часнок нельга захоўваць разам з агароднінай, для якой такое паветра занадта сухое. У памяшканні з такімі параметрамі здаровы часнок мае сэнс трымаць у палатняных мяшэчках, на якія надзяваюць поліэтыленавыя пакеты, пакідаючы іх адкрытымі. Калі ўраджай ляжыць у цёплым кладуцы, праз месяц пакет завязваюць, каб часнок не завяў.

РЭСТАРАН ДЛЯ ПТУШАК

Што тут казаць, птушкі — выдатныя памочнікі на дачы. А значыць, пра іх трэба паклапаціцца, асабліва цяпер, узімку. Снягі, халады, есці хочацца. А мы тут як тут. Нам жа гэта няцяжка, ці не так? Усяго толькі зрабіць некалькі кармушак, ды не забывацца дадаваць туды ежы.

Шыкоўны птушыны рэстаран атрымаецца з ліста фанеры адвольных памераў (скажам, 25x25 см ці 20x30 см) і невялікіх брусочкаў даўжынёй 12—25 см. Спачатку падрыхтуем сам столик, затым да яго па кутах прымацуем чатыры вертыкальныя стойкі, а да іх — дзве (можна і чатыры) гарызантальныя перакладзіны, на якія лягуць скаты даху. Для даху спатрэбяцца абрэзкі бляхі, алюмінію, сайдынгу, тонкай фанеры.

А ёсць варыянты прасцей. Бярэм звычайную кардонную скрынку. Калі бары занадта высокія, абразаем іх па перыметры да вышыні 2-3 см, прымацоўваем явровачкі — усё, гатова! Ад старога пластмасавага вядра спатрэбіцца ніякая частка з дном. Вышыня борціка таксама 2-3 см, астатнюю частку вядра адразаем.

Пойдзе ў справу і непатрэбная пластыкавая каністра. Кладзём яе плазам і разразаем пасярэдзіне. Калі ўдала разрэжам, можа атрымацца адразу дзве кармушкі.

Можна зрабіць птушынае «бістро» з вялікага папяровага пакета ад соку. Ва ўсіх чатырох баках праразаем вялікія праёмы, каб птушкі не баяліся і маглі вольна залятаць у кармушку.

Ну і самы прасты варыянт падкарміць птушак узімку — гэта равесіць кавалачкі хлеба ці нясоленага сала на галінах. Так ласаватца асабліва любіць сініці.

■ Пазбаўляемся ад залежнасці

«МЯНЕ ЎЖО НЕ ЦЯГНЕ ДА ЦЫГАРЭТЫ»

Аўтатрэнінг і фармацэўтыка павінны дапамагчы

Тытунёвая залежнасць сумяшчае ў сабе два віды залежнасці — псіхалагічную (стойкі рэфлекс з-за шматразавага паўтарэння адных і тых жа рухаў) і фізічную (развіццё стану адмены ў выпадку спынення паступлення нікаціну ў арганізм).

Паводле слоў урача-валеолага Мінскага гарадскога псіханеўралагічнага дыспансера Леаніда МЯЛЕШКІ, сіндром адмены нікаціну праяўляецца праз 3-4 гадзіны пасля спынення курэння. Пік прыпадае на 24-28 гадзін. У гэты час з'яўляюцца дрэннае самаадчуванне, слабасць, раздражняльнасць, неспакой, павышаны апетыт, кашаль, галаўны боль, зніжэнне ўвагі, бяссонніца. Гэтыя «непрыемнасці» фактычна знікаюць праз 2-3 тыдні.

Два спосабы адмовы ад курэння:

— аднамомантавы (раз і назаўжды)
— паступовы (са зніжэннем колькасці цыгарэт да поўнай адмовы).

Да адмовы трэба рыхтавацца. Лепш намеціць пэўную дату, а да таго прытрымлівацца наступных правілаў.

1. Не дакурваць цыгарэту да канца (пакідаць трэцюю частку).
2. Не зацягвацца.
3. Штодня курыць на адну цыгарэту менш.
4. Не курыць на пусты страўнік.
5. Ніколі не курыць «за кампанію».
6. Завесці новыя «бяздымныя» звычкі.

У першыя дні адмовы:

○ Піць больш вадкасці (вады, сокаў, гарбаты з лімонам).

○ Не піць моцную гарбату, каву, не ўжываць вострыя стравы.

○ Ужываць больш кіс-

ламалочных прадуктаў, садавіны і гародніны.

○ Штодня прымаць душ.

○ Падтрымліваць высокі ўзровень фізічнай актыўнасці.

Можна звярнуцца па дапамогу да спецыялістаў — урачоў-нарколагаў, псіхалагаў, псіхатэрапеўтаў.

Першае, што трэба мець на ўвазе, — аўтагенныя трэнніроўкі. Звычайныя самаўнушэнні. Формула самаўнушэння павінна выклікаць вельмі яркі вобраз. Напрыклад, «Курэнне мне праціўнае», «Лёгка дыхаць, калі не курыш», «Ніхто і нішто не прымусіць мяне памяняць маё рашэнне», «Калі я вырашыў кінуць курыць, значыць, кіну — у мяне жалезна воля», «Мяне ўжо не цягне да цыгарэты». Падобныя фразы неабходна прамаўляць перад сном, пасля прабуджэння, некалькі разоў на працягу дня

і абавязкова ў сітуацыі, калі хочацца курыць.

Існуюць і фармакалагічныя сродкі — зямшчальная тэрапія. Такія сродкі можна набыць у аптэцы без рэцэпта. Гэта пластыр, гумкі, распыляльнікі для носа, інгалятары, два віды таблетак. Выбар можа залежаць ад уласных пераваг. Сама па сабе нікаціназамышчальная тэрапія курэнне не спыніць, аднак дыскамфорт зменшыць. Не рэкамендуецца прымяняць цяжарным, малым людзям і хворым з сардэчнай паталогіяй.

Калі 70 працэнтаў тых, хто спыняе курэнне, бяруцца за старое на працягу трох месяцаў. Калі вы тройчы ўжо спрабавалі развітацца са звычайкай, звярніцеся па псіхатэрапеўтычнае або лекавае лячэнне. Паўтарыце свае спробы. Вельмі многім удаецца кінуць курыць. Зможаце і вы.

Святлана БАРЫСЕНКА

■ Павер у суд

«САГРЭМ ДЗІЦЯЧЫЯ СЭРЦЫ»

Пад такой назвай у Магілёве стартвала дабрачынная акцыя.

— Акцыя праводзіцца напярэдадні навагодніх свят ужо другі раз, — расказала дырэктар Магілёўскага абласнога аддзялення Беларускага дзіцячага фонду Ірына Фісюк. — Яна ўключае некалькі мерапрыемстваў, накіраваных на збор сродкаў для дапамогі дзецям з малазабеспечаных, шматдзетных і няпоўных сем'яў, сіротам, хворым дзецям і дзецям-інвалідам. Сабраныя грошы пойдучы на падарункі, літаратуру для дзіцячых бібліятэк, пастаноўку і правядзенне навагодніх свят.

У раённых карэкцыйных цэнтрах пройдуць акцыі пад агульнай назвай «Дрэва жаданняў». Падчас навагодніх і калядных свят дзеці змогуць павесіць на гэтыя дрэвы самаробныя цацкі з напісанымі на іх пажаданнямі. Пры магчымасці яны будуць выкананы. Навагоднія сюрпрызы ад кіраўнікоў мясцовай улады, валанцёраў і ўсіх тых, хто прыме удзел у дабрачынным марафоне, чакаюць таксама маленькіх пацыентаў абласнога дзіцячага рэабілітацыйнага цэнтра і абласной дзіцячай бальніцы.

580 хлопчыкаў і дзяўчынак з ліку сірот, а таксама з малазабеспечаных і прыёмных сем'яў прымуць удзел у вялікім навагоднім свяце, якое адбудзецца 27 снежня на базе абласнога цэнтра творчасці ў Магілёве. А 3 студзеня каля 200 выхаванцаў раённых дзіцячых цэнтраў карэкцыйнага навучання і рэабілітацыі чакае забаўляльнае прадстаўленне ля навагодняй ёлкі і спектакль у абласным тэатры лялек.

Як адзначыла Ірына Фісюк, падвядзенне вынікаў марафона «Сагрэм дзіцячыя сэрцы» адбудзецца 14 студзеня падчас дабрачыннага канцэрта дзіцячых творчых калектываў вобласці «Залаты дождж». На мерапрыемства запрасяць усіх, хто прымае удзел у марафоне.

Нэлі ЗІГУЛЯ

«ДЗЯВЯТКА» — ДЛЯ АБАНЕНТАЎ МТС

Найбуйнейшы мабільны аператар МТС пачаў падключаць нумары фармату 9xx xx xx з кодам сетак 33. Абанентам даступныя нумары ў дыяпазоне ад +375 33 900 00 00 да +375 33 904 99 99. Наступныя нумарныя партыі, якія пачынаюцца з лічбы «9», будуць уведзены пазатапа. Масіў нумароў, замацаваны за мабільным аператарам МТС, на сёння складае ўжо 7 мільёнаў камбінацый.

Надзея НІКАЛАЕВА.

16-ГАДОВЫ ГВАЛТАЎНІК АТРЫМАЎ 9 ГАДОЎ КАЛОНІ

У законную сілу ўступіў прысуд у дачыненні да 16-гадовага сына памочніка выхавальніка дзіцячага дома сямейнага тыпу з вёскі Казлоўка Светлагорскага раёна. Маладога чалавека прызналі вiнаватым у згвалтаванні дзяўчынак 7-і, 12-ці і 13-ці гадоў.

Як паведаміла «Звяздзе» афіцыйны прадстаўнік Следчага камітэта Беларусі Юлія Ганчарова, суд разглядае справу аб гвалце ў прыёмнай сям'і з Светлагорскага раёна ў закрытым рэжыме. Дзевяць гадоў пазбаўлення волі з адбыццём пакарання ў выхаваўчай калоніі — такі прысуд вынес суддзя сыну памочніка выхавальніка.

Нагадаем, крiмінальная справа першапачаткова была заведзена ў дачыненні да 43-гадовага памочніка выхавальніка дзіцячага дома сямейнага тыпу аддзела адукацыі Светлагорскага райвыканкама. Разам з жонкай яны выхоўвалі 13 дзяўчынак — сацыяльных сірот. Мужчыну затрымалі вiнаватым гэтага года па падазрэнні ў згвалтаванні адной з іх. Гэта здарылася пасля таго, як былая выхаванка звярнулася ў медыцынскую ўстанову, бо зацярпела. У ходзе расследавання высветлілася, што дзеянні сэксуальнага характару памочнік выхавальніка здзяйсняў таксама і ў дачыненні да іншых дзяўчатак. Больш за тое, гвалтаваў іх і родны сын памочніка выхавальніка. Крiмінальная справа ў дачыненні да яго бацькі разглядаецца ў судзе.

Надзея ПАЎЛАВА.

«СІТРАЕН» — НЕ ПАДВОДНАЯ ЛОДКА

У Мінску выратавальнікі аказалі дапамогу кіроўцу, які патрапіў у вадзяны палон.

Каля 8 гадзін раніцы той сам звярнуўся ў цэнтр аператыўнага ўпраўлення Мінскага гарадскога ўпраўлення МНС. Паведаміў, што, рухаючыся на «Сітраен» па закрытай для руху раз'язцы праспект Дзяржынскага — вуліца Алібегава, праваліўся пад зямлю і аўтамабіль затапіла.

Як было ўстаноўлена пазней, з-за прарыву трубаправода халоднага водазабеспячэння на вуліцы Н.Орды (на супраць месца здарэння) па каналізацыі вада выйшла на скрыжаванне праспекта газеты «Праўда». На закрытай для руху вышэйназванай раз'язцы вада назапасілася, і ў яе ўехаў «Сітраен». Машына заглохла, паколькі ўзровень вады быў каля аднаго метра. Падраздзяленні МНС дапамаглі кіроўцу выбрацца і адбуксіраваць аўтамабіль у беспечнае месца.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Технический администратор доменной зоны BY

УП «НАДЕЖНЫЕ ПРОГРАММЫ» сообщает о проведении благотворительного аукциона на регистрацию доменных имен, исключенных из реестра. Средства от аукциона, кроме стандартной стоимости услуг по регистрации доменного имени и налогов, будут перечислены на нужды детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей.

Предметом аукциона являются доменные имена в доменной зоне BY, исключенные из реестра национальной доменной зоны. Перечень доменных имен, предлагаемых к регистрации по результатам аукциона, размещен на сайте <https://auction.cctld.by>

Дата начала аукциона – 13 января 2014 г., дата окончания аукциона – 23 января 2014 г.

Время начала аукциона – 12.00 даты начала аукциона, время окончания аукциона – 12.00 даты окончания аукциона. В случае, если в течение последних 2 минут до окончания аукциона была сделана ставка, срок проведения аукциона автоматически продлевается еще на 5 минут.

Аукцион проводится на интернет-ресурсе <http://auction.cctld.by>. В отношении каждого доменного имени, являющегося предметом аукциона, размещается программная форма, позволяющая участникам аукциона делать ставки.

Участниками аукциона могут быть юридические и физические лица, в том числе индивидуальные предприниматели, являющиеся резидентами или нерезидентами Республики Беларусь. Для участия в аукционе участник должен пройти регистрацию на сайте <http://auction.cctld.by>. Начальная цена предмета аукциона составляет 300 000 белорусских рублей. Шаг аукциона – 50 000 белорусских рублей.

Прием ставок прекращается по истечении 10 календарных дней после начала аукциона по каждому доменному имени.

Аукцион считается состоявшимся при наличии хотя бы одной ставки. Победившим в аукционе считается тот участник, который сделал максимальную ставку к моменту окончания аукциона.

Текст Положения о порядке проведения аукциона на регистрацию доменных имен, исключенных из реестра, находится на сайте <http://auction.cctld.by> в разделе «Правила проведения аукционов»

Организатор аукциона: УП «НАДЕЖНЫЕ ПРОГРАММЫ», УНП 100160363, e-mail: au@hoster.by, Тел. организатора +375 17 239 57 02. Тел. комиссии по организации и проведению аукциона +375 17 239 57 77.

Паритетбанк

www.paritetbank.by

Открытое акционерное общество «Паритетбанк», расположенное по адресу: 220002, г. Минск, ул. Киселёва, 61а, сообщает, что 23 декабря 2013 года в соответствии с решением Наблюдательного Совета ОАО «Паритетбанк»

ПРОВОДИТСЯ ВНЕОЧЕРЕДНОЕ ОБЩЕЕ СОБРАНИЕ АКЦИОНЕРОВ В ЗАОЧНОЙ ФОРМЕ С ПОВЕСТКОЙ ДНЯ:

1. О процедурных вопросах.
2. О результатах закрытой подписки на дополнительные акции.
3. О внесении изменений и дополнений в Устав Открытого акционерного общества «Паритетбанк».

Собрание проводится по адресу: г. Минск, ул. Киселёва, 61а, комн. 205.

Список лиц, имеющих право на участие во внеочередном Общем собрании акционеров, составляется на основании реестра владельцев ценных бумаг, сформированного по состоянию на 13 декабря 2013 года.

Регистрация лиц, имеющих право на участие во внеочередном Общем собрании акционеров, будет проводиться при получении бюллетеней при предъявлении документов, удостоверяющих личность (подтверждающих их полномочия).

Получить бюллетени для заочного голосования и ознакомиться с материалами к собранию участники собрания могут по адресу: г. Минск, ул. Киселёва, 61а, комн. 205 – 16 декабря 2013 года с 9.00 до 13.00 по месту проведения внеочередного Общего собрания акционеров.

Заполненные бюллетени для заочного голосования должны быть возвращены не позднее 19 декабря 2013 года по месту проведения внеочередного Общего собрания акционеров, дата подсчета голосов – 20 декабря 2013 года.

Принявшими участие во внеочередном Общем собрании акционеров считаются лица, заполненные бюллетени которых получены ОАО «Паритетбанк» в указанном порядке, которые включаются в одноименный список.

Телефон для справок: 288 64 74.

Правление ОАО «Паритетбанк».

Лицензия Национального банка Республики Беларусь на осуществление банковской деятельности от 08 мая 2013 года № 5. УНП 100233809.

АДПОМСЦІЛА

У Наваполацку жанчына выпіла і накіравалася да знаёмай, каб «працягнуць банкет». Пастукала ў акно кватэры на першым паверсе. Малалетні сын гаспадыні, які быў дома, адмовіўся адчыніць дзверы. Пакрыўдзіўшыся, дама скрала веласіпед. Хлопчык выклікаў міліцыю, а сам выйшаў на вуліцу і накіраваўся ўслед за няпрошанай госцяй. Зладзейку прысудзілі да штрафу (30 базавых) і прымусовага лячэння ад алкагалізму.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ЗА КОШТ СПАГАДЛІВЫХ «ЛЯЧЫЎ» СЯСТРУ, ЯКОЙ... НЕ БЫЛО

22-гадовы аферыст збіраў на інтэрнэт-форуме грошы на лячэнне неіснуючай сястры. Калі гэта выкрылася, члены аднаго з аўтамабільных клубаў, куды больш за год таму ўступіў гэты жыхар Фаніпаля, звярнуліся да праваахоўнікаў.

Малады чалавек паспеў пасябраваць з многімі ўдзельнікамі клуба, нават гуляў з імі ў футбол. Актыўна перапісваўся на форуме пад сваім нікам. І калі за яго подпісам з'явілася паведамленне, што яго сястра смяротна хворая і знаходзіцца ў адной з клінік Германіі, а для праходжання дарагога курса лячэння патрэбны грошы, многія са знаё-

мых хлопца вырашылі дапамагчы яму. Грошы на лячэнне сястры пералічвалі на электронны кашалёк, на мабільны тэлефон, перадавалі асабіста пры сустрэчы.

Аўтар усім дзякаваў на форуме, даваў справаздачу пра сумы атрыманых сродкаў. Аднак праз нейкі час некаторыя фарумчане пачалі сумнявацца, што грошы збіраюцца для лячэння смяротна хворага чалавека. Справа ў тым, што некаторыя з іх, жадаючы дапамагчы, хацелі дамовіцца аб праходжанні сястрой абследавання і лячэння ў добрай клініцы ў Германіі, для чаго прасілі ўдакладніць назву той клінікі, дзе ўжо знаходзілася дзяўчына, і нумар яе тэлефона. «Брат»

на гэтыя пытанні не адказваў. Гэта ж як не паведаміў прозвішча бацькоў сястры і дзе тыя жывуць. А пасля адзін з удзельнікаў клуба размясіў фота дзяўчыны, якая вельмі падобная да «сястры» маладога чалавека, але адчувае сябе добра і жыве ў Расіі... Праз нейкі час малады чалавек прызнаўся, што ўсіх падмануў.

Супрацоўнікі міліцыі высветлілі, што насамрэч ніякай хворай сястры ў аферыста няма, а атрыманыя быццам бы на яе лячэнне грошы ён траціў на свае патрэбы. Праваахоўнікі мяркуюць, што пацярпелых можа быць нашмат больш.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ТЕХНОБАНК

Открытое акционерное общество
220002, г. Минск, ул. Кропоткина, 44

Уважаемые акционеры ОАО «Технобанк»!

Настоящим извещаем о проведении внеочередного Общего Собрания акционеров ОАО «Технобанк» в **очной форме** по решению Наблюдательного Совета ОАО «Технобанк» от 20.11.2013 (протокол № 58) на основании собственной инициативы Наблюдательного Совета ОАО «Технобанк».

Дата проведения: 18 декабря 2013 года.

Место проведения (адрес): г. Минск, ул. Кропоткина, 44, ОАО «Технобанк», 2-й этаж.

Регистрация лиц, имеющих право на участие в общем собрании: **с 11.00 до 11.30**

по месту проведения собрания при предъявлении документов, подтверждающих их личность (паспорт) и полномочия представителей акционеров (документ, подтверждающий полномочия руководителя юридического лица; доверенность).

Время проведения заседания: **с 11.30 до 13.00.**

Повестка дня Общего Собрания акционеров:

1. Об утверждении протоколов органов управления ОАО «Технобанк».
2. О предоставлении безвозмездной (спонсорской) помощи.

Предоставление для ознакомления информации (документов), подлежащей предоставлению при подготовке к проведению собрания, осуществляется в ОАО «Технобанк» по адресу: г. Минск, ул. Кропоткина, 44, на основании письменного запроса на имя Председателя Правления ОАО «Технобанк» лиц, имеющих право на участие в Общем Собрании акционеров и(или) их уполномоченных представителей.

Лицензия Национального банка Республики Беларусь на осуществление банковской деятельности № 11 от 05.06.2013, УНП 100706562.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

Государственное предприятие

«Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона)

по поручению Открытого акционерного общества «Слуцкий пивоваренный завод» (продавец) проводит повторный открытый аукцион по продаже одним лотом имущества:

ЗДАНИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО КОРПУСА, общей площадью 2168.9 кв.м (инв. № 640/С-27293); ВЕСОВАЯ, общей площадью 25.8 кв.м (инв. № 640/С-27303); ПЕРЕХОДНАЯ ГАЛЕРЕЯ, общей площадью 65 кв.м (инв. № 640/С-27304); ЭЛЕВАТОР, общей площадью 1414.3 кв.м (инв. № 640/С-27309); ГЛАВНЫЙ ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ КОРПУС, общей площадью 12370 кв.м (инв. № 640/С-27312); ПРОХОДНАЯ, общей площадью 30.8 кв.м (инв. № 640/С-27313); НЕЗАВЕРШЕННОЕ ЗАКОНСЕРВИРОВАННОЕ КАПИТАЛЬНОЕ СТРОЕНИЕ, общей площадью 440.2 кв.м (инв. № 640/У-72996); ОБОРУДОВАНИЕ ЭЛЕВАТОРА.

Имущество расположено на земельном участке, площадью 3,1450 га (предоставлен на праве постоянного пользования) с кадастровым номером 624650100001006067, расположенном по адресу: **Минская область, г. Слуцк, ул. Тутаринова, 1;**

ТРАНСФОРМАТОРНАЯ ПОДСТАНЦИЯ, общей площадью 40,2 кв.м (инв. № 640/С-27297); НАСОСНАЯ СТАНЦИЯ (станция 2 подъема), общей площадью 116.9 кв.м (инв. № 640/С-51797).

Имущество расположено на земельном участке, площадью 0,1960 га (предоставлен на праве постоянного пользования) с кадастровым номером 624650100001007683, расположенном по адресу: **Минская область, г. Слуцк, ул. Головащенко;**

СКВАЖИНА № 8 (инв. № 640/С-27298) и ограждение.

Начальная цена – 14 488 696 960 бел. руб. (стоимость снижена на 20%).

Задаток, 10% от начальной цены (1 448 869 000 бел. руб.), перечисляется на р/с № 3012108260016 в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк», БИК 153001369, г. Минск, УНП 690324015 государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации».

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 (десяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 20 (двадцати) банковских дней со дня проведения аукциона, если иное не предусмотрено договором купли-продажи.

Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель).

Предыдущее извещение о проведении торгов опубликовано в газете «Звязда» от 19.11.2013.

Порядок проведения аукциона и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.rlt.by.

Аукцион состоится **24.12.2013** в 09.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по **23.11.2013** до 16.00 по указанному адресу.

Тел.: (8017) 224 61 34, (8029) 102 21 17.

НАВИНЫ

ПАЦІЗЕІ

ФАКТЫ

Общество с ограниченной ответственностью «Студенческий дом» информирует юридических и физических лиц о создании объекта долевого строительства.

ИНФОРМАЦИЯ О ЗАСТРОЙЩИКЕ
 ЗАСТРОЙЩИК (заказчик) – ООО «Студенческий дом»
 Зарегистрировано решением Минского городского исполнительного комитета от **07.09.2000 № 1030** в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № **100037170**.

Адрес застройщика: 220040, г. Минск, ул. Восточная, д. 39, помещение 1Н, кабинет № 16, телефон/факс: 292 53 67.
 Режим работы: понедельник–пятница с 8.45 до 17.30, выходные дни – суббота, воскресенье.

В течение предыдущих трех лет предприятие построило:
 - жилые дома по ул. Корш-Саблина;
 - жилой дом по ул. Гало, 8.

ИНФОРМАЦИЯ О ПРОЕКТЕ СТРОИТЕЛЬСТВА
 Цель строительства – исполнение инвестиционного проекта по строительству объекта: **«Многоэтажные жилые дома (не относящиеся к жилым домам повышенной комфортности) со встроенными помещениями общественного назначения и подземными гараж-стоянками в районе жилой застройки в квартале ул. Комаровское кольцо – пер. Восточный – ул. Корш-Саблина – ул. Восточная в г. Минске. Жилой дом № 1 по генплану – 2-я очередь»**.

Договоры долевого строительства будут заключены на строительство 10 квартир в 10-этажном 81-квартирном кирпичном жилом доме № 1 по генплану (количество однокомнатных квартир

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ОБЪЕКТА ДОЛЕВОГО СТРОИТЕЛЬСТВА 10-этажного 81-квартирного жилого дома № 1 по генплану объекта: «Многоэтажные жилые дома (не относящиеся к домам повышенной комфортности) со встроенными помещениями общественного назначения и подземными гаражами-стоянками в районе жилой застройки в квартале ул. Комаровское кольцо – пер. Восточный – ул. Корш-Саблина – ул. Восточная в г. Минске»

– 2; двухкомнатных квартир – 4; трехкомнатных квартир – 4).

Стоимость 1 кв.м общей площади по СНБ однокомнатных (общей площадью 38,71 м²) и двухкомнатных квартир (общей площадью 67,8 м²) составляет 1 800 долларов США по курсу НБ РБ, что в эквиваленте на 01.11.2013 составляет 16 614 000 белорусских рублей. Цена объекта долевого строительства является неизменной в долларовом эквиваленте на весь период строительства.

Стоимость 1 кв.м общей площади по СНБ трехкомнатных квартир (общей площадью 78,25 м²) составляет 1 750 долларов США по курсу НБ РБ, что в эквиваленте на 01.11.2013 составляет 16 152 500 белорусских рублей. Цена объекта долевого строительства является неизменной в долларовом эквиваленте на весь период строительства.

Стоимость 1 кв.м общей площади по СНБ двухкомнатных

(общей площадью 75,08 м²) и трехкомнатных квартир (общей площадью 91,04 м², 101,93 и 104,23 м²) составляет 1 700 долларов США по курсу НБ РБ, что в эквиваленте на 01.11.2013 составляет 15 691 000 белорусских рублей. Цена объекта долевого строительства является неизменной в долларовом эквиваленте на весь период строительства.

Межквартирные лестничные клетки, лестницы, лифты, лифтовые и иные шахты, коридоры, крыши, технические этажи, подвалы и другие места общего пользования, несущие, ограждающие несущие конструкции, механическое, электрическое, сантехническое и иное оборудование, находящееся за пределами или внутри жилых и (или) нежилых помещений, элементы озеленения и благоустройства, а также иные объекты недвижимости, служащие целевому использованию здания, поступают в общую собственность Дольщиков, если финанси-

рование строительства этих объектов производилось всеми Дольщиками, и передаются Застройщиком по акту приемки-передачи представителю товарищества собственников.

ЗАСТРОЙЩИКОМ ПОЛУЧЕНЫ:
 - решение Мингорисполкома от 16.08.2012 г. № 2598;
 - разрешение на производство строительно-монтажных работ Инспекции департамента контроля и надзора за строительством по г. Минску от 08.10.2012 г. № 2-207Ж-025/12;
 - экспертное заключение ДРУП «Госстройэкспертиза по городу Минску» от 01.06.2009 № 0330-8-2009;
 - экспертное заключение ДРУП «Госстройэкспертиза по городу Минску» от 18.05.2011 № 369-60/11.

Застройщику выделены земельные участки общей площадью 0,1615 га и 0,1996 га, свидетельства (удостоверения) № 500/1035-5085 от 15.09.2011 и № 500/1035-5084 от 12.10.2012 выданы Республиканским унитарным предприятием «Минское городское агентство по государственной регистрации и земельному кадастру».

Начало строительства – IV квартал 2012 г.
Предполагаемый срок ввода в эксплуатацию строящегося дома I квартал 2015 года.

Подрайком по строительству объекта являются ОАО «Стройтрест № 35» СУ № 201, ООО «Строительный континент».

Ознакомление дольщиков с объектом долевого строительства и условиями заключения договоров на строительство производится по адресу: г. Минск, ул. Восточная, 39, пом. 1Н, каб. № 16. тел. 292 53 67.

ДОГОВОР СРОЧНОГО БАНКОВСКОГО ВКЛАДА (ДЕПОЗИТА) «ИНДЕКСИРУЕМЫЙ» №

г. _____ «___» _____ 20__ г.

Открытое акционерное общество «Белагропромбанк» (ОАО «Белагропромбанк»), именуемое в дальнейшем «Вкладополучатель», в лице _____, действующего на основании _____, с одной стороны, и _____, именуемый в дальнейшем «Вкладчик» с другой стороны, далее совместно именуемые «Стороны», заключили настоящий договор о нижеследующем.

- Вкладчик вносит наличными или перечисляет безналичным путем денежные средства в белорусских рублях на вкладной (депозитный) счет № 3414 _____ / _____ в день заключения настоящего договора, а Вкладополучатель принимает их, обязуется обеспечить их сохранность и возратить наличными денежными средствами, либо безналичным путем (по усмотрению Вкладчика) сумму вклада (депозита) и начисленные проценты в порядке и на условиях, предусмотренных настоящим договором.
- Вид договора банковского вклада (депозита): срочный.
- Сумма вклада (депозита) на дату внесения (перечисления) вклада (депозита):

Сумма вклада (депозита) цифрами	Сумма вклада (депозита) прописью	Валюта вклада (депозита)
		Белорусские рубли

4. Срок хранения денежных средств на вкладном (депозитном) счете составляет _____ (_____) календарных дней с _____ по _____. Дата наступления срока возврата вклада (депозита): _____.

5. Вклад (депозит) и причитающиеся по нему проценты выплачиваются в валюте вклада (депозита).

6. Пополнение и (или) частичное истребование суммы вклада (депозита) не допускается. 7. Общий доход по вкладу (депозиту) на момент заключения настоящего Договора (при соблюдении соответствующих условий совершения расходных операций) состоит из суммы: процентов, начисленных с применением основной фиксированной процентной ставки в размере _____ (_____) процентов годовых;

процентов, начисленных с применением дополнительной процентной ставки (процентов годовых) в размере, который составляет величину, равную процентному росту курса доллара США в период со дня внесения вклада (депозита) до дня наступления срока возврата вклада (депозита). Под курсом доллара США понимается официальный курс, установленный Национальным банком Республики Беларусь на соответствующую дату. Размер дохода по дополнительной процентной ставке (в процентах годовых) определяется следующим образом (точность операции – четыре знака после запятой): курс доллара США на дату наступления срока возврата вклада (депозита), указанную в пункте 4 настоящего Договора, делится на курс доллара США на дату заключения договора банковского вклада (депозита), полученное значение умножается на 100, из результата вычитается 100. Результат умножается на количество дней в году (365(366)) и делится на количество дней срока размещения вклада (депозита) (____) дней).

8. В случае если курс доллара США на дату возврата вклада (депозита), ниже, чем на дату внесения вклада (депозита) или указанные курсы равны, дополнительный процентный доход не выплачивается. В случае истребования Вкладчиком суммы вклада (депозита) до наступления даты его возврата (досрочное расторжение договора) дополнительный процентный доход не выплачивается.

9. В случае истребования Вкладчиком суммы вклада (депозита) до наступления даты его возврата (досрочное расторжение договора) Вкладополучатель обязан выплатить истребуемую сумму наличными денежными средствами или безналичным перечислением на счет, указанный Вкладчиком в платежном поручении (заявлении), в течение 5 (Пяти) календарных дней со дня предъявления требования Вкладчика в письменной форме.

10. За несвоевременный возврат (по вине Вкладополучателя) денежных средств с вкладного (депозитного) счета Вкладчика или несвоевременную выплату (по вине Вкладополучателя) начисленного дохода Вкладополучатель обязан уплатить Вкладчику пени в размере 0,01 (Ноль целых одной сотой) процента от несвоевременно возвращенной (выплаченной) суммы за каждый календарный день просрочки.

11. Иные условия по настоящему договору, являющиеся обязательными для исполнения Сторонами, определяются Условиями договора срочного банковского вклада (депозита) ОАО «Белагропромбанк» «ИНДЕКСИРУЕМЫЙ», которые являются неотъемлемой частью настоящего договора и официально опубликованы в газете «Звезда» от _____ № _____, на официальном сайте ОАО «Белагропромбанк» в сети Интернет (www.belarpb.by) и размещены на информационных стендах Вкладополучателя.

12. В случае неисполнения Вкладополучателем обязательств по настоящему договору возврат денежных средств Вкладчику осуществляется путем выплаты истребуемой суммы наличными денежными средствами или безналичным перечислением на счет, указанный Вкладчиком в платежном поручении (заявлении), в течение 5 (Пяти) календарных дней со дня предъявления требования Вкладчика в письменной форме. В случае неисполнения Вкладополучателем обязательства по возврату вклада (депозита) по обстоятельствам, предусмотренным законодательством, устанавливающим гарантированное возмещение банковских вкладов (депозитов) физических лиц, возврат вклада (депозита) производится в установленном этим законодательством порядке. Государство гарантирует полную сохранность денежных средств физических лиц в белорусских рублях и иностранной валюте, размещенных на счетах и (или) во вклады (депозиты) в банках Республики Беларусь, и возмещение 100 процентов суммы этих средств в валюте счета либо вклада (депозита). Все банки, имеющие лицензию на привлечение средств физических лиц на счета и (или) во вклады (депозиты), состоят на учете в Агентстве по гарантированному возмещению банковских вкладов (депозитов) физических лиц и привлеченные ими вышеуказанные средства подлежат гарантированному возмещению (официальный сайт Агентства: http://www.adc.by).

13. Спорные вопросы, возникающие при исполнении настоящего договора, решаются путем проведения переговоров Сторон. При недостижении согласия споры по настоящему договору рассматриваются судом в порядке, предусмотренном законодательством Республики Беларусь.

14. Настоящий договор составлен в двух экземплярах, имеющих одинаковую юридическую силу, по одному для каждой из Сторон.

15. Настоящий договор вступает в силу с момента поступления денежных средств на вкладной (депозитный) счет Вкладчика и действует до момента полного возврата Вкладополучателем Вкладчику суммы вклада (депозита) и начисленных процентов по вкладу (депозиту) (закрытия вкладного (депозитного) счета).

16. Сохранность и возврат вкладов (депозитов) физических лиц гарантируется в порядке, установленном законодательством Республики Беларусь.

17. Вкладчик подтверждает, что он ознакомлен и согласен с Условиями договора срочного банковского вклада (депозита) «ИНДЕКСИРУЕМЫЙ».

Вкладополучатель: ОАО «Белагропромбанк» 220036, г. Минск, пр-т. Жукова, 3 (лицензия на осуществление банковской деятельности № 2 от 14 июня 2013 г., выданная Национальным банком Республики Беларусь)	Вкладчик: Документ, удостоверяющий личность: Номер: _____ Выдан: _____ Дата выдачи: _____ Адрес: _____
Адрес: _____ Телефон: _____ БИК: _____ Должность: _____	подпись _____ фамилия, инициалы _____ Телефон: _____
_____	_____
подпись _____	фамилия, инициалы _____

УСЛОВИЯ ДОГОВОРА СРОЧНОГО БАНКОВСКОГО ВКЛАДА (ДЕПОЗИТА) «ИНДЕКСИРУЕМЫЙ»

Настоящие условия договора срочного банковского вклада (депозита) «ИНДЕКСИРУЕМЫЙ» (далее – Условия) являются неотъемлемой частью договора срочного банковского вклада (депозита) «ИНДЕКСИРУЕМЫЙ» (далее – Договор), заключаемого ОАО «Белагропромбанк» (далее – Вкладополучатель) и физическим лицом (далее – Вкладчик), и определяют обязательные для сторон Договора права, обязанности и иные условия.

1. Общие условия по вкладу (депозиту).
 1.1. Минимальный размер суммы вклада (депозита) составляет 10 000 000 (Десять миллионов) белорусских рублей.

1.2. Сумма вклада (депозита), валюта вклада (депозита), размер процентов, срок возврата вклада (депозита) и иные существенные условия, предусмотренные законодательством Республики Беларусь, указываются в Договоре.

2. Права и обязанности Сторон.
 2.1. Вкладополучатель обязуется:

2.1.1. Ежемесячно по истечении каждого месяца со дня поступления суммы вклада (депозита) на вкладной (депозитный) счет начислять на сумму вклада (депозита) проценты с применением основной процентной ставки в размере, предусмотренном пунктом 7 Договора и выплатить их наличными или путем безналичного перечисления на счет, указанный Вкладчиком в Заявлении.

В день наступления срока возврата вклада (депозита): проценты, начисленные с применением основной процентной ставки, причислить к сумме вклада (депозита) и выплатить вместе с суммой вклада (депозита);

при условии, что вклад (депозит) хранился весь срок, установленный Договором, и по нему не начислялись проценты по пониженной процентной ставке, начислить на сумму вклада (депозита) проценты с применением дополнительной процентной ставки в размере, предусмотренном пунктом 7 Договора и выплатить их путем причисления к основной сумме вклада (депозита).

2.1.2. По окончании срока хранения вклада (депозита) выплатить сумму вклада (депозита) наличными денежными средствами или безналичным перечислением на счет, указанный Вкладчиком в платежном поручении (заявлении).

2.1.3. В случае востребования Вкладчиком суммы вклада (депозита) до наступления даты его возврата (досрочное расторжение Договора) выплатить истребуемую сумму наличными денежными средствами или безналичным перечислением на счет, указанный Вкладчиком в платежном поручении (заявлении) в течение 5 (Пяти) календарных дней со дня предъявления требования Вкладчика в письменной форме.

2.1.4. Хранить банковскую тайну вклада (депозита) в порядке, предусмотренном законодательными актами Республики Беларусь.

2.2. Вкладчик обязуется:
 2.2.1. Уведомлять Вкладополучателя в письменной форме не позднее, чем за 5 (Пять) календарных дней о намерении досрочно расторгнуть Договор.

2.2.2. В срок до 10 (Десяти) календарных дней с момента изменения информировать Вкладополучателя обо всех изменениях данных документа, удостоверяющего его личность и (или) места жительства.

2.3. Вкладополучатель имеет право:

2.3.1. В одностороннем порядке производить перенумерацию лицевого счета, вызванную изменением законодательства Республики Беларусь, правил ведения бухгалтерского учета, реорганизацией (изменением организационной структуры) Вкладополучателя, изменением программного обеспечения, используемого для проведения операций, без предварительного уведомления Вкладчика и заключения дополнительного соглашения.

2.3.2. Списывать платежным орденом, если иное не предусмотрено законодательством Республики Беларусь, со счета Вкладчика денежные средства, зачисленные на счет в результате технической ошибки.

2.4. Вкладчик имеет право:

2.4.1. До наступления срока возврата вклада (депозита) истребовать сумму вклада (депозита), в порядке, определенном пунктом 2.2.1. настоящих Условий.

2.4.2. Распоряжаться вкладом (депозитом) лично либо через представителя.

2.4.3. Выдавать доверенности и оформлять завещательные распоряжения по вкладу (депозиту) в соответствии с законодательством Республики Беларусь. Доверенности на получение представителем выплат и завещательные распоряжения правами на денежные средства по вкладу (депозиту) могут быть удостоверены непосредственно в подразделении Вкладополучателя, в котором заключен Договор, если иное не установлено Вкладополучателем и (или) законодательством Республики Беларусь.

2.4.4. Получать выписки по вкладному (депозитному) счету.

3. Порядок начисления и выплаты процентов по вкладу (депозиту) по основной процентной ставке.

3.1. При начислении процентов по вкладу (депозиту) количество дней в году принимается равным 365 (или 366) и точное количество календарных дней в месяце.

3.2. Проценты по вкладу (депозиту) начисляются Вкладополучателем со дня поступления суммы вклада (депозита) на вкладной (депозитный) счет Вкладчика включительно по день, предшествующий дню возврата вклада (депозита). Если дата возврата денежных средств по вкладу (депозиту) приходится на нерабочий день, то возврат денежных средств по вкладу (депозиту) производится в первый рабочий день, следующий за нерабочим днем. При этом проценты по вкладу (депозиту) за нерабочие дни начисляются и уплачиваются по ставке, установленной по вкладу (депозиту).

3.3. При начислении процентов по вкладу (депозиту) учитываются фактические ежедневные остатки денежных средств на вкладном (депозитном) счете.

3.4. При досрочном возврате вклада (депозита) (досрочном расторжении Договора) по требованию Вкладчика проценты по вкладу (депозиту) за период его фактического хранения начис-

ляются по ставке, действующей по вкладу (депозиту) «До востребования» в белорусских рублях на дату совершения операции, причисляются к сумме вклада (депозита) и выплачиваются Вкладчику вместе с суммой вклада (депозита) наличными денежными средствами или безналичным перечислением на счет, указанный Вкладчиком в Заявлении.

3.5. При досрочном возврате вклада (депозита) Вкладополучатель определяет разницу между фактически выплаченными Вкладчику процентами до момента досрочного расторжения Договора и суммой процентов, рассчитанной в соответствии с пунктом 3.4 настоящих Условий. Если выплаченная сумма процентов превышает сумму, рассчитанную в соответствии с пунктом 3.4 настоящих Условий, Вкладчик обязан возратить Вкладополучателю сумму излишне выплаченных Вкладчику процентов. Возврат суммы излишне выплаченных Вкладчику процентов осуществляется путем удержания их платежным орденом, если иное не предусмотрено законодательством Республики Беларусь, из суммы вклада (депозита).

3.6. Если Вкладчик не потребует возврата вклада (депозита) Вкладополучатель платежным орденом, если иное не предусмотрено законодательством Республики Беларусь, перечисляет сумму вклада (депозита) с учетом начисленных процентов на счет по учету вкладов (депозитов) «До востребования» физических лиц. Со дня указанного перечисления на сумму вклада (депозита) проценты ежемесячно начисляются и причисляются к сумме вклада (депозита) в размере, установленном по вкладу (депозиту) «До востребования» в белорусских рублях.

Процентная ставка по вкладу (депозиту) «До востребования» может быть в одностороннем порядке изменена Вкладополучателем с предварительным уведомлением Вкладчика путем опубликования указанной информации в газете «Звезда», на официальном сайте ОАО «Белагропромбанк», на информационных стендах Вкладополучателя. Датой предварительного уведомления является дата опубликования сведений в газете «Звезда». При этом в случае увеличения Вкладополучателем размера процентной ставки, ее новый размер применяется к вкладу (депозиту) со дня, указанного в решении уполномоченного органа Вкладополучателя, но не ранее дня предварительного уведомления. В случае уменьшения Вкладополучателем размера процентной ставки, ее новый размер применяется к вкладу (депозиту) по истечении одного месяца со дня предварительного уведомления Вкладчика. Сумма вклада (депозита) «До востребования» с учетом начисленных процентов подлежит выплате Вкладчику наличными денежными средствами или безналичным перечислением при предъявлении требования Вкладчиком.

4. Порядок начисления и выплаты процентов по вкладу (депозиту) по дополнительной процентной ставке.

4.1. При начислении процентов по вкладу (депозиту) количество дней в году принимается равным 365 (или 366) и точное количество календарных дней в месяце.

4.2. Дополнительный процентный доход начисляется однократно в день наступления срока возврата вклада (депозита) и выплачивается путем причисления к сумме вклада (депозита) в день наступления срока возврата вклада (депозита). В случае истребования Вкладчиком суммы вклада (депозита) до наступления даты его возврата (досрочное расторжение договора) дополнительный процентный доход не выплачивается.

5. Дополнительные условия.

5.1. Выдача денежных средств со счета Вкладчика и процентов по вкладу (депозиту) производится по его требованию при предъявлении документа, удостоверяющего личность в соответствии с законодательством Республики Беларусь. Выдача средств со счета Вкладчика и процентов по вкладу (депозиту) представителю производится при предъявлении надлежаще оформленной доверенности и документа, удостоверяющего личность в соответствии с законодательством Республики Беларусь непосредственно в подразделении Вкладополучателя, в котором заключен Договор, если иное не установлено Вкладополучателем. Выдача денежных средств со счета Вкладчика и процентов по вкладу (депозиту) наследникам, указанным в завещательном распоряжении, или наследникам по закону или завещанию производится непосредственно в том подразделении Вкладополучателя, в котором заключен Договор, если иное не установлено Вкладополучателем, при предоставлении следующих документов, которые остаются у Вкладополучателя: заявления о выдаче вклада (депозита) с указанием данных документа, удостоверяющего личность в соответствии с законодательством Республики Беларусь; копии свидетельства о праве на наследство, заверенной нотариально либо Вкладополучателем, либо иного документа его заменяющего в соответствии с действующим законодательством Республики Беларусь. Вкладополучатель удостоверяет верность копии свидетельства о праве на наследство (или иного документа) после сверки с оригиналом. Кроме того, наследник обязан предъявить документ, удостоверяющий личность в соответствии с законодательством Республики Беларусь.

5.2. Договор может быть расторгнут ранее установленного срока только по требованию Вкладчика. Условия Договора могут быть изменены по соглашению Вкладчика и Вкладополучателя, а также по требованию Вкладчика или Вкладополучателя в случае вступления в силу нормативных правовых актов Республики Беларусь, изменяющих порядок регулирования данных правоотношений и имеющих обратную силу. Все изменения и дополнения оформляются в письменном виде и подписываются Вкладчиком и Вкладополучателем, за исключением изменений, указанных в пункте 2.3.1 настоящих Условий.

6. Особые условия.

Вкладополучатель осуществляет банковские операции по привлечению денежных средств физических лиц во вклады и депозиты на основании лицензии на осуществление банковской деятельности № 2 от 14 июня 2013 года, выданной Национальным банком Республики Беларусь.

ПОЗВОНИ В СВОЙ БАНК 136
 время работы Контакт-Центра Банка
 8.00–20.00 – рабочие дни
 8.00–18.00 – выходные и праздничные дни

Звонок со стационарного телефона, с мобильного телефона (life), velcom, МТС) – по тарифам операторов связи.
 Консультации оказываются бесплатно.

www.belarpb.by

Лицензия на осуществление банковской деятельности от 14.06.2013 № 2, выдана Национальным банком Республики Беларусь. УНП 100693551.

■ «Зорныя» традыцыі

«КАСМІЧНЫЯ» БЯРОЗКІ НА МІНСКАЙ ЗЯМЛІ

Пра тое, што касманаўт Алег Навіцкі нярэдка тэлефанаваў мастаку Івану Міско з самой арбіты, не ведае толькі нецікаўны. Маюць зносіны ўлюбёныя ў космас людзі і на больш меншых адлегласцях. Кожны раз, калі касманаўт бывае на малой радзіме, не абмінае ён і яшчэ адно месца, якое таксама стала родным, — майстэрню творцы.

Вось і на гэты раз завітаў да Івана Міско. Ды не адзін — з жонкай Юліяй і дачкой Янай. Ды не з пустымі рукамі: прывёз з роднай Чэрвеньшчыны бярозку. Вырасшылі пасадзіць каля майстэрні, за тры крокі ад той, якую гадоў трыццаць таму пасадзілі першыя беларускія касманаўты Пётр Клімук і Уладзімір Кавалёнак.

— Гэта ўжо стала добрай традыцыяй. І вельмі хацелася б, каб яна набыла больш буйныя маштабы, — гаворыць народны мастак Беларусі і раскрывае сакрэт, што робіць дзеля гэтага ўсё магчымае: — Была размова з прадстаўнікамі горада аб тым, што ў Мінску будзе закладзена алея, дзе кожны касманаўт, які прыедзе ў беларускую сталіцу, зможа пасадзіць дрэва. Яна плануецца дзесьці ў тым месцы, дзе знаходзіцца вуліца Касманаўтаў. Ёсць такая задумка, каб там адкрыць кавярню, якая б называлася «Космас». Касманаўты паабяцалі, што дапамогуць

Алег НАВІЦКІ пазіруе майстру.

скласці цікавае касмічнае меню. А я, у сваю чаргу, распрацаваў эскіз для тарцовай сцяны шматпавярховага дома на гэтай вуліцы. Гэта будзе вялізны рэльеф, выкананы ў метале, прысвечаны Клімуку, Кавалёнку і Навіцкаму. Засталося толькі знайсці спонсара.

Гэта ўсё ў далёкай перспектыве. А што да больш хуткіх падзей, то ў канцы года павінна выйсці кніга пра Алега Навіцкага, якую напісала яго жонка. «Гэта добры дзёнік аб жыцці касманаўта,

— прыадкрывае таямніцы Іван Якімавіч. — Падчас апошняй сустрэчы мы абмеркавалі некаторыя старонкі з кнігі. Гэта будзе цікава! Акрамя таго, там прадстаўлена шмат фоталюстрацый, якія Алег Навіцкі зрабіў у космасе».

Алег Навіцкі не шкадуе свайго часу, каб чарговы раз папазіраваць для майстра. Вось і на гэты раз затрымаўся. Два яго партрэты ўжо гатовы, апошні — чакае завяршэння.

— Мы з ім вельмі пасябравалі, — прызнаецца скульптар. — Гэта было ў Зорным гарадку, гады два таму. Там я і пачаў працу. Зрабіў першы эцюд, але завяршэнне адбылося тут, у майстэрні. Зараз працую над яго трэцім партрэтам. Спыніцца ніяк не магу: вельмі цікавы чалавек, незвычайная фактура. Кожны раз, як Алег прыязджае, ён быццам бы адзін і той жа, але ў той жа час вельмі розны. Таму ўвесь час вяду пошукі яго ўнутранага стану, шукаю глыбіню: для мяне галоўнае — не стварыць фотакопію, а адлюстраваць ўнутранае аблічча чалавека.

Ці атрымаецца гэта ў аўтара, глядачы змогуць ацаніць падчас персанальнай выставы Івана Міско, якая адбудзецца вясной у мастацкай галерэі Савіцкага. Дарэчы, там пройдзе і адна з прэзентацый кнігі пра трэцяга беларускага касманаўта. Космас будзе ўсюды!

Вераніка КАНЮТА

Алег Навіцкі разам з жонкай і дачкой садзяць бярозку каля майстэрні Івана Міско.

УСМІХНЕМСЯ

Мужчынская прыкмета: пачаў прычэсвацца па раницах — трэба стрыгчыся.

Дзве сяброўкі.
— Чаму так атрымліваецца? Разумныя, прыстойныя дзяўчаты, прыгажуні, з прынцыпамі і адукацыяй, не могуць знайсці сабе годнага мужа, а якія-небудзь дурніцы, не

абцяжараныя ні розумам, ні мараллю, усе ўладкаваныя. Што за жыццё!.. Вось ты замужам?

— Так!
— Вось я і кажу...

Я толькі навучыўся вязаць кручком, як рыба пачала брацца.

— Дарагі, на дзень нараджэння літр гарэлкі хопіць?

— Мне — так.

Я адразу зразумела, што ў нас з ім нічога не выйдзе, калі ў кавярні я замовіла сабе каньяк, а ён — марозіва...

caricatura.ru

У КАВЯРНІ ПАБІЎ БАКАЛЫ І КАМІН

Прагулка маладога чалавека з сябрамі скончылася... дэбошам у новай кавярні.

— Кампанія ішла па лясным масіве ўздоўж вуліцы Філімонава. Праходзячы побач з адным з будынкаў, адзін з хлопцаў звярнуў увагу на новую кавярню, якую дагэтуль не бачыў. Ён зайшоў унутр, нягледзячы на забарону супрацоўнікаў службы аховы. Падняўся па лесвіцы ў залу, дзе было шмат людзей. Падышоў да стала з посудам і пачаў... біць бакалы, што там стаялі, — паведаміла падрабязнасці здарэння прэс-афіцэр Партызанскага РУУС г. Мінска Ганна Чыж-Літаш. — Убачыўшы, што да яго накіраваліся ахоўнікі, хлопец перабег у другую залу, дзе, схіпіўшы палена, пачаў біць ім па шкле каміна, пакуль тое не рассыпалася. У гэты момант у кавярню падаспелі супрацоўнікі міліцыі.

Затрыманы аказаўся 19-гадовым тынкоўшчыкам. Хлопец раней ужо быў неаднаразова судзімы за хуліганства. Свой учынак ён нічым патлумачыць не мог, паўтараючы, што не ведае, дзеля чаго зайшоў у кавярню і ўстроіў там пагром. З яго слоў, у момант здарэння быў цвярозым, аднак за некалькі дзён да таго знаходзіўся ў працяглым запое. Маладога чалавека накіравалі на абследаванне ў псіхіятрычную клініку. Прыкладная сума нанесенай шкоды склала каля 10 мільёнаў рублёў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

СЁННЯ

Сонца

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	9.19	16.47	7.28
Віцебск —	9.16	16.29	7.13
Магілёў —	9.09	16.37	7.28
Гомель —	8.57	16.42	7.45
Гродна —	9.33	17.04	7.31
Брэст —	9.25	17.13	7.48

Месяц

Першая квадра
9 снежня.

Месяц у сузор'і Цяльца.

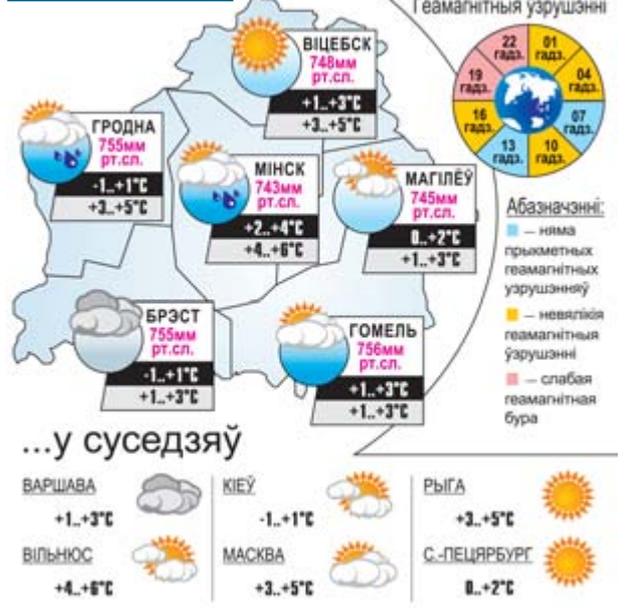
Імяніны

Пр. Парамона.
К. Адэлайды, Жанны,
Аляксандра, Кандрата.

Фота: Марына БЕГУЖОВАЯ.

ЗАЎТРА

Даты Падзеі Людзі

1918 год — нарадзіўся (вёска Гайшын Слаўгарадскага раёна) Кастусь (Канстанцін Ціханавіч) Кірэнка, беларускі паэт, заслужаны дзеяч культуры Беларусі (1970). У 1945-1962 гадах працаваў у часопісе «Беларусь», з 1962-га — галоўны рэдактар часопіса «Бярозка», у 1972-1986-м — часопіса «Польмя». Аўтар зборнікаў «Пасля навальніцы», «Мая рэспубліка», твораў для дзяцей (зборнікі «Зялёнае рэха», «Вясна-красна») і іншых. Некаторыя вершы К. Кірэнкі пакладзены на музыку. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1972). Памёр у 1988 годзе.

1928 год — нарадзіўся Чынгіз Айтматаў, кіргізскі пісьменнік. У сваіх творах ён паказаў такія прыклады маральнай чысціні, якія будуць жыць у вяках. Чынгіз Айтматаў пісаў на рускай мове, быў духоўна блізка да Расіі, а ў сваіх кнігах адлюстроўваў адзінства кіргізкага народа з народамі свету. Шырокую вядомасць яму прынесла аповесць «Джаміля». Затым з'явіліся аповесці «Тапалінка мая ў чырвонай хустцы», «Першы настаўнік», «Бывай, Гульсары!». Першы раман майстра — «І даўжэй за век доўжыцца дзень». Чынгіз Айтматаў працаваў галоўным рэдактарам часопіса «Зарубежная літаратура». Затым быў паслом Кіргізіі ў краінах Бенілюкса. Творы кіргізкага празаіка перакладзены на многія мовы свету. Некаторыя з іх былі экранізаваныя.

1946 год — нарадзіўся Аляксандр Мікалаевіч Сталжараў, беларускі вучоны ў галіне біяхіміі, радыяцыйнай і экалагічнай медыцыны, доктар біялагічных навук, прафесар. Аўтар навуковых прац па пытаннях рэгулярных механізмаў энергетычнага абмену ў клетках.

Іван МЕЛЕЖ, народны пісьменнік Беларусі:
«Родная зямля грэе і аберагае».

Паважаныя **Соф'я Паўлаўна ГУРЫНА**, былы намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце Юрацішкаўскай СШ Іўеўскага раёна!

Віншваем Вас з 80-годдзем з дня нараджэння. Жадаем здароўя і даўгалецця, шчасця і дабрабыту, мудрасці, не старэць душой, заставацца такой жа пазітыўнай, з усмешкай і добрым настроем працягваць свой шлях па жыцці.

Калегі-ветэраны педагогічнай працы.

<http://www.zvyazda.by/>;

e-mail: info@zvyazda.minsk.by,
(для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 2200113, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 22.398. Індэкс 63850. Зак. № 5379.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79,
РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zvyazda.minsk.by

Нумар падпісаны ў 19.30

12 снежня 2013 года.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ
ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА
2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРАМ ІНФАРМАЦЫІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), В. КЛЮЧНІК (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, С. ПРТАС (першы намеснік дырэктара — галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОН: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджванне — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадруку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.